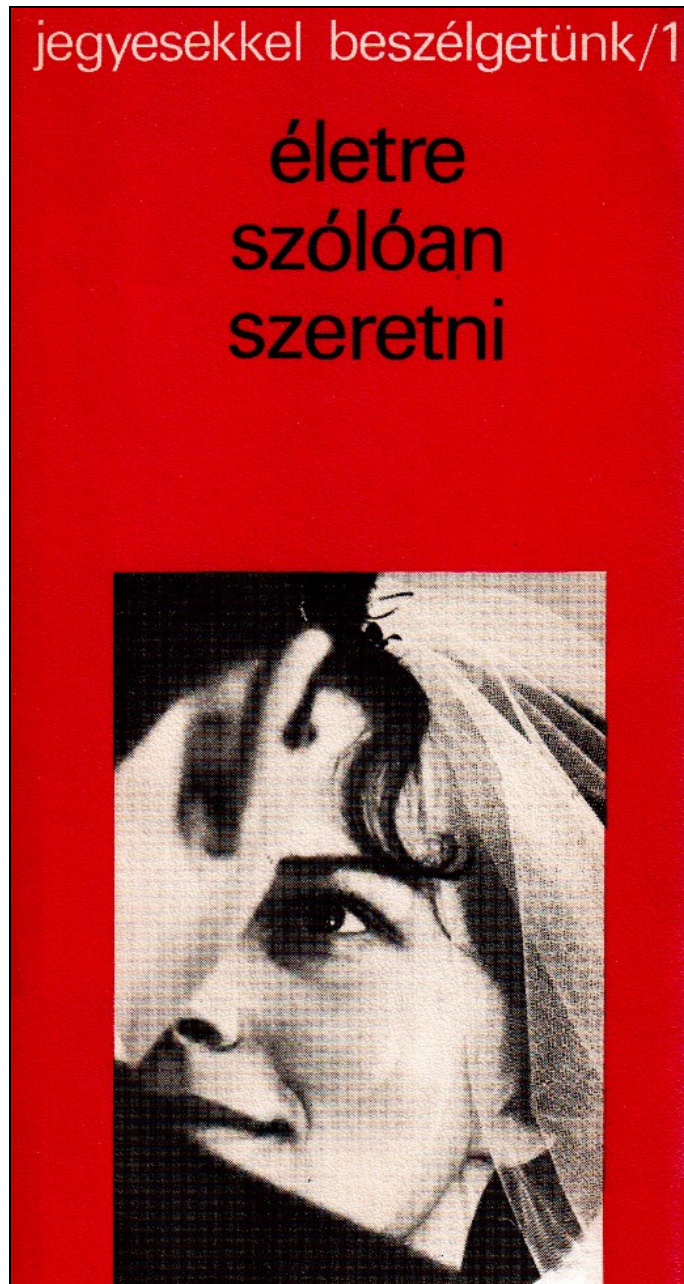

Török Jenő (szerk.) Életre szólóan szeretni

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Török Jenő (szerk.)
Életre szólóan szeretni

Jegyesekkel beszélgetünk / 1

Egyházi jóváhagyással

E mű zömében a „NOTRE AMOUR” című 6 füzetből álló sorozat fordítása, amelynek kiadója a franciaországi Házasságra Előkészítő Központ (L'Equipe Nationale des Centres de Preparation au Mariage) és a „Fêtes et Saisons” folyóirat.

Fordították: Bartócz Ilona és Ágnes, Bihari László, Dallos Anna és a szerkesztő

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című füzet második kiadásának elektronikus változata. A füzet 1973-ban jelent meg Bécsben az Opus Mystici Corporis kiadásában, a „Jegyesekkel beszélgetünk” című sorozat első tagjaként. Az elektronikus változat Valentiny Géza prelátus úr, az Opus Mystici Corporis vezetője, engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog az Opus Mystici Corporisé.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Előszó.....	4
Jegyzetek.....	6
Mi a házasság, mi az esküvő?.....	7
Első beszélgetés: Egymást választottuk.....	9
Második beszélgetés: Isten és a hitvesi szeretet.....	19
Harmadik beszélgetés: Szerelmünk – szívünk, testünk, értelmünk.....	28
Negyedik beszélgetés: Szerelmünk – gyermekeink – a többiek.....	37
Ötödik beszélgetés: Szerelmünk megújul.....	48
Hatodik beszélgetés: Szerelmünk az egész életre.....	57
Függelék – VI. Pál pápa: A hívő keresztények házasságáról.....	65
Lelkipásztori melléklet.....	72

Előszó

Kedves Ifjú Pár!

Ez a könyvecske Isten népe, az Egyház Irántatok táplált gondjának, szeretetének gyümölcse. Franciaországban jó évtizede hívó keresztény házaspárok – orvosok, pszichológusok és néhány lelkipásztor alkotta munkaközösség – beszélgetést kezdtek házasságra készülő fiatalokkal, hogy jegyességük idejét jól használják fel egymás kölcsönös megismerésére és megbarátkozzanak a házasságban rájuk váró problémákkal. E beszélgetések jegyében folyó évtizedes házassági előkészítés eredménye ez a vezérfonál.

A házasságkötés döntő forduló az ember életében, a házasság pedig életreszóló feladat. Elszomorító, milyen készületlenül lépnek az emberek százai a házasságba. Franz König bécsi bíboros híres mondása: „Ha a kezdő autóvezető számára magától értetődő a gépkocsivezetői tanfolyam, akkor a házasságra felkészítő «tanfolyam» nem legalább épp olyan természetes?” Sajnos sok időbe telik még, amíg az egész világon elterjed a házasságra való alapos és rendszeres felkészülés.

Az Egyház régi gyakorlatában szerepel egy rövid lelkipásztori beszélgetés keretében folyó ún. jegyesoktatás. A II. Vatikáni Zsinat nemcsak új színben látta – inkább evangéliumi és lélektani, mint jogi szempontokat figyelembevéve – a házasságot, de felszólította Isten népének, a papoknak és az e téren tapasztalattal rendelkező világiaknak érdeklődését, felelősségét a házasság keresztény szellemű alakítására, s az erre való felkészítésre. Ez adta meg a döntő lökést ez írás szellemi szerzőinek.

Mi ennek a vezérfonálnak felépítése? Hat – a gyakorlatban esti – megbeszélés anyagát nyújtja. Nem száraz oktatást, kész recepteket, hanem tapasztalatból fakadó gondolatokat kínál megfontolásra. S ami tán a legjelentősebb, és mindenütt alkalmazható: minden beszélgetés után kérdéseket vet fel, hogy ezeket a jegyespár közösen beszélje meg és gondolja át, épp a hallottak – illetve olvasottak – figyelembevételével.

Úgy gondoljuk, hogy e vezérfonál mindenütt felhasználható, ahol érdeklődő és felelősségteljes fiatal párok élnek. Ezért ültettük át magyar nyelvre. Számptalan felhasználási módja lehetséges: Támasza lehet a lelkipásztori jegyesoktatásnak, a kötetlen beszélgetéseknek a jegyespárok és velük baráti házaspárok között – s nem utolsósorban ösztönzőül szolgálhat a jegyespárnak kettesben való beszélgetéséhez.

A könyvet olvasva nem lesz nehéz észrevenni, hogy nem elméleti elképzelésekről van szó – hanem az életről. A gyakorlat megmutatta, hogy néhány kérdés iránt nagyobb az érdeklődés, így bizonyos kitérőkkel bővült a francia alapanyag magyar kiadása, – hogy hol, arról a Jegyzetek tájékoztatnak. Az élet maga is szót kér e füzetben: ezért hozunk néhány idézetet házaspárok tanúságtételéből, tudósok írásaiból és nem utoljára a költők világából.

Rá szeretnénk még mutatni e vezérfonál néhány tudatos szempontjára. Az első, hogy nem kíván igazságokat a hallgatók „fejéhez vágni”, hanem a mai fiatalság igényének megfelelően, megfontolásra kínál gondolatokat. E gondolatok a házaselet egészére vonatkoznak – nem egy-egy külön mozzanatára. Hiszen a szerkesztők a megelőző kiadás mottójául ezt írták: „A hitvesi szeretet minden vonatkozásában egyetlen, élő valóság.” A házasságról, mint szeretetszövetségről szólunk: amely nem egy esküvő, hanem az egész élet műve. Itt tehát szerves fejlődésre gondolunk, amelyet tudatosítani, amelyre felkészülni, „alapozni és ültetni” kell. Ez a szeretetszövetség pedig a hit fényében hármasszövetségnek mutatkozik, amelynek Krisztus a harmadik tagja, de első helyen. S mivel Krisztus a jegyeseknek is örömhírt hoz, derűsen és hangulatosan igyekeztük e vezérfonalat külsőleg is alakítani.

Utoljára, de nem utolsósorban végigvonuló gyakorlati gondolat: mindehhez elengedhetetlen a különböző síkon folyó, állandó dialógus, párbeszéd. Épp ennek

megindítása – a közölt kérdések segítségével – e könyvecske főcélja, használatának legfőbb értelme.

Ebben az előkészületben kíván segíteni sorozatunk három további száma: Az „Életfordulón” c. füzet az önismerethez s így egymás jobb megismeréséhez, valamint a hit fényénél való tájékozódáshoz segít a házasság küszöbén. A „Jegyesség, szerelem, házasság” c. gyűjtemény a fiataloknak jegyességre való előkészületéhez, vagy már jegyeseknek további gondolatébresztésül kínál majd fel olvasmányokat. Az „Esküvőnk” c. füzet a házasságról szóló keresztény tanítás rövid összefoglalását adja és az esküvő öntudatos, tevékeny alakításának segédeszköze.

Adja Isten, hogy minél több jegyespár megindítsa életfordulója előtt azt a dialógust, amely a sikeres házasság egyik nélkülözhetetlen előfeltétele. Ha ebben könyvünk kis ösztönzéssel, segítséggel szolgálhat, bőségesen elérte célját.

Bécs, 1973. december havában

A Kiadó

Jegyzetek

Mint a könyv impressójában jeleztük, e mű zömében a „Notre Amour” című hat képes füzetből álló sorozat fordítása. Meg kell jegyeznünk, hogy e sorozat harmadik utóda egy azelőtt „Guide de Dialogue” majd „Guide de Reflexion” címen megjelent vezérfonalnak, amelyet hívő katolikus házaspárok (köztük orvosok és pszichológusok) munkaközössége szerkesztett, majd a házassági előkészítés gyakorlata alapján fejlesztett tovább. E könyv szerkesztője, mint a bécsi egyházmegyei „Familienwerk” egyik lelkésze rövidített formában két éve németre fordította (megjelent „Unsere Liebe. Wir bereiten uns auf die Ehe vor” című mappában 6 levélben a Familienwerk kiadásában) és a házassági előkészítés gyakorlatában kipróbálva itt kibővítette.

Egyrészt a mű színesebbé és elevenebbé tétele érdekében még felhasználtuk a Fêtes et Saisons néhány idevonatkozó füzetét (Le Sacrement de Mariage, Le Temps des Fiançailles, Mariage et Famille), másrészt bővítettük néhány olyan kérdés részletesebb tárgyalásával, amelyek a francia eredetiben csak rövidebben szerepelnek, de a gyakorlatban behatóbb érdeklődés merült fel ezekkel kapcsolatban. Ilyenek:

Az első beszélgetés során a „Jegyesség próbaidő” c. részlet, ebben Walter Trobisch angol eredetiben „I married you” című (német fordításban „Heiraten oder nicht, Styria 1972) művére támaszkodtam, részben emlékezetből Tower Vilmos írásaira. – A második beszélgetés során részletesebben kitértünk a házasság teológiájára E. Christen, W. Kasper, H. B. Mayer, J. Ratzinger írásai alapján. – A harmadik beszélgetés függelékeként a házasság előtti szexuális kapcsolatokról Trobisch idézett könyve, a bonni „Arbeitsgemeinschaft für Familienbildung” füzet (Empfehlungen zur Sexualerziehung, Bonn, 1969), valamint a Német Püspöki Kar idei körlevele alapján. – A negyedik beszélgetés függelékében közölt beszélgetés a családtervezésről tartalmilag ismételtelen lefolyt a bécsi egyházmegyei „Familienwerk” házasságra előkészítő kurzusain. A jelentős Böckle idézet a Hardegger J. A. kiadásában megjelent „Handbuch der Elternbildung” (Einsiedeln, Zürich, Köln; Benziger, 1966) I. kötetének 491/2 lapjáról való; P. Alois Jäger SJ sajtó alatt lévő kéziratából engedte át a közölt részt. – A Függelékben közölt pápa-beszédet La Documentation Catholique 1970. június 7-i 1564. számából fordítottuk.

A közölt lapalji, ill. beiktatott idézetek közül a házaspárok tanúságtételei a Fêtes et Saisons folyóiratból valók. – Az Auer idézetek A. Auer – G. Teichtweier – Helga és Barthold Straetling: Der Merisch und seine Geschlechtlichkeit, Echter Verlag (Würzburg) 1967 c. kiadásunkban rövidesen magyarul megjelenő műből valók. – A Bovet-idézetek a „Die Ehe. Ein Handbuch für Eheleute.” Dritte Fassung, (Katzmann-Verlag, Tübingen, 1972) c. műből valók.

A képek jegyzéke:

A borítólapon Jacob-Anthony; 9.: Gert Schlegel; 10. és 16.: Friedmann-Interfoto MTI; 11.: H. W. Wulff-Anthony; 25.: P. Collombert (franciaországi román szkulptúra, Krisztus a házaspárral); 39.: Kulda-Anthony; 51, 67 és 86.: Ing. Oscar Poss; 75.: Christa Petri; 80.: Benedikt Rast; 90.: Photo Mopy-Rapho. Itt fejezzük ki köszönetünket mindazoknak, akik ingyen, illetve kedvezményesen engedélyezték a képközlést.

Mi a házasság, mi az esküvő?

örültség
vagy szeretetközösség?
lutri
vagy életre szóló elkötelezettség?
lényegtelen formalitás
vagy Krisztus alapította szentség?
életünk egyik legszebb napja
vagy életre szóló feladat?

Mindezekre a kérdésekre a keresztény hit fényénél keresünk választ a következő lapokon.

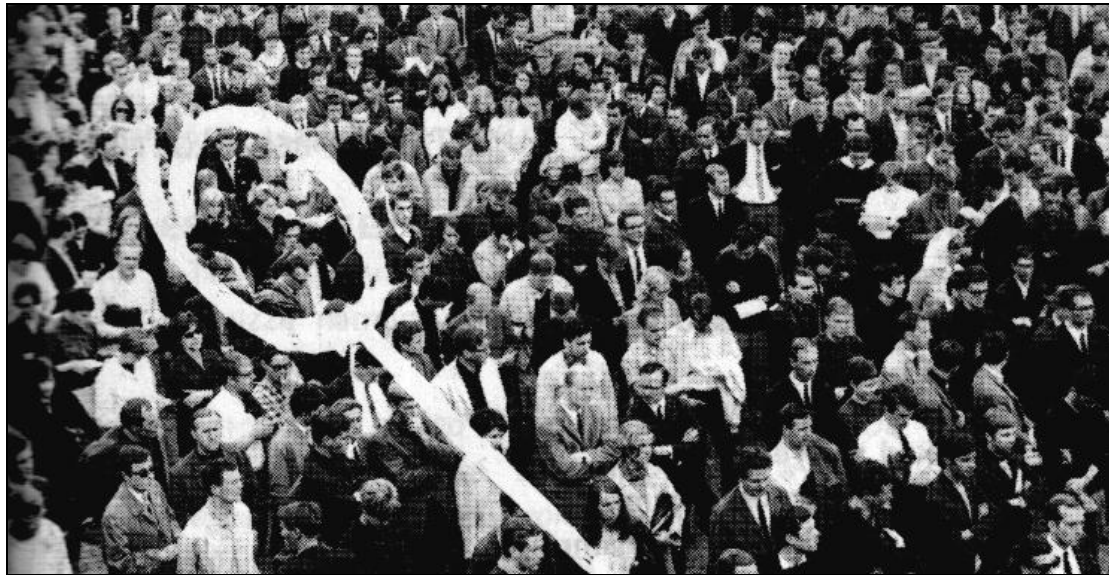
Beléptél az életembe,
és én „rabod” lettem.
Most már
nem tudom elképzelni
az életemet nélküled.
Vágyaid, aggodalmaid, kívánságaid
mostantól fogva az enyémekek is.
Az életem középpontja

már nem én magam vagyok,
hanem Te.
Más középpontot adtál
az életemnek –
mindent megváltoztattál.

Mióta szeretlek,
te vagy számomra minden.
Eddig azt hittem,
hogy az életemet
magamnak élem.
Mióta itt vagy,
minden megváltozott.
Nélküled
nincs többé értelme
életemnek.
Most már
csak teérted
élek.

Első beszélgetés: Egymást választottuk

1000 közül *Téged* választottalak

Egy szép napon egymást választottuk, és elhatároztuk, hogy egyesítjük kettőnk életét.

Anélkül, hogy világosan meg tudtuk volna magyarázni döntésünk okát, úgy éreztük, hogy egymásnak vagyunk rendelve.

„Mondd el újra *miért* szeretsz?”
„Mert TE vagy az!... És te engem?”
„Mert TÉGED szeretlek!”

Induljunk el közösen szép és ígéretes felfedező utunkra.

Jegyesség

Azzal, hogy egymás mellett döntöttünk – akár kifejezett eljegyzéssel, akár hallgatólagosan –, jegyesek vagyunk.

Használjuk fel jegyességünk idejét jól: ezzel alapozzuk meg jövődő házasságunkat!

Tehát:

1. Haladjunk tudatosan az előbb említett felfedező úton egymás – s közben önmagunk – egyre jobb megismerésében. Vajon tényleg egymáshoz illünk-e a leglényegesebb meggyőződésünket, felfogásunkat, magatartásunkat tekintve?
2. Tudatosítsuk közös felelősségünket egymásért és másokért.
3. Vizsgáljuk meg, vajon szerelmünknek megvan-e az az igazi mélysége, hogy igazi – adni akaró, önzetlen, áldozatos, hűséges – szeretetté fejlődjék?

Mert szeretlek,
tudnom kell: ki vagy!
Nem a foglalkozásod a fontos,
hanem az,
hogyan vagy igazán,

a lelked mélyén.
Hogy ezt megtudhassam,
el kell felejtkezmem magamról,
ki kell lépnem magamból,
hogy új lélek
alakuljon ki bennem.
Mert hogyan tudnád
kitárni magadat előttem,
ha nem hallgatnék Rád,
ha nem figyelnék
arra, amit mondasz,
ha nem törekednék
minden erőmből
megérteni Téged?

Megmutatod magadat apránként,
együttléteink folyamán,
és ámulva látom:
ember vagy, szabad,
egyetlen a magad nemében,
személyiség!
Micsoda fölséges dolog,
érezni:
szabadok vagyunk!
Milyen titokzatos
az ember!
Úgy hiszem,
sohasem foglak
egészen megismerni,
hogy a kincseknek
kimeríthetetlen gazdagsága él,
és folyton-folyvást
újra születik benned.

Te és én – két különböző személy

Te *férfi* vagy és én *nő*: lényünket mélységesen meghatározza nemünk. Innen erednek gyakran különböző reakcióink.

Neked megvan a magad sajátos jelleme, vérmérséklete és nekem a magamé. És igen gyakran a magad különleges ízlése is, amely sokszor teljesen eltérő az enyémtől. Mindezeket lassanként fedezem fel benned.

Te egy külön környezetben éltél és én a magaméban. Mindketten egy meghatározott családhoz tartozunk, amelynek megvannak a maga szokásai, hagyományai, életmódja, előítéletei. Nem kaptuk ugyanazt a nevelést és kultúrát.

Neked megvan a magad munkája, tanulmányaid, érdeklődési köröd. Mindkettőnknek megvannak a maguk pajtásai, barátai, kapcsolatai. És mindkettőnknek vannak gondolatai az életről, a politikáról, társadalomról, Istenről, szerelemről, pénzről.

„Isten a maga képmására teremtette az embert. Isten képmására teremtette őt. Férfivá és nővé teremtette.” (Ter 1,27)

Törekedjünk egymást megismerni mindennapi életünk valóságában:

családi körünket, munkakörünket, foglalkozásunkat, kedvteléseinket... Az olyan ismeretség, amely csak közös sétákon és szórakozásokon, az élet rendes keretén kívül történik, azzal a veszéllyel jár, hogy igen felületes és pontatlan marad. Legyünk nyíltak, őszinték, legyünk figyelemmel egymás iránt.

Az előbbiekből következik, hogy nem mindig ugyanazok a vágyaink, kívánságaink, óhajaink. Mindez megmagyarázza milyen nagy gazdagságot, mily sok nehézséget rejt magában jövőnk közös életünk.

Két különböző személy vagyunk, de eltérő, sajátos egyéni vonásokkal. Annál inkább leszünk házaspárrá, minél inkább kialakítja mindegyikünk a maga személyiségét.

Nemcsak az a feladatunk, hogy tiszteletben tartsuk párunk személyiségét, hanem az is, hogy segítsük adottságai, képességei kibontakoztatásában. Felelősek vagyunk egymásért. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha mától kezdve azon vagyunk, hogy egymást kölcsönösen egyre jobban megismerjük.

Mélyítsük el egymás iránti ismeretünket; ez a legjobb módja annak, hogy önmagunkat is jobban megismerjük.

TUDNOM KELL:

hogy mit szeretsz és azt, hogy mit nem szeretsz;
milyen embereket kedvelsz jobban és kiket utálsz;
milyen volt eddigi életed (ezt megismerni, idő kell, jól tudom):
mi a foglalkozásod, a munkád, milyen környezetben dolgozol;
milyen a családot, kik a szüleid, milyenek a testvéreid;
milyenek a pajtásaid, munkatársaid;
mit gondolsz az életről és a világról;
mennyire tartod fontosnak a pénzt;
melyek az eszméid; milyen a világnézeted;
mit tartasz a vallásról;
számokra mi a legfontosabb az életben;
mit csinálsz a legnagyobb örömmel;
van olyan társaságod, amelyhez hozzátartozol;
mit csinálsz szabad idődben;
mi a „hobby”-d;
mit gondolsz a házasságról és hitvesi életről;
mit a gyermekről és nevelésükről;
mit gondolsz a szexualitásról;
és mit a születés-szabályozásról;
És még sok-sok más dolgot is...
Ha mindezt tudom, jobban ismerlek.
És ha jobban ismerlek, jobban szerethetlek.

Te és én – két fejlődésben lévő személy

Állandóan változunk. Az évek folyamán ízlésünk, eszményeink, jellemünk alakul, vagy megállapodik. Mindaz, amit kaptunk, tanultunk, hallottunk, elősegíti fejlődésünket: ezt környezetünk is észreveszi és mi magunk is megfigyelhetjük.

Mindaz, ami egyikünkkel történik a házaspárra is kihat. Mostantól kezdve egy pár vagyunk, és ez a kettőnk kapcsolata, az évek folyamán velünk együtt szintén fejlődik.

A közös élet egyre szorosabb kötelékeket fon a házastársak köré. Amint növekszik szerelmük, annál inkább egyévnak. Ők maguk sem veszik sokszor észre, mennyire átalakítja őket szerelmük és mégis mindegyik érzi mennyivel érettebb, felnőttebb, mint volt hat hónap, egy év, öt év, tíz év előtt... Ez az átalakulás az egész életen át tart.

Akik már régóta jegyesek, tudják, hogy ez a fejlődés nem illúzió csupán. Mögöttük vannak a közösen eltöltött hosszú hónapok, esetleg évek, így észreveszik, hogy szerelmük megváltozott, már nem egészen ugyanolyan, mint kezdetben volt. Jegyesi tapasztalatuk révén azt is tudják, hogy a közös élet nem mindig könnyű.

A szerelemnek az az igénye, hogy mindig megújuljon,
de szerelmünk semmi a saját akaratunk nélkül, amelynek az a célja, hogy ez a szeretet növekedjen, fejlődjön. Szeretni annyit jelent, mint elfogadni a másikat olyanak, amilyenek. Sőt még többet is, annyit is jelent: mint segíteni a másikat kibontakozásában, önmagának megvalósításában.

Szerelmesem az enyém, és én az övé vagyok. (Énekek Éneke 2,16)

Te és én – két személy egymással kapcsolatban

Jegységünk óta állandó kapcsolatban vagyunk egymással. Ez a kapcsolat hat ránk, átalakít bennünket, mindegyikünket gazdagít: annyi mindent kell közösen felfedeznünk, mennyi gazdagságot kell egymással közölnünk!

Nagyon erős bennünk a jogos és természetes vágy, hogy boldogok legyünk. De nem igazi az a boldogság, amely csak önmagával törődik. Nincs igazi magányos boldogság. Mi jegyesek csak akkor lehetünk boldogok, ha fokozatosan legyőzzük a nehézségeket, amelyek különbözőségünkből adódnak. A párunk boldogságáért, sőt a magunkéért is ki kell lépünk önmagunkból, szokásainkból, eszméinkből, el kell jutnunk a másikhoz, hogy megértsük, felfedezzük és reálisan önmagáért szeressük – olyannak, amilyen valóban –, nem pedig magunkért.

Mindennek mélységes jelentősége van, amely túlmutat rajtunk, és amit kettesben kell felfedeznünk. Személyiségünk fejlődése folyamán, életünk eseményein keresztül, boldogságtörekvésünkben fokozatosan rájövünk arra, hogy szerelmünk nagyobb, mint mi magunk vagyunk, és hogy szerelmünknek nem mi magunk vagyunk a forrása, hanem Isten. Hiszünk abban, hogy Istennek terve van a mi szerelmünkkel, hogy ő maga is akarja boldogságunkat olyan utakon, amelyeket nekünk kell együtt keresnünk és felfedeznünk.

Végül rájövünk arra is, hogy nem lehetünk boldogok, mások: felebarátaink nélkül, mert Isten szeretete nem igazi a **felebarát** szeretete nélkül. Szeretetünk csak a többiekkel együtt és azok által tud nőni. Arra hivatott, hogy állandóan túlhaladja a házastársak és családi otthonuk határait. Hivatása van az emberek között és felelőssége a többiekkel szemben.

Tégy engem, mint egy pecsétet a te kebledre, mint egy bélyeget karodra,
mert kemény a szerelem, mint a koporsó és erős, mint nagy vizeknek sodra.
(Énekek éneke, ford. Babits Mihály.)

Segíts, Szerelem!
mert te vagy a Jóság magva és atomja, szent Szerelem,
ki a testi Szépség fáklyáját tartod a lélek elé
és úgy vezeted a lelki nagy Szeretet felé!

(Babits Mihály)

Közösséget alkotunk

Amióta elígértük egymásnak, **közösség alakult ki** közöttünk mindabból, amit egymásnak adtunk, egymástól kaptunk, egymással átértünk. Amióta elhatároztuk, hogy egyesítjük kettőnk életét, egy közös célunk van: egy hosszú út tárul ki elénk, amelyet együtt kell megjárunk.

Kezdődő közös életünk a házassággal bontakozik majd ki teljesen, minden vonatkozásban, de egész életünk folyamán kell azt fejlesztenünk, mélyítenünk, gazdagítanunk. Most csak a kezdetén vagyunk, de mostantól kezdve mindennap építünk rajta.

Mindannak megosztása, amit megélünk és tervezünk, szükségképp feltételezi a **dialógust**, a párbeszédet, a gondolatok kicserélését, az elszánt jóakaratot, hogy feltárjuk magunkat

egymásnak, a türelmet, az alázatot, hogy meghallgatjuk, és elfogadjuk a másikat anélkül, hogy megítélnénk őt.

Az igazi szeretet osztozkodás. Ez az osztozkodás sohasem lehet tökéletes. El kell fogadni a határait (a testi szerelem vonalán is) és el kell fogadnunk a kiegészítést is, amely a másiktól, a többiektől jön. Szerelmünk növekszik, ha kitartóan igyekszünk elfogadni egymást, ha összevetjük terveinket, gondolkodásmódunkat... Sohasem lehet egyszer s mindenkorra megszerezni; növekszik, gyarapszik, erősödik napról napra.

Egyre növekvő közösség

Amint láttuk, a szerelemnek, miként az életnek is megvannak a maga szakaszai. Párunk felfedezése sohasem befejezett, sohasem végleges. Egész életünk folyamán gazdagítanunk kell egymást. És minél inkább ismerjük egymást, annál inkább megismerjük önmagunkat.

Kezdetben, ez a természetes, azt gondoljuk, hogy nem is szerethetjük egymást jobban. Azonban a kalandos vállalkozás csak most kezdődik. Az élet a maga örömeivel, felelőségeivel, nehézségeivel, gyakran fájdalmaival, csak növeli majd szerelmünket. Természetesen csak akkor, ha megtesszük a magunkét és készek vagyunk szerelmünket közös egyetértésben elmélyíteni és egyre tisztultabbá tenni.

A szerelemnek és a hitvesi közösségnek növekedése kezdettől bizonyos tulajdonságokat, készségeket kíván meg:

- **Tisztánlátást** mindenekelőtt, hogy ti. olyannak lássuk a párunkat, amilyen, nem pedig csak a mindent idealizáló szerelem „rózsaszínű” szemüvegén keresztül. Gondoljunk arra, hogy akit szeretünk, igazi személyiségében sokkal gazdagabb annál, mint amit róla „álmodhatunk”.
- **Őszinteséget**, hogy lojálisán viselkedjünk párunkkal szemben és reálisan megmutatkozzunk előtte, nem pedig egy olyan „személyiségen” keresztül, amelyet azért gyártottunk, hogy tetszést arassunk...
- **Készséget a dialógusra**, mert nem jöhet létre közösség, párbeszéd és állandó „kommunikáció”: közlekedés, kölcsönös megértő eszmecsere nélkül.
- **Nagy figyelmességet** a másik iránt, mert a megértés más, mint az ismerés: ez sokkal tovább megy, mélyebb és nagy mértékben megköveteli, hogy egymás rendelkezésére álljunk. – Végül:
- **Erős akaratot** tételez fel, mert nem szerethetjük egymást egész életünk folyamán akarat nélkül, erőfeszítések nélkül, önmagunk elfelejtése, türelem nélkül...

A szeretet mindezekből a szálakból tevődik össze.

A szeretetnek sohasem jutunk a végére. Az igazi szeretet nem egy nap, hanem mindennap műve. „Ha szeretet nincs bennem, mit sem érek. (1Kor 13,2)

Mit jelent szeretni?

Ha valaki a szeretet meghatározását kéri tőletek, vajon elfogadjátok-e az alábbi jellemzést? Ez egyben némi összefoglalásul is szolgál.

– **Nem** azt jelenti, hogy csak önmagunkat szeretjük, sem azt, hogy azért szeretünk, mert az nekünk kellemes.

– Az sem szeretet, ha teljesen elfeledjük önmagunkat, ha feladjuk személyiségünket. Előbb önmagunkat kell elfogadnunk, hogy szerethessük a másikat.

– Szeretni nem idealizmus, nem szentimentalizmus.

– Aki szeret, az sohasem „használja” szeretetének „tárgyát”, aki nem is tárgy, hanem vele egyenrangú személy.

Hanem:

– szeretni annyi, mint őszintén kívánni, hogy párunk boldog legyen.

– Szeretni állandó „igen” párunk felé, tehát annyi, mint tiszteletben tartani, hogy tőlünk különböző, sőt talán mindenben különböző.

– Szeretni azt jelenti, hogy álmainkat, eszményi elképzeléseinket legyőzve és minden összehasonlítást feladva, olyannak szeretjük párunkat, amilyen valójában.

– Az igazi szeretet első sorban **adni**, nem kapni akar. A szeretet **önzetlen**. Legfőbb ellensége az egoizmus.

Szeretem erényid
Tiszta sugárzását
Szeretem hibáid
Napfogyatkozását.

(Petőfi Sándor)

Ne nézz, ne nézz hát vágyaid távolába:
egész világ nem a mi birtokunk;
amennyit a szív felfoghat magába,
sajátunknak csak annyit mondhatunk.

(Vörösmarty Mihály)

Néhány kérdés – megbeszélésre, hogy összehangoljuk életünket

Hogy jobban megismerhessük egymást

- Reá merem-e magam bízni arra, akit szeretek?
- Van-e bátorságom, hogy megmondjam neki, mit gondolok róla, a viselkedéséről? Vagy pedig hagyom „botladozni”?
- Beszéltünk-e egymással arról a környezetről, amelyben élünk; neveltetésünkről, kettőnk családi hagyományairól; mindarról, ami a múltunkat alkotta? El akarunk-e mondani mindent egymásnak? Lehetséges ez?
- Elképzelhető, hogy sokat látjuk egymást, anélkül, hogy ismernénk egymást. Mit gondolunk azokról a jegyesekről, akik mindennap látják egymást? Mi az ily találkozások igazi előnye?
- Rájöttünk-e arra, hogy különböző egy fiú és egy lány magatartása, amikor észrevettük, hogy a gyengédség kifejezéseire különbözőképpen reagálunk? Ha voltak e téren nehézségek, hogyan győztük le ezeket?
- Hogyan nyilvánulnak meg együttlétünkben a jellembeli, vérmérsékletbeli különbségek? Hogyan reagálunk ezekre a különbségekre?
- Szerelmünk segít-e bennünket abban, hogy jobban megismerjük egymást? Hogy jobban kifejezhessük magunkat? Hogy növekedjék egymás iránti bizalmunk?
- Avagy, hogy jobban megismerjük egymást, alkalmul szolgált-e arra, hogy kilépjünk önmagunkból? Hogyan történt ez?
- Isten tehát különbözőknek teremtett bennünket. Mérlegeltük-e magunkban, hogy mit jelent ez?

Hogy továbbfejlődjünk

- Elfogadom-e hogy partnerem segítségemre legyen?
- Óhajtom-e, hogy egyre jobban kibontakoztassa személyiségét, és – gyengéden, szerényen – segítsem-e ebben?
- Volt-e alkalmunk arra, hogy tudatosítsuk jellemünk ilyen vagy olyan vonását, reagálási módját? Esetleg segítettük-e egymást egyiknek-másiknak megváltoztatásában?
- Keressük-e az alkalmakat, hogy komolyan, mélyrehatóan beszéljünk egymással? Milyen erőfeszítéssel jár ez egyikünk-násikunk számára?
- Amikor találkozunk, ki az aki beszél, ki az aki hallgat? Hogyan hallgatunk? Hogyan beszélünk? El tudjuk mondani egymásnak jövőre vonatkozó terveinket.
- Figyelünk arra, hogy amit mondunk, hogyan nyer meghallgatást? Akkor is folytatjuk-e a beszédet, ha az, amit mondunk, nem talál minden bizonyossággal meghallgatásra?
- Meg tudjuk-e hallgatni azt, aki sokat beszél? Hogyan reagálunk, viselkedünk, ha – esetleg váratlanul – másképp gondolkozunk a hallottakról? Törekszünk-e arra, hogy ugyanarra a nézőpontra jussunk? Igyekezünk-e „igaz”-nak lenni a másik előtt?
- Szerelmünk kezdete óta tapasztaltunk-e változásokat önmagunkban és a másokban?
- Lehetséges-e véglegesen megismerni a partnerünket? Ez az ismeret tökéletes lehet-e? Ismerem-e jegyesemnek teljes gazdagságát?

Bizonyára vannak pontok, amelyekre vonatkozólag további felvilágosításra vártok. Ez esetben bátran forduljatok azokhoz, akik segítségetekre lehetnek.

Egy személyben minden
 De mindened vagyok,
 Aki csak szerethet,
 Aki csak él érted:
 Férjed, fiad, atyád,
 Szeretőd, testvéred,
 És egy személyben te
 Vagy mindenem nekem:
 Lyányom, anyám, húgom,
 Szeretőm, hitvesem.
 Szeretlek szívemmel,
 Szeretlek lelkeimmel,
 Szeretlek ábrándos
 Örült szerelemmel!...

(Petőfi Sándor)

A jegyesség ideje próbaidő:

A jegyeseknek el kell dönteniük, hogy valóban egymásnak valók-e, meg kell ismerniük egymást. Meg kell vizsgálniuk, hogy szerelmüknek van-e tartós alapja, magja?

Hosszú gyakorlattal rendelkező házassági tanácsadók néhány gyakorlati próbát ajánlanak. Ilyenek:

1. Elfogadási próba

Aki szeret, úgy fogadja el partnerét, amilyen: tulajdonságaival és szokásaival, sőt hibáival is. Nem lehet bizalmat „előlegezni” mikor megházasodunk, abban a (csalóka) reményben, hogy majd párunk ilyen vagy olyan tulajdonsága, szokása meg fog változni (vagy pláne: mi fogjuk megváltoztatni avagy a másik fog a mi kedvünkért megváltozni). Tehát: még álmképeket kergetünk egymást illetően, vagy pedig úgy fogadjuk el egymást, amilyenek valóban vagyunk?

2. Kölcsönösségi próba

Vajon kölcsönösen részt tudunk-e egymásnak engedni életünkben? Meg tudunk-e egymással osztani szép és csalódást okozó élményeket, terveket és kudarokat egyaránt? Vagy csak mindig önmagamból indulok ki és magamhoz jutok el gondolataimban, terveimben, csak én keresek megértést? Röviden: magam akarok első sorban boldog lenni, vagy pedig páromat akarom első sorban boldoggá tenni?

3. Energia próba

Vajon szerelmünkől új energiát merítünk-e alkotómunkára vagy lustává, terméketlenné válunk tőle?

4. Tisztelet próba

Tiszteljük egymást? Büszke vagyok-e partneremre? Szívesen választanám leendő gyermekeim apjával, illetve anyjával?

5. Veszekedési próba

Aki megházasodik, előtte alaposan „ki kell veszekednie magát” partnerével. Meg kell győződnünk arról, hogy alapos, komoly viták és nézeteltérések árán meg tudjuk-e értetni magunkat egymással és meg tudunk-e fenntartás nélkül s maradéktalanul bocsájtani egymásnak?

6. Játék próba

Társasjáték során – s nem egyszer-kétszer, hanem sokszor kell játszani, megszokott partnerré kell válnunk a játékban is – megfigyelhetjük, vajon feltétlenül ragaszkodik-e a másik, hogy ő legyen, aki játszik, ő legyen, aki nyer? Vagy el tudja-e viselni hogy veszítsen és tud-e irigység nélkül örülni, ha partnere nyer? Másszóval: egocentrikus, önző-e vagy sem?

7. Otthon próba

Tanulságos megfigyelni, hogy a vőlegény miként viselkedik anyjával és leánytestvéreivel szemben – a menyasszony pedig milyen házias saját otthonában. Ez a férfiúi tapintat, finomság illetve a női háziasság próbája.

Tegnap kérdeztük magunkat
Isten és szerelmünk felől.
Felmerült előttünk

a kérdés,
hogy Isten
miért tűnik nekünk
olyan gyakran
távolinak és bizonytalannak,
írántunk közönyösnek.
Talán azért,
mert eddig
még nem találkoztunk vele igazán,
mert nem úgy gondoltunk rá,
mint valóságos,
élő személyre,
mert nem ismertük fel őt
a magunk életében,
a magunk világában,
kettőnk szerelmében.

Második beszélgetés: Isten és a hitvesi szeretet

Isten nem várt reánk,
ő tette meg felénk az első lépést.
Talán nem is sejtettük ezt.
De ő öröktől fogva szeret minket,
amióta csak élünk,
törődik velünk.
Az ő szemében egyszeri,
senki mással nem pótolható
személyiségek vagyunk.
És éppen így ő is, egyszeri,
csak reánk irányuló szeretettel
szeret bennünket,
tisztelőben tartja szabadságunkat.
Mire vár,
hogymég jobban
feltárja magát előttünk?

Arra, hogy viszonzzuk szeretetét,
 hogy felismerjük mi is őt,
 mint élő Személyiséget,
 egyetlen,
 és senkivel sem helyettesíthetőt,
 kizárólagos és szabad szeretettel,
 amilyen Krisztusé;
 hogy elfogadjuk őt,
 és engedjük belépni
 a magunk életébe,
 a mi világunkba.
 Isten így szól mindegyikünkhöz:
 „Íme itt vagyok
 az ajtótok előtt és kopogok;
 ha valaki feltárja:
 belépek rajta.”

Kettőnk alakuló közösségéről és szerelmünkről volt szó eddig. És most felmerül a kérdés: mi köze, mi vonatkozása van ennek és jövőnk házasságunknak Istenhez? Természetes, hogy kérdésünkre csakis a hit fényénél keresünk választ.

„Így szólt az Úristen: Nem jó, hogy az ember egyedül van. Alkossunk hozzáillő segítőtársat is!... Ezért hagyja el az ember atyját és anyját, feleségéhez ragaszkodik, és ketten egy emberré lesznek.” (Kiv 2,18-24)

Mi köze van szerelmünknek Istenhez?

Hitünk szerint nemcsak az ember Isten képmása, hanem még teljesebben az emberpár is az. A férfi és „hozáillő segítőtársa”, a nő a férfit teljessé tevő másik fele, felesége „ketten egy ember”: Isten képmásai. A kettejüket egymáshoz vonzó szerelemben – túl a természetes ösztönös vonzáson, amely szintén Isten ajándéka, – ott él a szeretet, egy lángocska Isten szeretetéből, aki maga a Szeretet.

Amikor eltölt benneteket az öröm, a boldogság, hogy van valaki, aki elfogad benneteket, akivel öröm az együttlét, akiért szívesen vállaltok áldozatot is – és mindez kölcsönösségen alapul, átforrósít a szeretet boldogító valósága, akkor tudva, nem tudva, már is élményetek van Istenről, aki Maga a Szeretet.

Amikor azt mondjátok egymásnak: „Hiszek Neked”, (és ösztönösen érzitek, miért), és azt, hogy „Bízom benned, remélek közös jövőnkben” (és az előbbit is, ezt is azért mondjátok, mert ez is következik – nem egyszer, százszor): „Szeretlek Téged!” – akkor máris kézzelfogható, élményszerű sejtések van arról, mi az, ha egy hívő ember Istennek, a Krisztusban emberré lett Istennek mondja: Uram, hiszek Benned, és rendelkezésedre bocsájtom magam. Uram, bízom és remélek: mert ígéreted és hatalmad biztosít. Uram, szeretlek: mert előbb szeretted engem, és odaadtad magad érettünk. Te mondtad: „Nincs annál nagyobb szeretet, mint amikor valaki feláldozza életét barátaiért.”

Így
 amint lassankint
 megismerjük egymást.
 Isten már itt van

közöttünk,
mind a kettőnkben jelen van,
elmélyíti szerelmünket,
és egész benső életünket.
És ahogy kitárulunk
egymás felé,
egyre jobban
rádöbbenünk arra,
hogymilyen
az Isten.

Bonhoefer Dietrich írja rokona esküvőjére:

Amikor Isten ma a ti igenetekhez hozzáadja az Ő igenét, amikor Isten akarata megerősíti a ti akaratotokat, amikor Isten nem irigyli, hanem megengedi nektek a diadalt, ünneplést és büszkeséget, egyúttal akaratának, rólatok és az egész emberiségről kidolgozott tervének eszközeivé tesz benneteket. Isten felfoghatatlan leereszkedésében valóban igent mond a ti igenetekre, de amikor ezt teszi, egyúttal valami egészen újat teremt, megteremti szerelmeitől – a szent házasság állapotát. Házasságokat Isten irányítja. A házasság több, mint az a szeretet, melyet egymás iránt éreztek. Magasabb méltósága és hatalma van, mert Isten alapította, hogy vele fenntartsa az emberiséget az idők végezetéig. Szerelmeitől az egész világon csak egymást látjátok, a házasságban tagjává váltok a nemek hosszú láncának, melyet Isten az Ő dicsőségére létre hoz és elmúlni hagy és birodalmába hív; szerelmeitől csak saját boldogságotoknak egét látjátok, a házasságban felelős részeseivé váltok az emberiség világának és felelőségének.”

A házasság szentsége a megújulás szentsége

„Mikor az ember szerelemből házasságot köt, s tizenöt év múltán azt látja, hogy még mindig, s talán még erősebben szereti a házastársát, mint ahogy szerette az első időkben, akkor egy pillanatig sem hiheti azt, hogy megszokásból tart ki mellette. A szerelem ugyanis lendület, erő, dinamizmus, mely arra ösztökél bennünket, hogy kilépünk önmagunkból, hogy tovább jussunk, még tovább haladjunk előre; – és a házasság szentsége nem a megszokás szentsége: a szerelem és az élet teljessége, mindig buzgó forrás, mely megújítja szívünket, megnöveli szerelmünket és szüntelenül új meg új távlatokat tár föl előtte. (B. M.)

A két egymásra utalt, egymás kiegészítésére rendelt férfi és nő közössége kölcsönös kiteljesedésükre, majd gyermekeikben való folytatódásukra, a természetes házasság intézményének lényege. Ez a házasság szeretet-közösség. Isten ajándéka, szeretetének alkotása és képe. Vannak, akik ebben látják az Újszövetségnek, Isten és ember végleges szövetségének előképét.

Ugyanakkor a házasság intézmény is, mint maga az Egyház is az. Erről is kell szólnunk.

A házasság intézménye

A házasság intézménye idősebb, mint a kereszténység. Az államhatalmak felismerték a házasság közösségi jelentőségét, ezért megkötésének formáját, valamint az ebből származó jogokat és kötelezéseket jogrendszerükben rögzítették. Átmenetileg, a középkorban, majd az újkorban, egész a liberalizmus koráig, az állam a házasságkötés szabályozását átengedte az Egyháznak, de a legújabb korban az állam és egyház szétválása folytán, ma a legtöbb államban, – így Magyarországon is – az állam képviselője jelenlétében, először állami házasságkötés történik és csak ezt követi az egyházi házasságkötés.

Az állami házasságkötés

„Az állami házasságkötést – írják hívő francia katolikus házaspárok – szerződésnek tekinthetjük közöttünk és a társadalom között, amelyben élünk. Elhatározzuk, hogy családot alapítunk, közösen a társadalom alapsejtjévé válunk, amely bennünket új házaspárnak ismer el... Ez az államtól megkívánt állami házasságkötés társadalmi kötelességekkel és jogokkal jár. Ezzel iktatódunk bele, mint házaspár a nemzet társadalmába.”

Ezzel rávilágítottunk a házasság intézményének evilági, társadalmi aspektusára, vonatkozására. Mint katolikusok, egy másik közösségnek, az egyháznak is tagjai vagyunk. Van a házasságkötésnek az Egyház szempontjából is közösségi jelentősége? Van – a házasság intézményének evilági jelentőségét teljes mértékben elismerve – természetfölötti vonatkozása is a házasságnak? E kérdésekre a következőkben keresünk választ.

Milyen csodálatos
ez a szerelem,
amely bennünk születik,
mely átforrósítja szívünket.
Honnan támadt bennünk
ez a hatalmas képesség
arra, hogy szeressünk?
Lelkünk mélyén fedeztük fel
ezt az erőt.
Mi keresztények azt feleljük erre:
Istentől való,
mert ő a Szeretet Forrása. –

Isten ülteti bele
minden ember lelkébe
a csírákat,
melynek egyetlen törekvése,
hogy kifejlődjék.
És ezt a csírákat
mindnyájan felfedezzük magunkban
előbb vagy utóbb.
Azért van ez így,
mert az Isten
előttünk járt a szeretetben;
ő előbb szeretett bennünket,
Ezért tudunk mi is szeretni.

Egyházi házasságkötés

Ennek a házasságkötésnek következtében most immár nemcsak egyenként tagjai az Egyháznak, hanem, mint pár is, mint házaspár, Isten és ember előtt. Ezentúl Isten előtt is csak egymáshoz kapcsolva jelenhetnek meg, a Krisztus-Test egy-egy tagjából, az építő alapsejtpár lesz, amely már magában hordozza a család ígétét. Olvassuk, mit írnak hívő katolikus házaspárok az egyházi házasságról, minek tartják azt:

„Az egyházi házasság annyit jelent, hogy **házaspárként lépünk Krisztus Egyházába**. Az Egyház közösségével együtt kérjük Isten segítségét, lekötelezzük magunkat a közösség előtt és iránta. **Szerelmünket Krisztus szeretetéhez kötjük**, azért, hogy erősebb, hűségesebb, nagylelkűbb legyen. Végül is annyit jelent, hogy mindkettőnket Isten szolgálatába állítjuk, hogy megvalósítsuk azt a hivatást, amit reánk bíz, amellyel az Ő munkatársai leszünk.

Amikor mint hívő keresztények a templomban Isten előtt, esküvel erősítjük kötésünket, hozzákapcsoljuk szövetségünket: ezzel elismerjük, hogy Isten minden szeretet középpontja. A házasság szentségének vétele annyit jelent, mint befogadni Krisztust a mi életünkbe, és kérni Őt, adjon házaseletünknek értéket az örök életre. Vajon gondolkoztunk-e ennek az aktusnak jelentőségéről? Amikor összeházasodunk, ujjunkon jegygyűrűt fogunk hordani. E gyűrű, véget nem érő hűséges szövetségünk jelképe. Ezentúl szövetségben leszünk egymással, amint Isten szövetséget kötött az Ő népével. Ezentúl **mindketten együtt szövetséget alkotunk Istennel**, benne élve az Egyház közösségében, amelynek révén kapcsolatunk Istennel elmélyül.

Amilyen mértékben egyesültünk Istennel, olyan mértékben kell résztvennünk Isten népének életében: ezért van az Egyháznak is joga, hogy szót kérjen a mi házasságunk létrejötténél. Az Egyházat valóban közelről érinti lépésünk, hiszen az Egyház az, aki meghirdeti számunkra az örömhírt, hogy Isten ott él szerelmünk középpontjában, Ő közvetíti számunkra Isten igéjét. Krisztus adományait, szentségeit.

Tehát Isten a forrása
és mintaképe a szeretetnek.
De mi más lenne a szeretet,
mint adni?
Valakit szeretni,
annyi, mint magunkat átadni,
kiszolgáltatni neki,
ahogy az Isten
adja magát nekünk,
ajándékképp, nagylelkűen,
és mindörökre.
Valakit szeretni annyi,
mint hozzátartozni,
szövetséget kötni vele,
ahogy Isten kötött
szövetséget az emberrel,
az emberiség létének kezdetén.
Mióta szeretjük egymást,
megerősítjük azt a kapcsolatot,
mely Istent
az emberiséghez fűzi:
valami egészen határozott dolgot,
élőt és láthatót
hozunk létre, –
Jézus mondta nekünk:
Szeressétek egymást,
mint ahogy én

szettelek titeket.”
 (Jn 15,12)
 Az Úrnak e szavai
 a jegyesekhez is szólnak.

Mit mond nekünk Krisztus Evangéliuma által?

Szeressétek egymást, mint ahogy én szerettelek titeket. (Jn 15,12)
Isten nagyobb a szívüknél. (1Jn 3,20)

Elkötelezettségünk felelőssége

Amikor házaspárként lépünk be az Egyházba, ez tehát annyit jelent, hogy:
 Elismerjük, hogy Isten *szerelemünk forrása*;
 Megnyílunk a krisztusi *hit világossága* előtt, ennek fényében akarjuk látni szerelmünket s egész életünket.
 Kérjük Isten segítségét, hogy erősítsen az úton, amelyen elindultunk, hogy szeretetünk elmélyüljön, kiállja a próbát.
 Elismerjük Krisztust *szövetségünk legfőbb vezérének*: tanítását akarjuk követni. Isten akaratát életünkben megvalósítani, szeretetünket elmélyíteni.
 Különösen kérjük segítségét abban, hogy szerelmünk *gyümölcsöt hozzon*, termékeny legyen egymás kiteljesítésében, a gyermekek felnevelésében, Egyházunk építésében, az emberiség szolgálatában.
 Ígérjük, hogy a magát teljesen odaadó, mindvégig szerető, Krisztusba vetett hitünk erejében bizalommal vállaljuk a *sírigtartó hűséges kitartást*, minden nehézség közepette is.
 Ugyanakkor elkötelezzük magunkat *tanúságtételre*: hitünk szerint, a mi szeretetszövetségünk Krisztus Urunk Egyháza iránti szeretetének képe kell, hogy legyen.
 Örömmel vállaljuk, hogy *Egyházunkat építjük*, új tagokkal bővítjük, akiket a hitben nevelünk:
 Bízunk ennek a *közösségnek támogatásában*, elsősorban lelki-szellemi segítségében: Isten igéjének és a szentségeknek közvetítésében és testvéreink tanúságtételében.

Készek vagyunk-e arra, hogy *Krisztust befogadjuk életünk központjába*, hogy minél jobban megismerhessük? Végeredményben:

Elismerjük-e, hogy Krisztus szövetségünk harmadik tagja lesz, de első helyen?

Hit – hitves:
 e két szónak
 ugyanaz a gyökere.
 Egymásnak
 ígérjük magunkat
 – ez annyit jelent,
 hogy szeretetből
 hiszünk a másik szavában.
 Hinni annyit jelent,
 hogy hiszünk az Isten szavában,
 annak a szavában,
 aki maga a Szeretet.

Nincsen jobb út arra,
hogy megtaláljuk Istent,
mint az,
mely a szívből indul el.

„Aki szeret.
Istentől születik.” (Szt. János)
Az Isten iránti szeretet
nem vetélytársa
az emberi szeretetnek:
az Isten lakik benne
az emberi szeretetben
és élteni azt.
A szeretet, mely Istenből árad,
hűséges szeretet
és magában hordozza
az örök élet
minden ígétét;
ő a mi szerelmünknek
a legnagyobb biztosítékot adja:
hogy örökké tartson.

Egyház kicsinyben

Krisztus mondotta, hogy „ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok köztük.” (Mt 18,20) Ez a szó érvényes az Ő nevében egybegyűlt Egyházra, és érvényes annak legkisebb sejtjére, a hívő keresztény házaspárra is, akikről már hangsúlyoztuk, hogy Krisztus a szövetségük harmadik tagja, de első helyen.

Az Egyház jel a nemzetek között – Isten jelenlétének, Krisztus működésének és szeretetének jele, tehát a teológusok joggal nevezik az „egyetemes szentségnek”, a szentségek foglalatának, amely folytatása a forrásnak, az „összszentségnek”, Krisztusnak. Amint az Egyház – külső emberi arcának minden gyarlósága ellenére is – tükrözi, mutatja, tanúsítja Krisztus irántunk való odaadó szeretetét, úgy lehet a hívő keresztény hitvesek önzetlen, odaadó, áldozatos szeretetéből példaképük. Krisztus szeretetére következtetni, amint már az egymás kiegészítésére teremtett emberpár szeretete eleve Istennek irántunk való szeretetét tükrözi. Épp ez a hitvesi szeretetszövetség az a földi valóság, amely – mint a víz, kenyér, bor a keresztség és Oltáriszentség esetében – a természetfölötti misztérium, a „titokzatos égi valóság” hordozója.

S mivel felnőtt, öntudatos keresztények lépnek e szövetségre, ők maguk szolgáltatják ki egymásnak a szentséget, a pap, Krisztus meghatalmazott szolgája és a hívők közösségét képviselő tanúk előtt. Bár a jegyesek szolgáltatják ki a házasság szentségét, a pap jelenléte nem mellékes, nem fölösleges. Mint Krisztus szolgája és az Egyház megbízottja – az egyházközség „előjárója”, illetve annak meghatalmazottja – veszi át a jegyesek ígétét és jelenti ki megkötöttnek szövetségüket.

Protestáns testvéreink ugyan nem nevezik szentségnek a házasságot, de ugyanazt a tartalmat értik mögötte. Krisztust a szövetségben, Isten működésének, szeretetének jelét. Szépen mutatja ezt a hívő protestáns orvos, Theodor Bovet tanúságtétele:

„Hitvesi szerelmünk ereje tehát Isten szeretetét fogja hihetővé tenni. Az én szeretetemtől és hűségemtől függ, hogy hitvestársam milyen képet alkot magának Isten szeretetéről és hűségéről. Csak mélységesen sajnálhatjuk elégtelenségünket, ha meggondoljuk ezt, de ennek

ellenére is a mi házasságunknak – szerelmünknek – jelentősége van az időben és az örökkévalóságban.” (Bovet Th.)

„Atyám, legyenek egyek ők is mibennünk, hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.”
(Jn 17,22.23)

Szerelmünk és az Isten

Isten a szeretet (Szt. János). Ezért nem meglepő, ha egymás iránti szeretetünk segít bennünket megsejteni, hogy kicsoda Ő és mit vár tőlünk.

Isten szeret bennünket: akarja boldogságunkat, örömünket, kibontakozásunkat. Az Ő szeretete nem vetélytársa szerelmünknek, hiszen ugyanaz: „Maradjatok szeretetemben.” Amikor mi „igen”-t mondunk egymásnak, Isten is „igen”-t mond szerelmünkre.

Istent szeretni és felebarátunkat szeretni egészen egy és ugyanaz a szeretet. Mert Isten bennünk él, ő van jelen testvéreinkben. Tehát, aki férjét, feleségét, gyermekeit szereti, az Istent is szereti.

Isten szól hozzánk életünk eseményein keresztül is. Szól hozzánk hitvestársunkon keresztül. Így tehát érthető, hogy a legelső, legkézenfekvőbb cselekedet, amellyel kifejezhetjük Isten iránti szeretetünket az, ha szeretjük hitvestársunkat. Így tehát a házasságkötésünk „igen”-je ebben találja teljes mélységét, legfőbb erejét és egész tartósságát.

Isten hív és segít bennünket a többiek által, akikkel együtt élünk, akikkel nap mint nap találkozunk: gyermekek, munkatársak, szomszédok... Ha a mi szerelmünk hiteles, valódi, ha igazán Istenben gyökerezik, akkor nem szorítkozik csak a mi családi körünkre. Mert akkor olyan hatalmas erő lakik benne, amely arra ösztönzi, hogy azon túlsugározzon, környezetünkbe, városunkba, az Egyházba, a világba.

A szeretet sohasem befejezett. Minél jobban szeretünk, annál inkább felfedezzük, hogy a szeretetnek nincsenek határai, a végtelenre tör: Isten felé, aki maga a szeretet.

Az, ami megérint téged, engem,
már egybefog veled s titkom kizengem,
a két iker húr egy hangot fuvall.
Milyen hangszerre vonták szíveinket?
S milyen játékos tart kezébe minket?
Ő égi dal.

(Rainer-Maria Rilke – Kosztolányi Dezső)

Néhány kérdés – megbeszélésre, hogy összehangoljuk életünket

A hitre vonatkozólag

- Milyen meggyőződések irányítják életünket?
- Elmondtuk-e egymásnak hitünk történetét? egyes szakaszait, fejlődését, esetleges válságait?
- Ha egyikünk nem vallásos, vagy másvallású, vagy más a véleménye azonos vallásunkról, beszéltünk-e erről?
- Ismerjük-e az Egyház újabb rendelkezéseit a vegyesházasságokról?

Isten és szerelmünk

- Szerelmünkben mi vezet bennünket arra, hogy jobban megértsük, mennyire szeret minket az Isten?
- Igyekszünk-e Istennek megköszönni szerelmünket, boldogságunkat?
- Imádkozunk-e néha együtt?

- Krisztus azt mondta, hogy Isten szeretete és a felebarát szeretete egységet alkot. Az a szeretet, amit magunk körül látunk, éleszti-e a mi szeretetünket és hitünket?

Az egyházi esküvőre vonatkozólag

- Miért akarunk egyházi esküvőt? Mit várunk tőle?
- Vajon mindketten külön-külön, majd együtt gondolkodtunk-e ennek a lépésnek jelentőségéről?
- Vajon önként tesszük-e ezt a lépést, személyes meggyőződésből, még akkor is, ha a dolog nem egészen világos? Beszéltünk-e erről egy pappal, (és ha egyikünk protestáns a protestáns lelkipásztorral)? Beszéltünk-e erről barátainkkal?
- Mit tudunk az esküvő kapcsán adandó ígéretről?
- Milyen szempontok szerint választjuk meg a tanúkat?
- Gondolkoztunk-e a szertartáson, amelynek keretében házasságot kötünk? Hogyan kívánjuk?
- Együttesen válogattuk-e ki a szentírási szövegeket, amelyeket a szertartáson fel fognak olvasni?
- Milyen körülmények között kívánjuk házassági ígéretünket megtenni? Szentmise keretében-e? Ha nem, miért? Ez esetben tudunk-e reggel együtt szentmisén résztvenni? Ha nem, miért?
- Hogyan akarjuk megszerkeszteni az esküvői meghívókat?
- Hogyan fogjuk a meghívottakat fogadni?

Bovet orvosprofesszor – a keresztényeket hitük vonatkozásában három nagyobb kategóriára osztva – a keresztények házasságát így jellemzi: Hasonlítsuk a házasságot hajózáshoz a viharos tengeren, s akkor a különféle keresztények három különféle szerepet tulajdonítanak Krisztusnak:

„Az ún. „keresztény házassággal” mintegy zászlót húznak fel a hajóra, vallomásképp és jelképpül; de a kormánynál a hitvesek állnak s olykor másképp hajóznak, mint a zászló jelzi.

Komoly válság esetén Krisztus a mentőcsónak szerepét játssza: a legnagyobb veszély esetén rábízák magukat az emberek, de újra elhagyják, mihelyt biztos talajt éreznek lábuk alatt.

Érett keresztények házasságában Krisztus a hajó kapitánya és kormányosa, és pedig a házaselet egész folyamán: jó, boldog, vidám és termékeny időkben éppúgy, mint sötét, gyenge, feszült napokban. Azon a hajón, melyet Ő vezet, mindig biztos talajon állunk.”

Túl a ködön – a második szerelem

„A házasság nem csupán a férfit és a nőt egyesítő közvetlen szerelem realizálása, hanem mindkettőjük lassú átformálódását is jelenti közös életük során. A szerelem kezdetben még nem látja ezt a valóságot. Az érzékek és a szív forrongása nem engedi, hogy tudomásul vegyük, elfátyolozza, elborítja az álmot és az örökkévalóság hangulatával. Csak lassan-lassan csillan meg a ködön át a realitás, csak mikor megismerjük egymás szokásait, gyöngéit, hibáit. Ha ekkor is elfogadjuk társunkat, úgy, amilyennek most megismertük, mindig újnak és minden csalódáson át is, ha együtt hordozzuk a hétköznapi örömeit és bajait, éppúgy, mint az élet válságait, Isten színe előtt és az ő segítségével, akkor lassankint kibontakozik a második szerelem – a házasság igazi misztériuma. S ez éppúgy fölülmúlja az elsőt, mint az érettkor az ifjúságot, mint a lemondásra kész szív a csak megnyílni, kiáradni tudó szívet. Valami nagy esemény ideje következett el, beérett a sok áldozat és önmehtagadás gyümölcseként. Sok erő, mélységes hűség, kitartó szív kell ahhoz, hogy a házasságban ne legyünk csalóka szenvedélyek, kicsinyesség, önzés és uralomvágy áldozataivá.” (Guardini-Bartócz I.)

Harmadik beszélgetés: Szerelmünk – szívünk, testünk, értelmünk

Minek nevezzetek,
 ha ajkaimhoz ér
 ajkadnak lángoló rubintköve,
 s a csók tűzében összeolvad lelkünk
 mint hajnaltól a nappal és az éj,
 s eltűn előlem a világ,
 eltűn előlem az idő,
 s minden rejtélyes üdvességeit
 árasztja rám az örökkévalóság –
 Minek nevezzetek?

(Petőfi Sándor)

A test, mint a szerelem kifejezője

Ránevetek az édesanyámra, megszorítom a legjobb barátom kezét, tárt karokkal fogadom a vendégeimet, megsimogatom és megölelem a feleségemet, akit szeretek... *Testünkkel:* tekintetünkkel, szavainkkal, gesztusainkkal *kifejezzük érzelmeinket;* és környezetünk látja, hogy szomorúak vagyunk vagy vidámak, elégedetlenek vagy megelégedettek, elkínzottak vagy békések, közömbösek vagy szerelmesek...

Testünk révén kifejezésre jutnak a hitvesi szerelem összes megnyilvánulásai: gyengédség, jelenlét, intimitás, odaadás, elfogadás, félelem, zavar, ellenkezés...

De a férfinél és a nőnél nem ugyanazon fiziológiai és lelki körülmények között mennek végbe a testi folyamatok, ezen a téren nem „ugyanazon a nyelven” beszélnek. Ahhoz, hogy

jól megértsük a másikat: reakcióit, igényeit, tőlünk különböző mivoltát... jól meg kell ismernünk, hogy az, aki így tesz *férfi-e vagy nő*, de ismerni kell a vérmérsékletét is, neveltetését, életkörülményeit, családi hagyományait, egész történetét... Mindez, valóban befolyással van egész viselkedésére, különösen testi vonatkozásaiban.

A harmóniát azzal szolgáljuk, ha őszintén törekszünk megismerni párunkat. A teljes testi boldogság ritkán adódik kezdettől. Lassanként lehet csak kiérdemelni, megtalálni.

Gyengédségek

Csókok, simogatások... amióta jegyesek vagyunk, gyengédségünk gesztusai igen gyakran spontánok. Kifejezik szívünk belső érzelmeit, az örömet, hogy együtt lehetünk, a boldogságot, hogy együtt szöhetünk terveket.

Amióta ismerjük egymást, gyengédségünk gesztusai fejlődésen mentek keresztül. Bensőségesebbek lettek, jelentésben gazdagodtak, abban a mértékben, amint jobban megismertük egymást.

A szerelem fejlődik, mivel él. Minél inkább növekszik, annál inkább akarja magát kifejezni. Minél jobban ismerjük, annál inkább szeretjük egymást. Minél inkább szeretjük egymást, annál inkább akarunk egymáséi lenni.

A gyengédség mozdulatai a jegyesek közötti egyre bensőségesebb kapcsolatot teremtik meg és fejezik ki. Házastársaknál ezek a gesztusok készítik elő a teljes hitvesi egyesülést.

„A testi lét nem előtér, nem várószoba, ahol unatkozik és csalódottan kószál egy lélek, amíg – a halálban – ki nem nyílik előtte az Isten rendelőjébe vezető ajtó, és a lélek, a föld porát lerázogatva szellemének szárnyairól, be nem lép Teremtőjéhez... Nem, a test maga az a sors adta tér, ahol és ahonnan felépül örökkévalóságunk...” (Auer A.)

A házastársak közötti testi kapcsolat nem szorítkozik kizárólag a hitvesi egyesülés aktusára. Valóban a szeretetnek mindennap szüksége van az érzelem kifejezésére azért, hogy növekedhessék, fejlődhessék, kibontakozhassék.

A jegyesek gyengédségét kifejező gesztusok teljes értelmüket a házasságban nyerik el, amikor előkészítik, kísérik és követik a házastársak egyesülését. „Milyen baj volna, ha miután megesküdtünk, az egymás iránti szerelmünket kifejező gesztusok lassanként eltűnnének, vagy üres szokássá, rutinná válnának. Szerelmünk vérszegénnyé válna jelentéktelenné senyedne el. A testi gyengédség végig kell kísérje egész házaseletünket.”

A szerelem mindig azt kívánja meg, hogy kilépjünk önmagunkból, és párunk felé menjünk, segítsük kibontakozásában, abban, hogy megtalálja boldogságát. A szerelem külső jelei olyanok, mint a só, amely mindennap megízesíti a házasságot, a házastársak mindennapi életét.

„Minél erősebben átérzi egy ember testi-lelki létének közvetlen egységét, minél inkább áthatja az, hogy teste nem merőben természeti idom csupán, hanem éppen emberlétének szükséges formája, annál mélyebben ismeri a szemérmesség szükségszerűségét, annál szándékosabban kerüli a tolakodó testi közelséget, érintést és lemeztelenítést.” (W. Staehlin, id. Auer A.)

„Ha az embernek Isten képmására teremtett mivolta csakis a szeretetben és közösségben

teljesedhetik be egészen, úgy ezzel azt is mondjuk, hogy testben történik meg. Emberek között csupán testben van közösség, mert csak testi formájában lesz egyik a másik számára létező és valóságos. Az egyik a másik előtt látható alakban és mozdulattal „tűnik fel”, és személyi lénye éppen e kettőben sűrűsödik össze és jut kifejezésre. A szeretetet és találkozást testi formák és taglejtések közvetítik. Nem pusztán érdektelen külsőségek ezek, hanem a személyiség pecsétjét és jelét viselik magukon. Miként az egyes ember, úgy a másikkal való közössége sem maradhat meg a személyi bensőségben – bár ha gyökerei és célul kitzúzott értékei oda nyúlnak is le: ám e benső világnak ki kell hatnia a testi valóságra és ezzel a szexualitásra is, mert mindkettő a legmélyebben összefügg a személyiség magvával.” (Auer A.)

Hogy jobban szerethessük egymást...

Az emberi szerelem nem jelenti az ösztönökre való hagyatkozást: hanem inkább az értelem és az akarat uralma az ösztön felett, azért, hogy mozgósítsa az emberben a szerelemre vonatkozó összes képességeket: a testieket, a lelkieket, az erkölcsieket. Ezért kíván a házaspár testi életének sikere bizonyos megfontoltságot, sok türelmet, sőt kedélyt is.

„A hitvesi egyesülés kihat a házaspár mindennapi életének egész területére: innen van sikerének jelentősége. A testi harmóniához eljutni = ugyanarra a ritmusra jutni. Ez pedig nem könnyű; erőfeszítést követel mindegyiküinktől, hogy figyelemmel legyünk egymásra, ellessük párunk óhaját, és tiszteletbe tartsuk kívánságát, tempóját. Ez pedig időt kíván.

Fiziológiai tekintetben a férfi a sietésre hajlamos. De ő is tud uralkodni magán, lassúbb ritmust tud magára parancsolni, és feleségével összhangban az egyesülés akkor jobban sikerül és boldogítóbb. A nőnél a testi gyönyör fellépése lassabban, fokozatosabban történik. Nem is egyforma minden egyesülés alkalmával. Mindenképpen jobban kibontakozik, ha az egyesülést a férj részéről a gyengédség és szeretet klímája előzi meg. Őneki is törekednie kell arra, hogy közös ritmusra találjon férjével, azáltal, hogy aktívan vesz részt az egyesülésben.

„A test minden mozdulatának kellős közepén ott van a személyiség. Teljes egészében részese, amennyiben a mozdulat igazán emberi. Már csak a szemünkben is egészen benne vagyunk, a másik embert pedig a tekintete árulja el nekünk. Egy barátság megnyilvánulhat a kézfogás módjában, és a szeretet hiánytalan teljessége és mélysége lesz szemmel látható, amikor egy anya megsimogatja beteg gyermeke arcát. És ugyanígy van ez – mondja G. Volk orvos – a hitvesek szerelmi egyesülésében is: mi magunk vagyunk benne ahogyan és ott, ahol történik. Nem a szervek hajtanak végre valamit, hanem a szerető, s létükben felfokozott emberek találkoznak egymással a végső teljességben és osztatlan egészben, és így ébrednek testileg, lelkileg, szellemileg a legmélyebben egymás tudatára. – Épp ebben birtokoljuk földi képességét annak, hogy Isten a szeretet.” (Auer A.)

Amikor eljutnak a teljes testi összhangra, a hitvesi egyesülés a házastársak részére öröm és kiteljesülés forrása lesz. A testek és szívek egyesülése ugyanabban a lendületben a házasság kiváltságos, ünnepi pillanata és legmélyebb kifejezés formája.

én, csüggedve karjaidban az ajkadon,
a legjobbat, amim van, neked adom!
S vedd – égi szent varázskincs! – vedd a szívem,
amelyben semmi más nincs, csak szerelem!

(Victor Hugo – Szabó Lőrinc)

...Az élet ritmusában

Mindegyik házastársnak figyelemmel kell lenni a másik testi kívánságára. Milyen öröm a számukra, ha olyankor adhatják magukat egymásnak, amikor az egyesülés boldogságot és kiteljesülést ígér!

Azonban egyes napokon nem kívánatos a testi egyesülés; talán azért, mert a házastársak egyike nem kívánja, vagy mert fáradt... És az élet bizonyos szakaszaiban a házastársi aktustól való önmegtartóztatás szükséges lehet, szeretetből is. Például betegség esetén, vagy amikor a hivatás kívánja a szétválást; vagy ha újabb terhességet akarnak megakadályozni; vagy ha ismét meg akarják találni – a megszokáson vagy rutinon túl – a testi egyesülés mély jelentőségét, ha minőségre törekszenek...

A hitvesek testi egyesülésétől való megtartóztatás, csak úgy lehetséges, ha mindegyik házastárs legalább minimális önuralommal rendelkezik testi élete felett. Az igyekezet ilyenkor a partner érdekére irányul. (Tudom most fáradt vagy, kívánom neked, hogy minél előbb visszanyerd régi vidámságodat és lendületedet...”, „Most egy ideig beteg vagy, de néhány hónap múlva visszanyered teljes egészségedet, és úgy fogjuk szeretni egymást, mint azelőtt.”) Vagy pedig a gyermekek érdekében egyeznek meg. („A két első gyermek még igen fiatal; jobb várni egy keveset az újabb szülésig, és aztán egy év múlva kedvezőbbek lesznek a lakásviszonyaink.”) A megkívánt erőfeszítés minden esetben értelmet kap, gazdagodik, ami lehetővé teszi, hogy a szerelem újabb távlatokat nyerjen. Egyesülés és önmegtartóztatás ugyanannak a szerelemnek egymást kiegészítő megnyilvánulásai.

A teljes hitvesi egyesülésről lemondani azonban semmiképp sem jelentheti a gyengédség egyéb testi gesztusairól való lemondást. Hiszen ezek annál értékesebbek és jelentősebbek, mert egy ideig – miként a jegyesség idejében volt – ezek a hitvesi szerelem egyetlen testileg is érzékelhető kifejezői, tehát hathatós támaszai, ébrentartói.

„Az asszony nem rendelkezik tulajdon testével, hanem a férje. Ugyancsak a férfi sem rendelkezik tulajdon testével, hanem a felesége.” (1Kor 7,4)

Mondd meg nekem mit érzel...

Egyes jegyespárok igen tartózkodóak, mások minden szégyenérzettől mentesek, amikor arról van szó, hogy mások előtt kell kifejezniük gyengédségüket. Hogyan gondolkodunk erről mi? Milyen a mi magatartásunk?

A jegyeseknél minden közös: gondok, remények, tervek, pénz, eszmények, érzelmek... Az is természetes, hogy egymás között beszélnek jövődő házastársi életükről. Hogyan ismerhetnék és érthetnék meg egymást igazán, ha sohasem beszélnek arról, mit éreznek bensejükben, amikor megölelik, simogatják, csókolják egymást? *Ha szerelmüknek ez a fontos része tabu, meg nem engedett téma, hogyan találhatnak közös ritmusra majd egy napon, ha egyik sem közli a másikkal a maga reakcióit, igényeit, nehézségeit?*

Mély, fémfényű, szürke, szépszínű szemedben, édesem,
csodálatos csillogó csengők csilingelnek csöndesen,
csendesen, – hallani nem lehet, talán látni sem:
az látja csak, aki úgy szeret, mint én, édesem!

(Babits Mihály)

Egyes jegyespároknál *kezdetben nehézséget* jelent a testi vonatkozásokról beszélni. Ha azonban diszkrécióval történik, úgy az erről a témáról történő párbeszéd mindig világos látásra vezet és gazdagító. A testi életről való eszmecsere *később nélkülözhetetlen* lesz a házastársi összhang szempontjából: *De már a jegyesség folyamán közösen kell megindítani* azokat a reflexiókat és eszmecsérét, amelyek megvilágítják a házastársi harmóniára való törekvéseket.

Egész életem átalakult

A hitvesek kapcsolatainak minőségi volta befolyással van a házaspár egész életére. Ugyanakkor *a mindennapi élet apró figyelmességei a hitvesi egyesülés legjobb előkészítői*, ezek teremtik meg azt a légkört, amelyre különösen az asszonynak van szüksége.

A házastársak közötti összes kapcsolatok gazdagodnak, nyernek a házastársak sikeres testi összhangjából. Ugyanígy nyer a környezet is, a munkahely és később a gyermekek is. A testi szerelem az egész személyiség számára a kibontakozás forrása. A hitvesek testi szerelmének öröme az egész életnek új ízt ad: megengedi, hogy jobban alkalmazkodjanak a többiekhez és harmóniában élhessenek velük. A testi összhang a családi boldogság egyik lényeges alaptényezője.

A Természetesen csak fokozatosan lehet elérni a testi összhangot: ezt tudni kell. Különösen az első hitvesi egyesülés szükségképpen egy csomó olyan kedvező körülményt követel meg, amelyek nem mindig valósíthatók meg a „nászéjszakán”. Nem kell tragikusan venni a kezdeti nehézségeket. Ezen a területen is, mint mindenütt másutt, minden csak lassanként alakul ki. Türelemre van szükség, gyengédségre, akaratra és sok szeretetre.

Egymást öleljük, ketten, összeforrva,
 itthon megint, kimerült vándorok;
 húsban és vérben hívlak, rád-omolva,
 s húsod, életed köröttem lobog.
 Hosszú vágyát piheni most a lélek
 s nem érez külön se engem, se téged.

(Ricarda Huch – Szabó Lőrinc)

A hit fényében

A házastársak testi élete nem „külön terület”. Mint az élet bármelyik síkját, ezt is az Úr jelenlétének kell megvilágítania, bele kell épülnie hitünkbe, amelynek fényénél megmutatkozik teljes értéke.

A hit a testi szerelemre új világosságot derít: segít abban, hogy megértsük azt a nagy misztériumot, amit a személyek egyesülése jelent és a kapcsolatok mélységét, amelyek minket Istennel egyesítenek, Aki minden szerelem forrása.

A testi vonatkozásban is, mint egyebütt, az a feladatunk, hogy felfedezzük és kialakítsuk a keresztény magatartást, ami nem más, mint a hitvesre tekintettel lévő szeretetnek magatartása, amint azt a fentiekben jellemeztük. Nem más ez, mint állandó törekvés Isten akaratának megfelelni, a Lélek erejében és Isten gyermekeinek szabadságában; szabadon egyrészt az ösztön, másrészt a törvény betűjének rabságától.

*Mindez nem egy nap, de hosszú évek műve.
Isten türelmes.
Legyünk mi is azok.*

Egyszerre test és lélek (Egy házaspár tanúságtétele)

„Szeretni a férjünket, szeretni a feleségünket, ez nem csak azt jelenti, hogy a lelkét, a szellemét szeretjük, mint ahogy időnkint bizonyos kegyes irodalom hangsúlyozta. Mert vajon a mi számunkra, akik egymás mellett élünk, együtt eszünk, egy ágyban alszunk, akik szeretjük egymás kezét fogni, és egymás arcából, tekintetéből, egy simogatásból, egy gondolat rezdüléséből olvasni tudunk, a mi számunkra vajon mit jelent a lélek test nélkül, a szellem fizikai valóság nélkül? Mert mindez bensőségesen és mélységesen része a házastársi szerelemnek, mindezt szentesítette a Krisztus alapította szentség, s mindez új értelmet, új távlatot nyer a házasságban. Hogy a házastársi szerelem testileg fejeződik ki, ez azért van, mert elválaszthatatlanul vagyunk test és lélek. «Amit Isten egybekötött, ember el ne válassza» – Krisztusnak ezek a szavai a házasságra, a férfi és a nő egyesülésére vonatkoznak, akik ha összeházasodtak, már nem két, hanem «egy testet» alkotnak. Úgy gondolom, e szavak magára a házastársi szerelemre is illenek, mely nemcsak szellemi, hanem egyszerre testi és szellemi.» (N. S.)

Házasság előtti szexuális kapcsolatok?

Walter Trobisch, protestáns lelkész és házassági tanácsadó, aki Afrikában házassági tanácsadó-állomást szervezett meg, egy ottani előadásait megörökítő érdekes könyvében, amelyben idézi a fentebb közölt „[próbákat](#)” (vö. 16–17. o.), felveti a kérdést, vajon van-e értelme a házasság előtti teljes nemi kapcsolatoknak, az ún. próbaházasságnak, és mindjárt így válaszol:

„A teljes testi egyesülés nem szerelmi próba!” Miért?

Azért nem szerelmi próba, mert semmit sem mond a szeretetről, pláne semmit sem arról, hogy ez a szeretet megérett-e már a házasságra. Hiszen az ember a testi egyesülésben osztatlan örömet keres. Ehhez hozzátartozik, hogy a testi kapcsolat a szeretettel és a házassággal teljes egységet alkosson. De a teljesség örömét nem lehet egy elszigetelt részen megtapasztalni. (A szerző itt utal előadásának annak a részére, amelyben részletesen kifejtette, hogy a teljes házasság ezen a három sarokelemen nyugszik, mint egy háromszögű sátor, s ha csak az egyik sarok is hiányzik, összedől az egész: Ha a szeretet kialszik, üres lesz a házasság, ha a testi kapcsolat nincs meg, beteljesületlen, ha nincs meg a házasság intézménye, akkor védtelen az ingatag emberi szeretet.)

A testi egyesülés sikeréből nem lehet a szerelemre következtetni. De ellenkezőleg sem lehetne a sikertelenségéből arra következtetni, hogy a partnerek nem szeretik egymást vagy, hogy idővel nem érik meg szerelmük.

Sőt, még egy lépéssel továbbmehetünk: Amit a „szexpróbával ki akarnának próbálni, azt rombolják szét vele. Egy hasonlat: Aki meg akarja figyelni magát, hogyan alszik el, nem fog elaludni. De ha elalszik, nem figyelhette meg magát.

Így vagyunk a testi egyesüléssel, mint szexpróbával. Vagy próbának használják, de akkor nem szeretik egymást. Vagy szeretik egymást, de akkor nem tekintik próbának. A szerelem önmagában véve megkívánja, hogy a szerelmesek ne próba-jelleget lássanak a teljes testi egyesülésben, de ezzel várjanak, amíg ezt bele tudják foglalni a házasság dinamikájába...

A jegyesek, akik már az esküvő előtt meg akarják kezdeni a házasságot, többnyire megfelelnek egy fontos tényről: az emberi élet kiszámíthatatlanságáról.

Vajon abszolút biztosak abban, lehetnek-e biztosak, hogy egyszer valóban megházasodnak majd? És ha az egyik előbb meghal?

Kis bokor, ne hajts még, tél ez, nem tavasz;
 kis lány, ne sóhajts még; nem tudod, mi az.
 Bokor új hajtását letarolja fagy;
 lány kora nyílását bú követi, nagy.

(Arany János)

Közlekedési baleset? Járvány? A túlélő özvegy-e vagy nem? Örökölhet-e? És ha a leány már állapotos?

Minde kérdések nyomán világos, hogy a házasságlevél több, mint egyszerű papírdarab. A partnerért vállalt teljes felelősség megkívánja a törvényességet.

Hát akkor másképp megkerülni? Minden gyöngédséget elfojtani? Először bátran az anyakönyvvezetőhöz vonulni s azután máról holnapra várni egymástól a „nagy kinyilatkoztatást”? Nem, ez nagyon is balga magatartás volna, és éppúgy ellenkezne a szerelem dinamikájával, mint a törvényes valóságot meggondolatlanul figyelmen kívül hagyni.

A válasz: sem jobbra, sem balra megkerülni! A szerelmesek titka, hogy mindkét irányban egyidejűleg növekednek és haladnak fokról fokra, anélkül, hogy egyet is átugornának.

Az intimitás és a gyöngédség fokról fokra való elmélyítése haladjon karöltve a *felelősség és hűség* irányában tett lépésekkel, hogy végül a szerelem kiindulópontjáról *egyidejűleg* érhessenek el az „esküvő” és a „teljes testi közösség” céljához.

Meddig lehet tehát elmenni, anélkül, hogy túl messze mennének? Csak e kettős cél felől lehet megválaszolni ezt a kérdést. Minden gyöngédség, amelynek nem felel meg a hűség és felelősség bizonyos mértéke, oly elővételezés, amely veszélyeztetheti a szerelem erőjátékát. *A szeretet és felelősség mértéke* dönt egy gyöngédség értéke és értelme felől...

Előfordul, hogy a teljes testi egyesülést a szeretet bizonyítékaként követelik az ismert zsaroló formulával: „Ha valóban szeretsz, akkor teljesen odaadod magad nekem. Vagy ha lány mondja: „...akkor teljesen birtokodba veszel”. Csak egy választ érdemel: „Te nem szeretsz engem valóban, mert ha valóban szeretsz, akkor nem követelnéd tőlem épp ezt a bizonyítékát a szeretetnek.” Egy amerikai házassági tanácsadó (Paul Popenoe) nagyon praktikus indítvánnyal élt. Azt tanácsolja, hogy a leány barátjának levélkét dugjon a zsebébe, amelyen ez áll: Légy óvatos barátom, és mutasd meg nekem ily módon, hogy milyen gazdag és mélylelkű vagy. Vagy: Óvatlanságodon megismerem, hogy milyen szegény és lapos vagy.

A LEGDÖNTŐBB ÉRVRE egy német szexuálpedagógiai írás mutat rá: „A teljes házasság előtti szexuális közösség igen gyakran a közös kapcsolat megszilárdítására vezet, még mielőtt kellő kölcsönös próbára kerülhetett volna sor, és így még szabadon lehetne dönteni a partner mellett vagy ellen; ezzel megnehezíti a viszonyok okosság diktálta felbontását, sőt sokszor lehetetlenné is teszi.”

A német püspöki kar körlevele így ír e tárgyról:

A fiatalok között elterjedt az a felfogás, hogy jegyesek, vagy egymásnak komolyan elígérkezett párok számára, megengedett a teljes nemi közösség esküvő előtt is. Az egyház tanításában, amely szerint férfi és nő teljes kölcsönös önátadása csak a házasságban megengedett, a fiatalok vagy a régmúlt nemi aggodalmasságának maradványát látják, vagy pedig az emberi szabadság elnyomását az ember benső, meghitt világában. Jó lelkiismeretükre hivatkoznak a számukra magától értetődően gyakorolt meghitt szexuális viszonytal kapcsolatban. Ezzel szemben rá kell mutatnunk, hogy nincs jó lelkiismeret megbízható tájékozódás nélkül. Ez nem támaszkodhat pusztán arra, hogy mások hasonló

helyzetben nagyobb vagy kisebb számban ugyanazt teszik. Ez olcsó utánpótlás volna. Azt kell kérdezni, hogy mi a helyes eljárás? Mi felel meg sajátos helyzetüknek és életkörülményeiknek? Azt minden további nélkül megengedjük, hogy eljárásuk lényegesen különbözik a fentebb említett személytelen és kötetlen nemi kapcsolatoktól, amelyekre teljesen ráillik a paráznaság megjelölése. (Ez az utalás egy itt nem közölt részre vonatkozik. Szerk.). Mégis súlyos okok szólnak a jegyesek említett felfogása ellen is. A mindennapos tapasztalat mutatja, hogy számos eljegyzés és szerelmi kapcsolat nem vezet házasságra. A szerelmesek azonban teljes testi egyesülésükkel a házasság jelét adják, de házasság nélkül. Nem lehet továbbá, amint gyakran ismételt halljuk, a házasság előtti teljes nemi kapcsolattal kipróbálni a későbbi házaseletet. A teljes személyes önátadást csak megvalósítani lehet, nem kipróbálni. Végül azt is elfelejtik az elővételezett házassági egyesüléssel kapcsolatban, mielőtt a véglegesen elkötelező igent kimondták volna: ahhoz, hogy a férfi és nő szerelme végleges legyen, Isten és ember előtti házasságkötésre van szükség. Sajnos éppen ezen a téren egyesek csak saját boldogságukat tartják szem előtt, tekintet nélkül a házasság életformájára, amely döntő jelentőségű az egyház és a társadalom számára.

A házasság szentség, amely két ember szeretetszövetségét Krisztus és az egyház kapcsolatának képmásává magasztosítja. Ezzel egy hittitokra utaltunk, amelyet itt nem fejthetünk ki pár szóval. De annyit meg kell mondanunk, hogy a szakramentális jelhez a testi egyesülés is beletartozik. Ezért arra kérjük azokat a fiatalokat, és akiknek ilyen helyzetben kell dönteniük, hogy becsületes megfontolással és nyílt eszmecserében mérlegeljék és gondolják meg a felhozott érveket és ne térjenek ki az evangélium felszólítása elől.

Néhány kérdés – megbeszélésre, hogy összehangoljuk életünket

A testi szerelemről

- Megfigyeltük-e azoknak a leggyakoribb gesztusoknak fontosságát, s jelentőségét, amelyek mindennapi életünkben a szüleinkkel, testvéreinkkel, barátainkkal, munkatársainkkal való kapcsolatunkat mutatják? És kettőnk között?
- A neveltetésünk, az életkörülményeink befolyással voltak-e a testről s szerepéről alkotott elképzelésünkre? Meg tudjuk-e közelebbről határozni ezt a hatást?
- Gondolkodunk-e arról, hogy mily szerepet adunk a testi életnek jövő hitvesi szerelmünkben? Beszéltünk-e róla?
- Vannak-e nehézségeink e témáról beszélve? Ha igen, melyek? Hogyan segítjük egymást leküzdésükben? Milyen segítséget jelent a számunkra, ha a testi életről beszélünk egymással?
- Mit várunk a testi élettől? (Élvezetkeresést, odaadást, elfogadást, bensőséget, lendületet, harmóniát, egységet...)?
- A mi jegyességünk ideje problémát jelent-e a számunkra?
- Ezek a problémák megoldódnak-e majd esküvőnk napjával?
- Azt gondoljuk-e, hogy a házaseletben, különösen annak kezdetén, teljes szabadságot kell hagynunk a természetnek, ösztöneinknek, vérmelegletünknek?

A gyengédség kifejezéséről

- Miért akadnak találkozásaink során igen alkalmas pillanatok az egymás iránti gyengédségre? Vajon ugyanazok-e a reakcióink a szeretetnek egymás iránti kifejezésekor? Vajon ezek számunkra nehézség forrásai-e?
- Hogyan igyekszünk e nehézségeket leküzdni?
- Hogyan vélekedünk a házasság előtti szexuális kapcsolatokról?

Magatartásunk a többiekkel szemben

- Beszéltünk-e egymással a többiek felé irányuló magatartásunkról (családunk felé, barátaink felé, az utcán stb.)?
- Milyen tanúbizonyságot tudunk tenni előttük? Mit várnak ők tőlünk? És mi ő tőlük?

Isten és szerelmünk

- Milyen fényt vet a mi hitünk házasságunkra erre az igen fontos területére?
- Kizárjuk-e Istent arra gondolva, hogy kettőnk kapcsolata elég gazdaggá válik szerelmünk által egymagában is?
- Az Egyház (nevezetesen a keresztény házaspárok) segítenek-e minket abban, hogy világosabban lássunk e téren, és hogy jobban megélhessük szerelmünk kiteljesedését?

Negyedik beszélgetés: Szerelmünk – gyermekeink – a többiek

(A házaspár termékenységéről.)

I. Szerelmünk arra hivatott, hogy gyümölcsöt teremjen

*Szerelmünk nem kizárólag saját magunk számára van adva, – ezt már láttuk. A hitvesi szerelem különben is csak akkor növekszik, csak akkor mélyül el, csak akkor eleven, ha a hitvesek önátadása közös, kölcsönös. De elszegényedik, kialszik a „kettesben való önzéstől”. Minden valódi szerelem *termékeny*.*

Termékeny a szó legtágabb értelmében.

Elsősorban arra vagyunk hivatva, hogy családot alapítsunk, gyermekeket hozzunk a világra, felneveljük és taníttassuk őket és irányítsuk emberré fejlődésüket.

De ez nem minden. Azt is tudjuk, hogy ott, ahol vagyunk, képességeinknek megfelelően közre kell működnünk a világnak igazságosabbá, emberibbé, testvéribbé tételében.

S miközben dolgozunk a jobb világért, tanúságot kell tennünk hitünk mellett, amennyiben mások szolgálatára állunk és együttműködünk Krisztus egyházának kiépítésében, növekedésében – családjukban, baráti körükben, egyházközségükben... Mindez hozzátartozik hivatásunkhoz, ahhoz, hogy szerelmünk termékeny legyen és gyümölcsöt hozzon. „Gyümölcsükről ismeritek meg őket...” (Mt 7,20)

Családi otthon, családi tűzhely – ez a fogalom a tűzre, a melegre, a fényre emlékeztet, amelyet szétáraszt maga körül, és amelyet nélkülözhetetlen az élet számára. A mi családjuk

egy lesz a világ megannyi családja közül. Milyen lesz? Itt a mi nagy lehetőségünk – de felelőségünk is.

„Azon a napon, amelyen ti nem égték a szeretettől, a többiek meg fognak fagyni.” (F. Mauriac)

A gyermek gazdagítja szerelmünket

A gyermek az élet: milyen csodálatos és nagyszerű misztérium embert hozni a világra, részt venni a teremtésben. Szerelmünk újabb területet, erőt és szilárdságot nyer: a gyermekben folytatódik. A házastársak nem csupán férj és feleség többé, hanem apa és anya is. Ez az új felelőség növeli szerelmüket és teljesebb férfivá és asszonnyá teszi őket.

Az atyaságból és anyaságból fakadó hatalmas öröm segíti a házastársak, a család kibontakozását. Mindkét hitves úgy érzi, hogy egészen új módon válik hasznossá. A szerelem, az élet új értelmet nyer. A házastársak mindegyike hálás a másik iránt, hogy általa, s vele apává, anyává vált.

Milyen szép kalandos vállalkozás ez a házastársak számára! A gyermekek napról-napra nőnek. Növekedésük, fejlődésük, kibontakozásuk megkívánja a szülők kölcsönös szerelmét. Sok olyan adottságot és tulajdonságot követel, amelyeket újonnan kell, gyermekeikre való tekintettel, megszerezniük, vagy kibontakoztatniuk. Nem kis dolog új emberek formálása. A szülőknek egymást kell segíteniük, meg kell osztaniuk a feladatokat, meg kell tárgyalniuk az eseményeket és a szempontokat. Közös szerelmükből pedig merítsék az erőt, az örömet, az akaratot, hogy jól tudják vezetni ezt a nem kis „vállalkozást”.

„Isten megáldotta őket és így szólt: Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet és hajtsátok azt uralmatok alá.” (Ter 1,28)

Szüléink nem voltak tökéletesek... Mi sem vagyunk azok, és a mi tökéletlenségeink, tévedéseink elkerülhetetlenül ki fognak hatni gyermekeink nevelésére. Amikor ezt a tényt megállapítjuk, még korántsem vagyunk defetisták, de már most mérlegeljük, hogy milyen erőfeszítésre lesz szükségünk, hogy megfeleljünk a jogos várakozásoknak. Egyébként nem leszünk egyedül gyermekeink nevelésében: az iskola, a társaságuk, a sajtó, a rádió, a televízió, befolyásolni és irányítani fogják magatartásukat, véleményalkotásukat, érzelmi világukat. Ezek a különböző irányból jövő befolyások legkevésbé sem csökkentik szülői felelőségünket, sőt ellenkezőleg! Minden új élet világrahozása új meg új kalandos vállalkozás!

Az apai és anyai szeretetnek éppúgy megvan a maga féltékenysége, mint a szerelemnek. (Honoré de Balzac)

A gyermek szeretetünkre vár

A gyermeknek édesapára és édesanyára van szüksége, akik szeretik egymást. Csak akkor tud igazán kibontakozni. A legjobb nevelési légkör számára az, amit az egymást szerető házastársak, szülők árasztanak maguk körül, olyanok, akik jól érzik magukat, boldogok életükben, boldogok szerelmükben.

A gyermek – egész növekedése folyamán – azt várja tőlünk, hogy rendelkezésére álljunk. Miránk az tartozik, hogy számot vessünk képességeinkkel. Nem minden házaspárnak vannak egyforma nevelési képességei.

A gyermek azt várja tőlünk, hogy tudjunk fiatalok maradni. Ezért értékeljük és őrizzük meg dinamizmusunkat, ifjú szívünket, szellemünk frissességét, bizó lelkületünket.

Hogy a gyermekek lassan felcseperednek,
kell, hogy az életet baráti szók kísérik,
mert a barátságban növekszik csak a gyermek,
s a nő a gyermekért csókolja meg a férjét.

(Francis Jammes – Kosztolányi Dezső)

Miáltalunk nyílik ablak a gyermek számára a világ, a többi ember felé. Vajon elég nyíltak vagyunk-e mások számára, hogy készségünket átadhassuk gyermekeinknek is?

A szülők azok, akiknek révén a gyermek első elképzelését alkotja Istenről. Az édesapa és édesanya szeretete mutatja számára Isten szeretetét. Bárcsak hűen közvetítené a mi hitvesi és szülői szeretetünk Isten, a mi Atyánk igazi arcát.

Vannak hibájukon kívül gyermektelen házaspárok is. Ezek számára két lehetőség nyílik. Az egyik, hogy azok, akik erre képességet éreznek, örökbefogadnak gyermeket, egyet vagy többet, s ez lehet számukra az öröm, a kibontakozás forrása, de egyben szolgálat is. A másik lehetőség, – mivel a termékenység nemcsak a gyermekek világrahozatalában nyilvánul –, hogy fokozottabban vállalnak részt mások szolgálatában, az igazságosabb világ építésében, apostoli feladatok betöltésében. Számukra ott több lehetőség nyílik, mint a gyermekekkel rendelkező házaspároknak.

Gyermek
Várnai Zseni

Gyermek, nagyon kell szeretni Téged.
Mert végtelen a gyöngeséged.
Az ifju sarju ott künn a mezőn,
Szopós kicsiny bárány a legelőn,
Tátogó csőrü tollatlan madárka,
Nem olyan gyöngye, nem olyan árva...
Gyermek, nagyon kell szeretni Téged.
Ha nem etetnélek, éhen is vesznél,
Ha nem karolnálak, váltig fekhethnél,
Ha nem fürkészném, mi bánt, mi fájhat,
Mikor kis ajkad sírásra lázad;
Ha szivem irt nem lelne raja,
Ugy, ami fáj, csak fájna, fájna...
Gyermek, nagyon kell szeretni Téged.

Családtervezés

Az igazi szerelem szünet nélkül arra hívja a hitvestársakat, hogy lépjenek ki önmagukból: azért, hogy tökéletesebben megtalálhassák párjukat, és így kölcsönösen

együttműködhetnek *személyiségük kibontakozásában*. A hitvestársak teremtő szerepet vállalnak azzal is, hogy kilépnek önmagukból a szeretet erejében, mely bennük lakik, de túlmutat rajtuk és kölcsönösen kiteljesíti őket.

Bensőséges gyengédség és termékenység – két elválaszthatatlan összetevője minden igazi szerelemnek: Mert nem csak fogamzásról és életadásról van szó, hanem arról, hogy a világ számára neveljük gyermekeinket, ami sokkal többet jelent, mint néhány hónapot; vagy 20 esztendő, amelynek folyamán a döntő tényező a gyermek fejlődésének szolgálatában a szülők *kölcsönös szeretete*. Tehát nem csupán mennyiségi kérdésről van szó, hanem a *minőségről*, a gyermekek megfelelő neveléséről. Ennek klímája legyen valóban emberi, jele annak az emberiségnek, amelyet Isten Jézusban mutatott meg nekünk.

A *szexualitással* általánosságban, a *termékenységgel* pedig különösképpen *valóban emberi* módon kell élni. Felelősségteljesen, megfontoltan, közösen megbeszélve annak a szeretetnek jegyében, amely feladata nagyságának teljes tudatában van.

Vagyis a házastársaknak „egyszersmind a maguk javát és már megszületett vagy születendő gyermekeik javát is figyelembe kell venni; ismerniök kell koruknak és helyzetüknek mind anyagi mind lelki feltételeit; azonfelül számolniok kell családi körük és társadalmuk, sőt magának az Egyháznak szükségleteivel. Végül is *maguk a házastársak azok, akik felelősséggel tartoznak Isten előtt*” – mondja ki a II. Vatikáni Zsinat. (Az Egyház a világban, 50/2)

Ez mutatja annak a felelősségnek teljes mértékét, amely a hitveseket a teremtő Isten „tanúivá és munkatársaivá” teszi.

Érthető az is, hogy bár a *módszerek* sem közömbösek, mert *nem felelnek meg mind egyformán az emberi természetnek*, mégis a **főhangsúly** a kitűzött **célon** és a magatartásban kifejezésre jutó **szeretet minőségén** van. Mindez a közös megfontolás, a közös döntés tárgya „*kölcsönös megegyezéssel és kölcsönös törekvésben*” – mondja a Zsinat (vö. még 62-66 l.).

„**A felelősségteljes atyaság-anyaság** két összetevőnek az eredője: A nagylelkűségé, amely nem fél az áldozattól, és az okosságé, amely a család javával számol.” (J.-M. Reuss) Sok közös megfontolásra, Isten akaratát kutató alázatos keresésre van szükség, hogy e két erény között az egyensúly ne billenjen meg, s ne válják az okosságból számító kényelem, de a nagylelkűségből sem könnyelműség.

Ha a hitvesek valóban egymásra akarnak találni, akkor előzőleg „önmaguk számára meg kell halniok”, vagyis *önmagukról meg kell feledkezniök*. Ez a feltétele annak is, hogy a hitvesek, mint házaspár, valóban elfoglalhassák helyüket a többiek között, azzal a gazdag látással, amely szüntelenül arra szólítja őket, hogy kilépjenek önmagukból, és ily módon kapcsolódjanak bele teljes mélységben a meghalt és feltámadt Krisztus misztériumába.

„Ha a búzaszem nem esik a földre, és el nem hal, egyedül marad, de ha elhal, sok termést hoz.” (Jn 12,24)

„Az ily módon értelmezett és megfontolt szexualitás *nem rögtönzés tárgya*. Szükséges tehát, hogy idejekorán, tehát kezdettől fogva, átgondoljuk különböző szempontjai szerint, még mielőtt a sürgető kényszerűség szorítana erre bennünket. Fontos, hogy időről időre visszatérjünk erre s a különböző fejlődési fokozatokon, hogy megfelelően alakítsuk magatartásunkat, és a dialógusnak ezen a téren mélyebb értelmet adjunk. A tapasztalat szerint ezen a téren a legritkább a párbeszéd, mert talán itt a legnehezebb; jó lenne tehát azt minél előbb megkezdenünk” – mondják tapasztalt házaspárok.

A szerető család TÜKÖR, amely Isten szeretetét mutatja.

A többiek segítenek bennünket, hogy jobban szerethessük egymást

– *Családunk van, barátaink vannak, munkatársaink, szomszédaink. Kapcsolatunk van lakónegyedünk, községünk, városunk lakóival, egyházközségünk hívőivel.*

– *Levelezés által, utazások, a kölcsönös segítség, a szolidaritás révén összekötötésbe kerülünk olyan emberekkel, házaspárokkal is, akik más országokban, más kontinenseken laknak...*

– *Mindezek a kötelékek, mindezek a kapcsolatok gazdagítják szerelmünket; befolyásolják magatartásunkat felebarátainkkal, környezetünkkel szemben.*

– *Ettől a fiatal pártól, amellyel egy összejövétel alkalmával találkoztunk, és akiket azóta is viszontláttunk, megtanultuk a megbocsátást.*

– *Ez a fiatalasszony, akit a férje elhagyott, arra készítetett bennünket, hogy átgondoljuk milyen a mi szerelmünk.*

– *Az utolsó vakáció, amelyet a tengerparton töltöttünk unokatestvéreinkkel és azoknak családjával, megértette velünk milyen fontos a jó vendéglátás.*

– *Ez az idős házaspár, akik 40 évi házasság után is telve vannak gyengédséggel egymás iránt, a szerelemnek olyan arcúlatát fedte fel előttünk, amelyről nem is álmodtunk...*

– *A többiek azok, akik által megtanultuk: a házaspár boldogságához hozzátartozik, hogy rendelkezésére áll másoknak, szíves vendéglátó és jóbarát legyen.*

A mások életpéldája gazdagítja szerelmünket és elgondolkoztat bennünket magatartásunkról és felelősségünkről.

A többiek bíznak szerelmünkben

A világ és az Egyház bízik bennünk és szerelmünkben. Oly sok a tennivaló, hogy kiépüljön a béke a népek között (de elsősorban köztünk és szomszédaink között): azért, hogy a világ igazságosabb és emberibb legyen (milyenek a fizetések és a munkafeltételek ott, ahol dolgozunk?): hogy Krisztust ismerjék és szeressék az összes emberek: (környezetünkben, baráti körünkben, egyházközségünkben...)

A világ és az Egyház egyes kiáltó szükségai hozzánk talán *közvetlenebbül szólnak*, mint másokhoz: a mi feladatunk, hogy feleljünk azokra, és meglássuk, hogy mit tudunk közösen tenni.

Lehet, hogy mindegyikünknek más aktivitásra van különleges tehetsége. De mindegyikünk feladata, hogy *felfedezze azt a hivatást*, amit *a legjobban* be tudna tölteni, és amely legjobban szolgálja a kibontakozását. Erről együtt kell beszélgetést folytatnunk, egymást segítenünk, világosan látnunk, és közös elhatározásra jutnunk, közös vállalkozásba kezdenünk, mert most már ketten vagyunk.

Néhány kérdés – megbeszélésre, hogy összehangoljuk életünket

Szerelmünk és a többiek

- Milyen vonatkozásban mutatkozott már jegyességünk folyamán szerelmünk kedvező hatása?
- Eljegyzésünk óta megváltozott-e kapcsolatunk mások (pajtások, barátok, család, ismerősök) felé?
- Foglalkozásomban, kifejezőmódomban, környezetem iránti magatartásomon fel lehet-e ismerni jegyesem iránti szerelmemet?
- Vajon a szerelem, amelyet jegyesem iránt érzek, átalakítja- másokkal való kapcsolatomat?
- Tudatosítottam-e magamban, hogy mindennapi szerelmünk gazdagodhat mások által?
- Figyelmesebb lettem-e eljegyzésem óta mások szüksége, igényei iránt? Alkalmasabb lettem-e a másokkal való beszédben, mások megértésében és megsegítésében?
- Gondolkoztunk-e azon, hogy mi a hivatásunk a világban, abban a közösségben, amelyben élünk?

Családtervezés

- Óhajtjuk-e, hogy első gyermekünk minél hamarabb megérkezzen? Miért? Gondolkoztunk-e ezen mindegyikünk? Tisztában vagyunk-e a másik óhajával?
- Beszéltünk-e őszintén a családtervezés kérdéséről: előreláthatólag hány gyermeket akarunk a világra hozni? Tudatában vagyunk-e annak, hogy ez a feladat milyen nagy szeretetet kíván tőlünk?
- Hogyan beszélnek környezetünkben a születésszabályozásról? Hogyan reagálunk mi erre?

Gyermekek és nevelésük

- Gondolkoztunk-e a szülésről, és az új eljárásokról (tornázás stb.) a fájdalom nélküli szülés érdekében? Az előkészületekről? az első beszerzésekről, stb.?
- Van-e elemi fogalmunk a csecsemőgondozásról?
- Ha figyelembe vesszük saját neveltetésünket, valamint a magunk körül tapasztalt nevelési módot, továbbá a világ fejlődését, milyen nevelést szánunk gyermekeinknek?
- Milyennek látjuk apai-anyai szerepünket a kisgyermek nevelésében?

Jelenlegi és jövőbeli elkötelezettségeink

- Nemde lényeges ez a magunk és gyermekeink kibontakozása szempontjából? Gondolkoztunk-e erről? Beszéltünk-e róla?
- Ha mindketten dolgozunk, hogy szervezzük együttlétünket? Melyek jövő terveink erre vonatkozólag?
- Amennyiben az a szándékunk, hogy a feleség is munkát vállaljon, mi ezen elhatározásunk oka? Milyen problémát jelent majd ez számunkra?
- Mit vár tőlünk az az emberi közösség, amelyben lakunk (az ország, a város, a község, a lakónegyed)?
- Mit vár tőlünk az Egyház? Az a keresztény közösség (egyházközség stb.), amelybe tartozunk?
- Gondolkoztunk-e arról, hogy milyen elkötelezettség vállalása felelne meg legjobban képességeinknek és reális igényeinknek?
- Jegyesek vagyunk. Ha már vannak elkötelezettségeink, beszéltünk-e ezekről egymással? Az-e a tervünk, hogy akkor is vállaljuk ezeket, amikor már megházasodtunk? Lehetséges lesz-e ez? Ha nem, igyekszünk-e már előre gondoskodni utánpótlásról?

Hogyan találjuk meg a **kellő egyensúlyt**, hogy elég idő jusson bensőséges kapcsolataink ápolására, a pihenésre, egészségünk gondozására, a gyermekekkel való törődésre és a közösség megkövetelte feladatokra? Aligha tudjuk ezt egyszerre eldönteni, hanem az élet különböző szakaszaiban újra meg újra közösen felül kell vizsgálnunk elkötelezéseinket, szembeállítva azokkal az adottságokkal és igényekkel, amelyek az új helyzetben időszerűek.

Azáltal, hogy tudatosítjuk felelősségeinket, lehetőséget adunk arra, hogy szeretetünk növekedjék és kiteljesedjék.

„Így világítson világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és magasztalják mennyei Atyátokat. (Mt 5,16)

Beszélgetés a családtervezésről

(A fentiek kapcsán, 1973 tavaszán, Bécsben egy házassági előkészítés során)

VÓLEGÉNY: Lelkés Úr, miután az orvos már tájékoztatott a „módszerekről”, Önhöz intézzük a kérdést, mert az előbb olvasottak nem egészen világosak: a főhangsúly a kitűzött célon és a magatartásban kifejezésre jutó szereteten van – de előrebocsájtva, hogy a módszerek sem mind közömbösek, mert nem mind felelnek meg az emberi természetnek...

LELKÉSZ: Célon értjük a házaspár felelős döntését, hogy ezidőszert nem kívánhatnak gyermeket. Erre és a magatartásra vonatkozólag idézem a kiváló svájci erkölctanprofesszor, Franz Böckle összefoglaló megállapítását:

1. A SZÜLETÉSSZABÁLYOZÁS kérdését erkölcsi szempontból a hitvesi szerelem átfogó értelmében kell megoldani. Mit kíván meg a tapintatos és önzetlen szeretet a hitvestársaktól? Ez a mindent szabályozó, alapvető kérdés.
2. Az igazi hitvesi szerelem túlmutat önmagán és termékeny akar lenni a gyermekben. Ennek a feladatnak betöltésében a hitvestársak úgy tudják, hogy együttműködnek a teremtő Isten szeretetével és ugyanakkor szinte ennek a szeretetnek tolmácsai; ezért ezt a hivatást felelősségtudattal kell betölteniök és közösen helyes döntésre jutniok.
3. Ha ez a felelősség megtiltja a házastársaknak, hogy újabb gyermeknek adjanak életet, akkor a fogamzás megakadályozásának kérdése is mindenekelőtt a tapintatos szeretet

kérdése. De éppen ez a hitvestársra tekintettel lévő szeretet tiltja, hogy olyan módot válasszanak, amely a hitvestárs érzését, személyének jogait és méltóságát sértik vagy pedig a hitvesi odaadás teljes értelmével ellenkeznek. Ezen alapvető elvi tételen túl a születésszabályozás bizonyos módszereiről folytatott mindenféle vita már másodrendű jelentőségű.

4. Minthogy a fogamzás-szabályozás a házasság maradandó feladata, ezért a végleges sterilizáció nem jön számításba.

VŐLEGÉNY: A célról és magatartásról mondottak most már világosak. De Böckle szerint a módszer kérdése másodrangú kérdés – mi pedig azt hallottuk, hogy a módszerek sem közömbösek, mert nem mind felelnek meg az emberi természetnek...

LELKÉSZ: A legelső tételben semmi ellentmondás nincs, mert amin nincs főhangsúly, ami másodrendű, az még valóban nem okvetlenül közömbös. Maga Böckle professzor fenti megállapítása több elvi utalást tartalmaz a módszerek megválogatására, amikor a szeretet magatartására utal, amely sose alkalmaz kényszert, nem erőltet hitvesére olyat, ami érzését, személyi méltóságát sérti, vagy pedig a hitvesi egyesülés teljes értelmével – mi itt hozzáfűzzük Karl Hörmann bécsi erkölcsstanprofesszorral: – valamint „a partnerek testi-lelki kiteljesedésével ellenkezik.” Utóbbi megszorítás értelmében nem jönnek számításba az anya illetve az utódok egészségét veszélyeztető – vagy veszélyeztethető – szerek. De a részletesebb követelményekre még visszatérhetünk később.

VŐLEGÉNY: Az emberi természetnek megfelelő és nem megfelelő módszerek közötti megkülönböztetés nyilván a sokat vitatott *Humanae Vitae* kezdetű pápai körlevélből való...

LELKÉSZ: Térjünk rá a *Humanae Vitae* enciklikára. Amint helyesen mondja: az ellentétes szellemű és értetlen közvélemény teljesen félreértette a pápa szándékát és főcélját: a nagy *felelősségtől sugallt kiállást* az emberi élet megbecsülése mellett, sikraszállást az emberpár kiteljesedését és boldogítását s az emberi nem fennmaradását szolgálni hivatott szexualitásnak az emberi méltóság alá süllyesztése, konzumárúvá alacsonyítása s az élet forrását veszélyeztető mesterkedések ellen. Hogy azután az értetlen közvélemény a külföldön „pirulaenciklikáról” beszélt – jóllehet a pirulát sehol sem említi – ez is világosan mutatja, hogy a mai „szexhullámot” a nyereszkesvágy fűti, s itt a megfelelő készítmények érdekcsoportjai erősen beleszóltak az enciklikaellenes koncertbe. Hívó katolikusok az egyházi tanítóhivatal iránti tisztelettel fogadják az enciklikát, még hozzá nagy tisztelettel a pápa elszántsága iránt, amellyel a széles közvéleménnyel szembeszállt.

VŐLEGÉNY: De ugyanakkor számos katolikus hittudós és a keresztény életre igyekvő házastársak széles rétegei is nyilatkoztak az enciklika egyes megszorításaival ellenkező értelemben...

LELKÉSZ: Tagadhatatlanul van a 31 szakaszból álló enciklikában két – bár igen súlyos elvi jelentőségű – megszorítás, ami nem a Zsinaton kifejezésre jutó újabb szemlélet vonalát folytatja: a követelmény, hogy nem csak a házaseslet egésze, hanem minden egyes testi egyesülés „nyitva legyen” a termékenységre, valamint a különböztetés a természetes és nem természetes eszközök között, az utóbbiakat tilalmazva. A nehézség mármint abban rejlik, hogy a Zsinat és az enciklika között eltelt két és fél év alatt a családtervezés kérdéséről szóban és írásban, gyóntatószékben és házassági előkészítés során hirdettük a zsinati tanítás értelmében, miszerint a felelősség egyedül a házastársakat illeti, de nem szabad önkény, hanem a felsorolt kritériumok alapján – fentebb idéztük (vö. 55. l.) – tehát ők szabják meg, hogy mikor, milyen időközökben stb. vállalhatnak gyermeket. Miután a Zsinat értelmében a huzamosabb megtartóztatás sem jöhet számításba – „mert a házaseslet nagy kárára történne” – oly értelemben folyt a házassági előkészítés, hogy a módszerek megválogatása kérdésében is – persze kizárva az abortuszt és abortív eszközöket – a szülők illetékesek. Természetesen két év elég volt ahhoz, hogy e jelentős kérdésben közvélemény alakult ki azokban az országokban, ahol ily értelemben folyt a házassági előkészítés is, ezért ez országok –

Ausztria, Belgium, Franciaország, Németország – püspöki karai körleveleikben magyarázattal fordultak híveikhez, amire még visszatérhetünk.

MENYASSZONY: Az enciklikát nem olvastam. De valahol azt hallottam, hogy ennek értelmében mindenki bünt követ el, aki nem az időszakos megtartóztatás módszerét választja...

LELKÉSZ: Ez súlyos tévedés. Az enciklika nem szól, nem is szólhat a szubjektív bűnösségről. Igenis felállítja a normát, amelyet követni kell. Jelen esetben, mint természetnek megfelelő módszert, egyedül az időszaki megtartóztatás módszerét – népszerűen hőmérőzési módszert – ajánlja. Ezekután **minden hívő katolikus házaspár gondos tanulmányozásra, utánjárásra köteles, és első helyet elvben ennek a módszernek kell juttatnia**, – amely biztonság tekintetében is előkelő helyen áll – ezt orvosával megbeszélve. Ha pedig már a bűnösség fogalmát felvetették, tudni kell, hogy az mindig az egyén lelkiismerete alapján dönthető csak el. S mivel e téren sok kétség is felléphet, a pápa az enciklika utolsó részében felszólítja a lelkipásztorokat, hogy nagy megértéssel kezeljék a kérdést, ha tanácskérés során, vagy gyóntatószékben hozzájuk fordulnak a hívek.

MENYASSZONY: A gyóntatószékbe a bűnvallomás tartozik. De mi – bár még nincs e téren tapasztalatunk – hajlunk számos ismert házaspár felfogásához, akik mint gyakorló hívők, nem látnak bünt az emberi természetnek – az enciklika szerint – nem megfelelő módszerek alkalmazásában. Mi is hitünk szerint akarunk élni, de lelkiismeretünket sem akarjuk büntudattal terhelni, mert lélektani közhely ma már, hogy ez nem kívánatos belső konfliktusokra vezet, aminek a hitvesek testi-lelki összhangja szenvedné meg a kárát...

LELKÉSZ: Erről nincs és nem is lehet szó. Az előbb említett püspöki karok mind megállapítják, hogy mindazok, akik jóakarátú és gondos tanulmányozás és megfontolás után e téren más erkölcsi ítéletre jutottak, nyugodtan hallgathatnak lelkiismeretükre, saját életgyakorlatukban, anélkül, hogy nyilvános vitákba bocsájtkoznának. Az osztrák püspöki kar hangsúlyozza tovább: „Nem utolsó sorban utalunk arra, hogy a Szentatya sehol sem szól (a szóbanforgó enciklikában) súlyos bűnről. Ha tehát valaki az enciklika tanításával ellenkező gyakorlattal hibázik, nem okvetlenül kell gondolnia, hogy Isten szeretetéből ki van zárva s így nyugodtan járulhat szentáldozáshoz előző gyónás nélkül is.” Egy 1971. ápr. 26-i vatikáni kongregációs döntés is hangoztatja, hogy – a *Humanae Vitae* tanításának teljes fenntartása mellett is – előfordulhat, hogy az enciklikában objektíve rossznak minősített védekezés mód „a rendkívüli körülmények következtében lehet nem vétkes vagy kevésbé vétkes, vagy szubjektíve igazolható”. Vagyis – hangoztatja az irat – a lelkiismeret sérthetetlen, és senki sem kényszeríthető, az egyház hagyományos tanítása szerint, lelkiismerete ellenére cselekedni. Így jóakarátú katolikus házastársaknak nem kell lelkiismereti konfliktusba jutniok. De lelkiismeretüket ébren kell tartaniok és nevelniök.

VÖLEGÉNY: Vajon a *Humanae Vitae* tanítása tévedhetetlen-e?

LELKÉSZ: Nem, ezt a Szentszék kifejezetten hangsúlyozta. S mivel a pápa a kérdés további tanulmányozására, a probléma megoldásának további keresésére szólította fel a tudósokat, az enciklika nem is akarja az egyház utolsó szavát kimondani e téren. Tekintetbe kell vennünk azt is, hogy ma egyre inkább látjuk: világegyház vagyunk és lényeges különbség van az emberek életkörülményei és életfelfogása között. Ezért tudnunk kell árnyaltan különböztetnünk. A hőmérőzési módszer pontos követésére jobb előfeltételek vannak pl. nálunk, mint India analfabéta tömegei között. Másfelől lélektani adottságok tekintetében is különböztetnünk kell Dél-Európa, és Nyugat- illetve Közép-Európa, vagy pláne az északiak között. Ezért adtak a különféle püspöki karok tájékoztatást, ismerve hazájuk viszonyait, s törekvő híveik felfogását. Mindenesetre nem könnyű a „szabad-tilos” előírások követése helyett a nagykorúságra törekvő keresztények felelősségteljes döntéséhez, állandó önvizsgálatához, az álláspontoknak – a változó életkörülmények között való – állandó revíziójához eljutni. De épp ez a felelősségteljes szülői, házastársi álláspont az, ami a

Szentatya szeme előtt lebeg, olvassuk csak el a komoly kereszténységre törekvő házastársakhoz 1970. május 4-én intézett szövegét. (Ld. 91–103. l.)

MENYASSZONY: Hálásak vagyunk ezért a tájékoztatásért. De most még néhány egészen konkrét utalást kérünk, hogy a fenti elveket elfogadva, a módszerek gyakorlati megvalósításánál még milyen szempontok vezessenek. Eddig például az egészségre káros módszerek kiküszöböléséről volt szó.

LELKÉSZ: Idevonatkozólag abban a helyzetben vagyok, hogy közreadhatom Dr. Alois Jäger, az osztrák „Institut für Ehe und Familie” vezetőjének az osztrák püspöki kar megbízásából szerkesztett és jelenleg sajtó alatt levő részletező kifejtését, amit eszmecserénk kiegészítéseképp szívesen közlünk alább:

DR. JÄGER: A fogamzás szabályozását, mint az ember, és különösen a keresztény minden felelős tevékenységét, az Istenre alapozott ön- és felebaráti szeretet alaptörvénye kell, hogy szabályozza. Ez az alapvető követelmény – a házastársakra alkalmazva – hitvesi szeretetükre vonatkozik, egymás javára és személyiségük kibontakoztatására, végül a – már megszületett, vagy esetleg még várt – gyermekek iránti felelősségre. Hogy a fogamzás szabályozásának valamelyik módját e többirányú szeretet jegyében felelősséggel vállalni lehessen, a következő kívánalmaknak kell megfelelnie:

1. *Lehetőleg biztos legyen.* Ezt kívánja a felelősségérzet, és ez biztosítja az egygyéválás teljes átélését, mert kikapcsolja a terhességtől való félelmet. (Ennek a követelménynek felel meg, helyes alkalmazás esetén, az időszakai megtartóztatás és a „pirula”; a többi eszköz jelentékenyen kevésbé).

2. *Egészségileg ártalmatlan legyen,* ideértve az esetleg később születendő gyermekeket. Ennek a követelménynek az időszakai megtartóztatás minden esetben megfelel, a „pirula” már jelentékenyen kevésbé.

3. *A lehető legkevésbé káros befolyással legyen a hitvesi odaadásra.* A testi egygyéválás, mint az egység jele, előkészítésében, lefolyásában és kicsendülésében zavartalan maradjon. (Ennek a követelménynek mindenképpen megfelel az időszakai megtartóztatás és a „pirula”, viszont a megszakítás módszere ellen súlyos ellenvetések emelhetők.)

4. *A módszer önmagában véve ne mozdítsa elő a szexuális kapcsolatnak léleknélküli, üres rutinná válását.* (Ennek a követelménynek az időszakai megtartóztatás jobban felel meg, mint a „pirula” és az egyéb eszközök.)

5. *A gyakorlatban alkalmazható legyen* mégpedig huzamos időn keresztül. (Mindkét követelménynek az időszakai megtartóztatás módszere felel meg általában a legjobban.)

6. *A házastársak egyetértően* fogadják és határozzák el.

További irányelvek a lelkiismereti döntéshez:

Az emberi élet a fogamzás első pillanatától sérthetetlen, ezért erkölcsstelennek és megengedhetetlennek kell tartanunk minden praktikát, ami a már megfogamzott élet ellen irányul. Ez elsősorban a magzatelhajtásra vonatkozik, továbbá minden olyan módszerre, amely kémiai vagy mechanikai úton megakadályozza a már megtermékenyített petének az anyaméhben való befészkelődését. (Ilyen kémiai eszköz pl. a „másnap pirula” és ily mechanikus eszköz a spirális.) Ezeknél nem fogamzásszabályozásról van szó, hanem a már megkezdett emberi élet kioltásáról.

A termékenység kormányzására vonatkozó hitvestársi feladat Istentől nyert betöltéséhez az Egyház az időszakai megtartóztatást ajánlja, mint amely az Istenben gyökerező ön- és felebaráti szeretetnek, valamint a fent felsorolt szempontoknak leginkább felel meg. Az egyházi tanítóhivatal a fogamzásszabályozás módszere megválasztásánál e módszerre utal, mint eszményképre. Ennek a módszernek útja bár igényes, mégis megfelel tájékoztatás után és a házaspárnak megfelelő hozzáállása esetén lényegesen előmozdítja a hitveseknek emberi személyiséggé való kibontakozását és a hitvesi közösség elmélyülését. Ezért a házastársak

lehetőségeik keretén belül komolyan törekedjenek – a tudomány mai állásához képest – a termékeny és terméketlen napok meghatározását kellő tájékozódás és begyakorlás útján elsajátítani. Ilyen értelemben mondhatjuk, hogy nincs az egyes házaspárok önkényére átengedve, hogy milyen módot válasszanak.

Ha az időszaki megtartóztatás módszere becsületes vizsgálódás ellenére gyakorlatilag járhatatlannak látszik, akkor a házastársak – a kötelesség-összeütközés ily esetében – lelkiismeretük színe előtt olyan eljárásmodot választhatnak, amely aránylag a legjobban szolgálja a kölcsönös szeretetet vagy legalábbis azt a legkevésbé veszélyezteti.

Természetesen a hitvestársak, lehetőségeik keretén belül, keressenek tovább olyan utat-módot, amely ennek a szeretetnek jobban felel meg.

Ötödik beszélgetés: Szerelmünk megújul

A gyermek anyatejjel táplálkozik. Egy napon elválasztják, hogy megtanuljon úgy táplálkozni, amint egy kis emberhez illik.

Egy kissé később, a gyermeknek el kell szakadni az anyjától, hogy a bölcsődébe, vagy az óvodába menjen, és ott a közösségi élet első kísérleteit megkezdje.

Az „általános iskolába” való belépés eseményt jelent: aki még tegnap „óvodás” volt, ezentúl az „iskolásokhoz” tartozik.

Holnap újból új szakaszok következnek, amelyek magukban is fontosak: a középiskolába, szakiskolába való belépés, egy szakmának kiválasztása és tanulása; az első fizetés, a barátkozások, a jegyesség, a házasság...

Egész életünk folyamán egyik életszakaszból át kell mennünk egy másikba. Az emberi élet sajátossága, hogy férfiúi vagy női életünkben haladnunk kell, bizonyos szakaszokat át

kell lépnünk minden területen: biológiai, pszichológiai, érzelmi, intellektuális, szellemi területen...

A felnőtté válás azt jelenti, hogy minden nap valamivel többet veszünk magunkra ebből a fejlődésből: sohasem végzünk ezzel. Az ember nem úgy lép a jövőbe, hogy meghátrál a nehézségek előtt.

„Amikor még gyermek voltam, úgy beszéltem, mint a gyermek, úgy gondolkodtam, mint a gyermek. De amikor férfivá nőttem, elhagytam a gyermek szokásait.” (1Kor 13,11)

Csak azt tudom, hogy társra sose várt
az én szívem, s lettél egyszerre társa,
elvéve tőle életet s halált,
hogy visszaadd másféle ragyogásra;
hol bennem erdő volt: dúvad- s madár-had
hazátlan csörtet villámtűz elől;
és kunyhóm összedől,
ha benne otthonod meg nem találtad.

(Weöres Sándor)

Ma jegyesek..., holnap házasok...

Mielőtt eljegyeztük egymást, számos fejlődési szakaszon mentünk át, és ezek rányomták bélyegüket emberi fejlődésünkre. Eddig még többnyire családi körünkben léptük át a fejlődési fokozatokat.

Amióta jegyesek vagyunk, azóta tervezzük házasesetünket. Most már közös a történetünk. Ez a történet csak most kezdődik. A lényeges az, hogy ezentúl közösen fogunk áthaladni életünk új szakaszain.

Nemsokára házasok leszünk. Ugyanazon tető alatt fogunk élni, teljesen egymáséi leszünk. Alkalmazkodnunk kell ehhez az új élethez, másként kell azt megszerveznünk...

Gyermekeket kívánunk. Egy szép napon meghozza szerelmünk első gyümölcsét, majd a többi. Ez minden alkalommal olyan esemény lesz, amelyre fel kell készülnünk, hogy szívesen fogadjuk a kis jövevényt és hogy újra hozzá tudjunk alkalmazkodni.

Évről-évre nő majd felelősségünk minden téren: a családi, társadalmi és hivatási síkon... Ennek megfelelően szerelmünk és családunk számára is új meg új életritmust kell találnunk.

Együtt indultunk meg s haladunk tovább egy igen hosszú úton. **Szükségünk lesz egymásra**, hogy szembenézhessünk a nehézségekkel, hogy szerelmünk növekedhesse és megújítson bennünket életszakaszról-életszakaszra. E cél érdekében sokszor kell gondolatainkat kicserélnünk, **állandó dialógusban kell maradnunk.**

Szép szerelmem, hát nem érzed?
egy maradt az ég alatt:
az, amit két dobbanás közt
szíveink kimondanak.

(V. Sz. Szolovjov – Tóth Judit)

Kettesben élni – ez valami más!

Életünknek egész teljességében kell fokról fokra megújulnia.

„Jegyesek vagyunk. Hamarosan házasok leszünk. Közösen kell eldöntenünk, mi az, amit mindegyikünknek el kell hagynunk eddigi életünkéből, szokásainkból... együttesen találjunk egy új élet-, gondolkodás-, viselkedésmódot. Így ki fogunk lépni eddigi önmagunkból, hogy szerelmünk növekedhessék.”

„Mielőtt megismertük volna egymást, mindegyikünknek voltak szokásai. Amióta szeretjük egymást, néhányat ezekből elhagytunk. Ha már házasok leszünk, a közös élet még más átalakulásokat is fog tőlünk követelni. Már látjuk is előre, hogy melyeket, mert már kezdjük jól megismerni egymást.”

„Te nagyon szereted szüleidet, testvéreidet. Én is, az enyéimet. Egyiküknek is, másikuknak is az a törekvése, hogy kissé anyáskodjanak felettünk. Ez természetes, mert ők is nagyon szeretnek bennünket. De ügyeljünk arra, hogy családjaink ne uralkodjanak felettünk, mert a fiatal párnak szüksége van a függetlenségre, hogy megtalálja önmagát, és kifejllessze személyiségét. Ezért mától kezdve újfajta kapcsolatot kell a mieinkkel kialakítanunk: szeressük tovább őket, de más módon, és ugyanakkor határozottan mutassuk ki számukra mindkettőnk közös szeretetét egymás iránt.”

Hogy messze van még a tető?
Könnyebben érzük el, ha ketten.
Lent fűrész sír. Nőnek a fák,
dőlnék a fák a rengetegben.

(Rónay György: Hegyre menet)

„Neked számos barátnőd van. Nekem pedig számos pajtásom, akikkel szívesen találkozom. Bár a jövőben is találkozni fogunk velük, de ezentúl már nem tudunk nekik annyi időt szentelni, mint azelőtt. Új módot kell kitalálnunk arra, hogyan tartsunk kapcsolatot barátainkkal, ismerőseinkkel...”

Mindkettőnknek megvan a maga módja, hogyan töltjük el szabadidőnket. Vajon ott kell-e lennem az összes futball mérkőzéseken, amelyekért lelkesedsz? És te elkísérsz-e valahányszor kedvem szottyán arra, hogy egy új filmet megnézzek? Így tehát össze kell egyeztetni ízlésünket, el kell hagyni néhány olyan foglalkozást, amely idáig lelkesített bennünket, de amely nehezen egyeztethető össze házastársi életünkkel. El kell választani életünkben az egyéni kedvteléseket a közös szórakozásoktól; meg kell találnunk a közös működési formákat, ahol ki tudunk bontakozni, és egymást kölcsönösen gazdagítani. A mi dolgunk, hogy megbeszéljük, mi volt az, ami tegnap mindegyikünk számára jó volt ugyan, de azzal a veszéllyel jár, hogy nem lesz már hasznos a számunkra, amikor már házasok leszünk.

Kiséred léptein, a tévedezőt,
te adsz szememnek fényt, hangomnak ércet,
agyamnak érvet, lábamnak erőt –
Mint zápor, szél, nap a szomoru mezőt:
ítatsz, simogatsz, óvsz. Mondd, te is érzed,
hogyan mi vagy nekem?

Tíz éve már? Tízszer tíz év ha jönne,
 hogy veled töltssem el, kevesleném,
 Te, életem mosolya, lángja, könnye!
 Ha bármi bánat, kétség, kín gyötörne,
 tudom: te vagy. S az enyém vagy. Enyém.

(Képes Géza: Minden nap...)

A közös élet, ez valami új!

„Mindketten dolgozunk. Te szereted a hivatásodat. Ha folytatni akarod akkor is, amikor már gyermekeink lesznek, akkor már most kell erről gondolkoznunk, hogyan tudjuk ezt megszervezni.

Nekem még néhány évig tanfolyamokon kell részt vennem, hogy tökéletesítsem hivatásbeli kiképzésemet. Minden egyes alkalommal néhány hétig különváltan kell majd élnünk. Vajon elviselhető lesz-e ez, ha már most lassanként nem készítjük elő magunkat ezekre az elválásokra; ha nem szoktuk meg, hogy erről egymás között beszéljünk?

„Te súlyosan beteg voltál. Felgyógyulásod után összeházasodhatunk, de oktalanság lenne, ha nem vennénk tekintetbe egészséged korlátait. El kell hagynunk néhány tervet, amely igen a szívünkhöz nőtt, és mindkettőnknek alkalmazkodnunk kell az új helyzethez.

A **családi pénztár** kezelése igen fontos részt kíván a házaspár életéből. Ebből a feladatból félreértések származhatnak, vagy ellenkezőleg növekedhetik az egyetértés. Az ember nem úgy kezeli egy háztartás pénztárát, amint azt magános korában tette. Már mostantól kezdve gyakorolnunk kell ezt a közös pénztárkezelést, és nagy vonalakban előre felvázolni közös kasszánkat: a bevételeket, a kiadásokat, az elsődleges vásárolni valókat, a hosszú lejáratú befektetéseket... És előre kell tudnunk, hogy a valóság nem fog mindig megfelelni elképzeléseinknek, és hogy sokszor újból át kell vizsgálnunk a részleteket, és azokat újból megbeszelnünk. Ez jó alkalom, hogy meggyőződjünk arról, mihez kell mindenekelőtt tartanunk magunkat.

„Vehet a kincs szántót nekem,
 a bőség juhot, tehenet,
 ámde a gyöngye szív tüzét
 arany, ezüst nem veszi meg.
 Szegények leszünk, meglehet,
 de győzi, kit a szíve von,
 különb öröme nem lehet
 királynénak a trónuson!”

(R. Burns – Nemes Nagy Ágnes)

A házassággal a **szexuális élet** új távlatokat nyer. Bizonyos előkészület szükséges ahhoz, hogy boldogan lépjük át ennek a házastársi szexualitásnak szakaszát, amelyet mindegyikünk különböző módon él és érez át.

Minden házaspár ismer olyan pillanatokat, időszakaszokat, amikor nem jöhet létre a testi egyesülés. A megtartóztatásnak ezek a szakaszai gyakran sokáig tartanak. Ehhez is szükséges bizonyos felkészülés, hogy a testi egyesülés lehetetlensége ne tegye nehezzé a közös életet. (Lásd a [„Szerelmünk – szívünk, testünk, értelmünk”](#) fejezetet.)

Végülis mindegyik házaspárnak szexuális igényei jelentékenyen változhatnak az élet szakaszai és körülményei szerint. Mindegyikünknek az a feladata, hogy alkalmazkodjék a másiknak a kívánságaihoz és megszerezze számára azt a kiteljesedést és boldogságot, amelyre vár.

Szellemi és lelki életünk is fejlődik az évek folyamán. Már azóta is változtunk, amióta megismertük egymást és valószínűleg változni fogunk akkor is, ha már összeházasodtunk.

Mi szeretjük egymást, de ez nem jelenti azt, hogy mindig egy véleményen vagyunk. Idő kell ahhoz, hogy megtanuljunk igazán meghallgatni egymást, párbeszédet folytatni, együtt imádkozni, a közös életünket a hit fényénél szemlélni. Valamely váratlan esemény, valamilyen újdonság megzavarhatja a házastársakat: hitükben, viselkedésükben, elgondolásukban, ízlésükben... Az erkölcsi, intellektuális, vallási egységet mindig újból meg kell találnunk. Ezen a területen még inkább, mint egyebütt, mindig készen kell lennünk a haladásra, a változtatásra.

S még mindig nem tudom elmondani neked,
mit is jelent az nékem, hogyha dolgozom,
óvó tekinteted érzem kezem felett.

(Radnóti Miklós)

Segítjük egymást az előrehaladásban

Jegyességünk idejétől kezdve arra vagyunk felszólítva, hogy többször is vállalkozzunk „elszakadásra”: személyektől, szokásoktól, dolgoktól – csak azért, hogy gazdagíthassuk szerelmünket.

Egész életünk folyamán segítenünk kell egymást, hogy szeretetünk érettebb és megértésünk tökéletesebb legyen.

Abban a pillanatban, amikor magatartásunkat meg kell változtatnunk, hogy egy új helyzethez alkalmazkodjunk, talán nem fogunk mindjárt tisztán látni. A lényeges az, hogy sohase veszítsük szem elől az elérendő célt– és a közelebbi célt – és arról közösen beszéljünk.

A fiatal feleségnek kezdetben nehezebb fog esni az, hogy távol éljen férjétől, akinek egy távoli munkahelyen hivatásbeli kiképzésben kell részesülnie. Az „elszakadás” az ő részére abban fog állni, hogy belenyugodjon az elválásba a család érdekében, és megértse, hogy a férjének hivatása, kibontakozása szempontjából erre szüksége van. De az ellenkezője is megtörténhetik...

Ugyanígy, ha a feleség egy olyan hivatást folytat, amely egész nap távol tartja a családi otthontól, az „elszakadás” a férj részére abból fog állni, hogy jó szívvel elfogadja ezt a helyzetet, és még inkább, mint máskor, részt vesz a háztartás feladataiban.

Ez a sokféle „elszakadás”, amely kívánatos a hitvesek életében, *gazdagítani fogja szerelmüket és egész családi életüket.* De türelemmel kell lenniök, mert nem egyhamar fogják az áldásos következményeket észlelni.

A házastársak csak fokról-fokra haladhatnak szeretetükben:

ha segítik egymást, ha figyelemmel vannak egymás igényei, kibontakozási lehetőségei iránt. Mivel férj és feleség nem követik szükségszerűen ugyanazt a ritmust, és az elszakadásnak valamelyik formája kettőjük közül csak egyiküket érintheti, mindegyiküknek a másik iránt igen nagy megértést, sok gyengédséget, és diszkréciót kell tanúsítania. Erőltetni,

hogy megváltozzék, szemére vetni párunknak, hogy „ő a hibás” valamiben – ez mind megannyi tévedés és ügyetlenség lenne. Ezen a téren is, csak úgy, mint másutt a közös eszmecsere elengedhetetlen. A házastársak annál inkább fognak haladni, minél inkább segítik egymást abban, hogy meglássák fáradozásaik értelmét.

Félreértések után újrakezdés

„Vannak jó és derűs napjaink, amikor könnyen kijövünk egymással. De vannak borús, rossz napjaink is, amikor nehezen megy minden, és egymást is nehezebben viseljük el. Belejátszanak ebbe külső körülmények is, de a mélyen csak ott rejtőznek emberi gyarlóságaink, önszeretetünk, önzésünk – ez középszerűségre visz, megkeményíti szívünket. Hogyan szabadulunk ki gyarlóságunk börtönéből?”

Tudjunk mindig újrakezdeni, új lapot nyitni, új szemmel nézni. Önmagunkra is, párunkra is.

Tudjuk mindig elfogadni önmagunkat: korlátainkkal, gyöngeségeinkkel is. Akkor könnyebben tudjuk elfogadni párunkat is korlátaival, gyöngeségeivel.

Úgy nézni a párunkra, mint szerelmünk első pillanataiban, azt a biztató tudatot sugározva, hogy mindig újra lehet mindent kezdeni: ez is hozzátartozik az igazi szeretethez.

„Ha én visszautasítanám a kiengesztelődést Veled, ha nem akarnék felejteni és megbocsátani – hogyan számíthatnék a Te megbocsátásodra és szeretetedre?”

Ha nem nyitom meg szívemet a szeretetnek, ha nem bocsátok meg embertársaimnak, hogyan számíthatok akkor Isten megbocsátó, lelkem mélyéig megújító szeretetére?

Elgondoltuk-e, ha mint házaspár – egymással, vagy csak csendben egymás mellett – elmondjuk este a Miatyánkot és tudatosan megállunk egy pillanatra a „*miképpen mi is*

megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek” szavaknál: biztosítani tudjuk, hogy a nap ne nyugodjék le sose haragunk fölött?

„Ha megbocsátok az embereknek, hogy vétettek, mennyei Atyátok nektek is megbocsát. De ha nem bocsátok meg az embereknek, Atyátok sem bocsátja meg bűneiteket.” (Mt 6,14-15)

Pontot tenni a félreértések, összetűzések után: ez már a kibékülés, a kiengesztelődés keresésére mutat.

Nem rágondolni, nem felhánytorgatni elmúlt sötét percek: ez kedvez a kibékülésnek.

Azt keresni a másikban, ami pozitív – még akkor is, ha a negatív elemek vannak túlsúlyban: ez már előkészíti a kibékülést.

Lemondani előítéleteinkről, előzetes elképzeléseinkről, és mindig új szemmel nézni párunkra: ez már sietteti a teljes kiengesztelődést, kibékülést.

Veled együtt és velem együtt
az idő minden ütése-kopása
és erőssége hó alá kerül
abban a végső feledésben,
amit az Atya küld majd a világra.

(Pilinszky János)

Mindennap valamivel jobban

A szerelem *csak akkor lehet tartós, ha növekszik*. Nem tud kibontakozni, csak ha gazdagodik. Mivel élő valóság, ezért fejlődik. Ha akadályozzuk növekedését, legjobb lehetőségeitől fosztjuk meg.

A szeretet annyit jelent, mint haladni, gazdagítani önmagunkat, hogy a másikat boldogabbá tudjuk tenni. Ez annyit jelent, mint *fokról fokra vállalni azokat az elszakadásokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy jobban szeressünk*.

Az, hogy egy életre szólóan szeretünk, annyi, mint hogy *mindennap egy kissé jobban szeretünk*, a botlások, kudarcok és nehézségek ellenére is. Annyit jelent, hogy másképpen szeretünk, azt hogy szívünkben mindennap megújulunk, hogy szerelmünknek új távlatokat adunk.

A hívő keresztény jegyesek és házastársak tudják, hogy Isten az, aki cselekszik és szól hozzájuk az eseményeken keresztül. Ha gondjuk van arra, hogy közös életüket a hit fényében tekintsék, akkor látni fogják, hogy a különböző életszakaszok folyamán szeretetük egyre mélyül – Isten tevékeny jelenlétének bizonyságaként. Fel fogják ismerni, hogy Isten vezeti kettőjüket és bizalommal lesznek Iránta, hiszen Ő a Szeretet.

A mi szerelmünk élni akar: mi vagyunk felelősek a növekedéséért.

A szeretet türelmes, a szeretet jóságos,
A szeretet nem féltékeny,
Nem kérkedik, nem gőgösködik,
Nem tapintatlan, nem keresi a magáét,
Haragra nem gerjed, a rosszat föl nem rója,
Nem örül a gonoszságnak,

De együtt örül az igazsággal,
Mindent eltűr, mindent elhisz,
Mindent remél, mindent elvisel.
A szeretet soha el nem múlik.

(1 Kor. 13, 4-8)

Néhány kérdés – megbeszélésre, hogy összehangoljuk életünket

A megkívánt „elszakadásokról”

- Nemde felül kell vizsgálnunk mindazt, ami magános életünkhöz tartozott, és itt esetleg döntésre kell jutnunk? Nemde egyikünk is, másikunk is hajlandó erre? Segítjük-e kölcsönösen egymást azzal, hogy közös megbeszélésben és fontolgatásban érleljük a döntést?
- Nem kell-e felülvizsgálnunk ízlésünket, kedvenc sportjainkat, szórakozásainkat, elkötelezettségeinket... és felvetnünk önmagunkban a kérdést: mi az, amit majd meg kell változtatni, vagy elhagyni házasetünkben?
- Hogyan állunk a szüleinkkel? Hogyan készülünk fel mi, és hogy készítjük fel őket a házasságkötés utáni új kapcsolatra? Elég szeretetet fordítunk erre?
- Ugyanilyen értelemben felülvizsgáltuk-e baráti és rokoni kapcsolatainkat s szokásainkat?
- Idáig úgy gondolkodtunk, mint magánosak. Most jegyespár vagyunk. Változtattunk-e gondolkodásmódunkon, nézőpontunkon, kifejezésmódunkon? (Ha már házások leszünk, akkor is szükséges az, hogy mindegyikünk „maga” gondolkodjék, de ez nem jelenti azt, hogy visszatérünk „magános” gondolkodásmódunkhoz.)
- Attól kell elszakadnunk, ami (aki) akadályozza, hogy jobban szerethessük egymást. Most – nekem – mitől (kitől)?

Személyiségünket illetően

- Mindketten önálló személyiségek maradunk-e, akik képesek arra, hogy megmaradjanak egymástól különböző gondolatok, ízlések, cselekvésmódok mellett, hogy azokat egybevevessük, esetleg összeegyeztessük, vagy egymást kiegészítsük?
- Ha nehézség merül fel közöttünk, elfogadjuk-e, hogy szembenézünk a problémával, vagy megkerüljük a látszólagos nyugalomért, amely mögött a problémák csak felhalmozódnak?

Jövendő közös kasszánkat illetően

- Beszéltünk-e már egymással leendő közös családi kasszánkról? Együtt fogjuk-e azt vezetni? Készek vagyunk erre vállalkozni?
- Tudatában vagyunk-e annak, melyek azok a lehetőségek, amellyel berendezkedhetünk, milyen hitelek és milyen intézmények segíthetnek legsürgősebben problémáinkban?

Közös magatartásunkat illetően

- A házasság egy csomó változást hoz magával életünkben. Találkoztunk-e már nehézséggel ezzel kapcsolatban? Ha már felmerült néhány ponton az elszakadás szükségessége, milyen problémákat jelentett ez számunkra? Tudtunk-e akkor egymásra támaszkodni? Milyen hasznot merítettünk az ilyen elszakadásokból?
- Eléggé megértettük-e azt, hogy ezen a téren *mindennek fokozatosan* kell történnie?
- Mindegyikünknek kellett már bizonyos téren döntenie. Vajon elég megértéssel vagyunk-e egymás iránt ily vonatkozásban? Ha igazán szeretlek, nem kellene-e

nekem bizonyos elszakadásokra gondolnom, mielőtt tőled várnék el hasonló áldozatot?

Közös jövőnket illetően

- Érezzük-e, sőt meg vagyunk-e győződve afelől, hogy mint házaspár úton leszünk és ennek az útnak történelme csak most kezdődik és majd fokozatosan alakul.
- Nemde valamennyi kérdést a keresztény hit fényénél kell feltennünk? Például, hogy melyek azok a fejlődési lépcsőfokok, amelyeken Isten akaratából túl kell haladnunk, ha igazán szeretjük egymást?

Nyár lesz tehát

Nyár lesz tehát, tündöklő és meleg:
örömöm édes cinkosa, a toppant
napfény, a selymek közt még szabadabban
kiemeli drága szépségedet;

a kék ég, a hullámozó, büszke sátor,
alásuhog és csókjaival ér
homlokunkra, mely forró lesz s fehér
a boldogságtól és várakozástól;

s ha jön az este, langyos szél susog,
fátylaid játékosan megsuhognak,
s baráti mosolyát a csillagoknak
együtt nézzük majd, ifjú házasok.

Paul Verlaine – Szabó Lőrinc

Hatodik beszélgetés: Szerelmünk az egész életre

„Holtomiglan, holtodiglan...”

Rátaláltunk egymásra, holott észrevétlenül is elmehettünk volna egymás mellett. És most szeretni akarjuk egymást – míg a halál el nem választ.

Istennel is találkoztunk, többé-kevésbé kerestük is, de biztos, hogy Ő talált meg minket, és kinyilatkoztatta magát nekünk. Amit kínál nekünk: szeretete mindörökre.

A szeretet önmagában véve is állandóságra törekszik. Igazán csak akkor szeretjük egymást, ha visszavonás nélkül, végérvényesen szeretünk. Szeretni annyi, mint bízni a másokban, önmagunkat adni teljesen, nem visszaélni szabadságunkkal, és vállalni is a szabadság – párunk szabadságának – rizikóját.

Az irigyek, a kajánok máris mondják: Csalódtok, ha azt hiszitek, hogy mindig így lesz... Nehéz szeretni egy egész életre... S valóban hány házasság felbomlásáról tudunk, olyanokról is, amelyek nagyon szépen és harmonikusan indultak. Ki és mi biztosít bennünket, hogy hűségesek tudunk maradni?

Hűség

A hűségnek ma nincs jó közvéleménye. Film, TV, sajtó alig akar róla tudni. Az ellenkezőjéről annál többet. Nem árt tehát kissé közelebről szemügyre venni: mit is jelent hűnek lenni?

Hűségeseknek lenni annyi, mint bízni a párunkban: megadni neki minden lehetőséget, hogy kiteljesedjék, kibontakozzék. Nem lehetünk hűségesek, ha egoista módon gondolkodunk, ha önzőek vagyunk.

Hűségeseknek lenni nem jelent biztonságot sajátmagunk számára. Ellenkezőleg: rizikóvállalást jelent, látván, mint változik, fejlődik a párunk. Semmi sem olyan kiszámíthatatlan, mint a szabadság...

A hűség = szeretet, amely évről-évre szabad kibontakozásban akarja látni párját, szerelem, amelynek idővel megváltozik a külső arca, de amely tartós, állandó akar lenni, és leleményes abban, hogy mindig új meg új formákban fejeződjék ki.

Minden nap újra beléd szeretek,
pedig ki sem ábrándultam belőled.
Nő nem lehet náladnál soha szebb,
kivánczóbb, komolyabb, kedvesebb –
még a halál sem tántorít el tőled.

Pedig nagy jókat ígér a halál:
hogypihen a fáradt szív s a lélek;
de ha jön s fejemhez odaáll,
hárman leszünk: téged is ott talál
s beléd kapaszkodom, hogy éljek, éljek.

(Képes Géza)

„A házasság szentségében egymás iránti törékeny szeretetünket Isten örökké hű szeretetéhez kapcsoltuk. Ő a mi szövetségi hűségünknek legbiztosabb tartóoszlopa” – mondja hitünk.

„Tudom kinek hittem, és biztos vagyok benne...” (2Tim 1,12)

„Ki szakíthat el bennünket Krisztus szeretetétől?” (Róm 8,35)

Mindez azonban nem ment fel bennünket a reálisan látó szerelem minden emberi erőfeszítésétől. Most érdemes lesz erről beszélgetni. Érdemes megfontolni, milyen általános megállapításra jutottak mások tapasztalataik alapján – és utána meghallgatni bizonyos problémákkal kapcsolatban néhány házaspár vallomását, tanúság tételét.

Igazi és világosan látó szerelem

Én nem vagyok az a fiú, az a lány, aki 5, 10 évvel ezelőtt voltam... és mégis ugyanaz a személy vagyok.

Egy, két éve ismerjük egymást... Szeretjük egymást, és mégis szerelmünk nem olyan, mint amilyen az első napokban volt: kétségkívül gazdagodott, mélyült...

Mindaz, ami fejlődik, különböző alakot ölt. A szerelem is: hiszen eleven valóság.

Vajon óvni kell-e szerelmünket és elzárva őrizni? Nem, mert ez azt jelentené, hogy megakadályozzuk a növekedésben. Ellenkezőleg, figyelemmel kell lenni fejlődésére, azt elő kell segíteni, irányítani, nem pedig megakadályozni.

A szerelemre leselkedő legnagyobb veszély a megszokás, a megüledés, a rutin. Hogy kibontakozzék, meg kell újhodnia. Két feltétel segíti elő különösképpen a növekedését:

1. A tény, hogy belső életet élünk, vagyis időről időre elgondolkodunk életünkről, mindarról, ami velünk történik, hogy megértjük annak jelentőségét. Ezért meg kell figyelni a magunk körül észlelt változásokat; és ezekről közösen beszélünk, hogy tudatosítsuk azokat. A szerelem mindig sokat nyer az ily szembesítésekből.

2. El kell fogadnunk mások segítségét: azokét, akiket szeretünk, akiket jól ismerünk, akikben bizalmunk van, akik igazi barátaink. Meg kell tenni a lehetetlent, hogy legyőzzük az egymásközt felmerülő nehézségeket, és óvakodni attól, hogy kihordjuk belső ellentéteinket. De érteni kell ahhoz is, hogy meghallgassuk, amit nekünk mondanak. A többiek segíthetnek bennünket abban, hogy világosabban lássunk, hogy egymás felé helyesebben viszonyuljunk. Hasznót húzni mások tanácsából, okulni mások tapasztalatán, összehasonlítva s alkalmazva helyzetünkre: emberi érettség jele.

Kérdezzük meg magunkat életünk különböző területeit illetően. Szerelmünk gazdagodni fog ezáltal világosságban és igazságban.

Te és én

Róbert:

Amikor először megláttalak, meg voltam lepve és csodálkoztam. Aztán később felfedeztem benned olyan magatartást is, amit nem tudtam helyeselni. Ezt nem értettem. Nyugtalanított, de nem mertem szólni. Később, amikor beszéltem veled, rájöttem arra, hogy tudnék rajtad segíteni. Ez kinyilatkoztatásszerű volt. Te a magad részéről, hasonló kérdéseket tettél fel nekem. És te is, örömmel fedezted fel, hogy meg tudjuk érteni egymást és segíteni tudunk egymáson.

De hogy ezt elérhessük, beszélünk kellett egymással, túl kellett jutnunk az első benyomáson, el kellett mélyíteni kölcsönös ismereteinket. Ezt elkezdtük, most nincs más hátra, mint folytatni, türelmesen haladni ezen a felfedező úton napról-napra, egész életünkben.

Sok ember él, ki érzéketlen, mint én,
kinek szeméből mégis könny ered.
Nagyon szeretlek, hisz magamat szintén
nagyon meg tudtam szeretni veled.

(József Attila)

János:

Kezdetben azt mondtam magamnak: „A hibái idegesítenek, de majd meg fogom változtatni őt.” Amiket benned tévedésnek, tudatlanságnak láttam, azokról elhatároztam, hogy véget vetek nekik, és helyes felfogásra vezetlek. Aztán azt mondtam magamnak, hogy nekem is vannak hibáim, apró szokásaim, amelyek kétségkívül idegesítenek téged, és talán nekem itt kellene elkezdenem. Rájöttem arra, hogy nekem kellene jónéhány erőfeszítést tennem, azért, hogy te is megváltozhass.

Aztán, amikor ketten együtt beszéltünk nehézségeinkről, jellemünknek bántó éleiről, amelyek sértenek, rájöttünk arra, hogy nem kell ezeket tragikusan felfogni. Megértettük, hogy mindaz, amit hibának, tévedésnek láttunk a párunkban, az önmagában nem volt sem jó, sem

rossz. Azt is megértettük, hogy jellemünk különbözőségeit szépen áthidalhatjuk egy kis közös jóakarattal.

Mindenekelőtt arra van szükség, hogy egymást segítsük átalakulásunkban. De időbe tellett, míg erre rájöttünk.

Testi életünk

György:

Házasságunk első idejében főleg a sajátmagam élvezetét kerestem, és nem voltam eléggé figyelmes a te reakcióid, a te saját kiteljesedésed iránt.

Aztán törekedtem arra, hogy közös ritmusra találjunk, és megtanultunk osztozni az élvezetben, és harmonikus egységre jutni.

Ma már tudjuk, hogy a házassági aktus az egész személyiséget követeli, hogy teljes odaadás a szerelemben, és hogy a harmóniát sohasem lehet egyszersmindenkorra elérni.

Gizi:

Házassági kapcsolatunk kezdetén, csak saját ösztönös megérzéseimre építettem. Kapcsolatunkat passzívan viseltem el, sőt még a párbeszédőtől is vonakodtam. Aztán megértettem, ha gazdagítani akarom szerelmünket és hitvesi közösségünket, akkor aktívan kell részt vennem egyesülésünkben.

István:

Közös életünk kezdetén összetévesztettem a férfiasságot a gyakori és nem ellenőrzött hitvesi egyesüléssel.

Ma már tudom, hogy csak abban a mértékben vagyok férfi, amennyiben gondom van feleségem örömteljes kiteljesedésére.

A testi harmóniához csak lassanként jutunk el. Ez önmagunk átadását jelenti, a figyelmet a másik iránt, az egész lényünk odaadását, hogy a párunkat boldoggá tegyünk. Ezen a téren semmit sem lehet véglegesen elérni.

A családtervezés

Dénes és Edit:

Kezdetben azt mondtuk: baráti házaspárunk ezt és ezt az eljárást alkalmazza, tehát tegyük ugyanazt.

De utána, tekintettel saját vérmérsékletünkre és eltérő életkörülményeinkre, rájöttünk, hogy újból jól meg kell fontolnunk álláspontunkat.

András és Margit:

Kezdetben azt hittük: a születésszabályozás nem probléma. Később rájöttünk arra, hogy ez mélységes egyetértést és kitartást kíván meg, továbbá mindkettőnk részéről annak megfontolását, hogy itt semmit sem lehet végérvényesen elérni és e téren is változnunk, fejlődünk kell.

Ferenc és Teréz:

Régebben azt mondogattuk; nem akarunk több gyermeket. Ma ez számunkra még mindig nyitott kérdés, amelyre újból meg újból visszatérünk, amint a körülményeink változnak.

Csak lassanként fedezhetjük fel a szerelem és teljes önátadás követelményeit. Egemást szeretni azzal jár, hogy mindig megkérdőjelezzük önmagunkat.

Szüleink

Ilona:

Kezdetben, emlékszel – ki akartad „küszöbölni” őket életünkől, hogy „békénk” legyen, és később te is rájöttél, mint jómagam, hogy ifjú családunk függetlenségét megteremthetjük akkor is, ha annak légköre telve van gyengédséggel szüleink iránt.

Péter:

Kezdetben gyakran elvittél ebédelni édesanyádhoz, mert attól tartottál, hogy a meghívás elhárításával megbántod őt. Később lassankint rájöttél, hogy anyád magához akar ragadni bennünket, ezért bizonyos távolságot kell tartanunk vele szemben. Ekkor valóban függetlenné váltunk és kettőnk összhangja is sokat nyert ezáltal. A másoké isi

Időbe telik, amíg a fiatal házaspár új kapcsolatokat teremt a szülőkkel, barátokkal, környezettel. A függetlenség megőrzése nem jelenti, hogy szeretetünk csökken mások iránt.

Erzsébet:

Emlékszel-e, hogy házasságunk első hónapjaiban mennyire kifáradtunk, amikor összes barátainkat egymás után vendégül akartuk látni? Heteken keresztül egyáltalán nem voltunk kettesben.

Egy szép napon elhatároztuk, hogy értelmesen fel fogjuk osztani a barátainkkal töltött estéket. Az életünk kevésbé volt feszült, időt találtunk arra, hogy beszélgessünk egymással, és ez szerelmünknek javára volt.

Sándor:

Végre egyedül. „Egy évig – úgy mondhatjuk – csak egymásnak éltünk.” Barátaink gyáváknak tartottak.

Ez nem tarthatott így tovább. Az lett a vége, hogy önmagunk körül topogtunk, semmi mondanivalónk nem volt egymásnak, és semmiségek miatt szaporodtak a zsörtölődések.

Ekkor kitártuk ajtónkat a barátok, a többiek, a világ számára. Lassanként a másokhoz való viszonyunk átalakult, és az eszmecserénk gazdagodott.

Zsuzsa:

Mint fiatal házások, nem akartuk megváltoztatni elkötelezettségeinket, azzal az ürüggyel, hogy összeházasodtunk. A túlterhelés hamarosan fenyegetett bennünket, és csakhamar el kellett határozni, hogy olyan elkötelezettségeket kell választanunk, amelyek jobban megfelelnek hitvesi életünknek. Csak így állt lassan helyre az egyensúly.

Márta:

Barátaink arra kértek meg bennünket, hogy jó kapcsolatot alakítsunk ki fiatal házaspárokkal. Azonban mivel mindketten igen individualisták vagyunk, kissé tartózkodók voltunk. Egy szép napon elhatároztuk, hogy kísérletet teszünk. Nem bántuk meg. Azok a fiatal házások, akikkel találkozni szoktunk, támaszt jelentenek számunkra, nélkülözhetetlen segítséget. A gondolatcsere igen sokat jelent számunkra.

Intimitás, nyíltság mások felé: mind a kettő a szerelem nélkülözhetetlen dimenziója.

Hűségünk

Beáta és Pál:

Jegyességünk idején meg voltunk győződve arról, hogy tökéletesen és véglegesen ismerjük egymást. És aztán lassanként rájöttünk arra, hogy jellemünkben, viselkedésünkben változások vannak. Ez problémát jelentett számunkra. Rájöttünk arra, hogy nem ismerjük egymást ilyen jól, és azt mondtuk egymásnak: Vajon eléggé figyelmesek vagyunk-e egymás iránt? Alkalmat adunk-e párunknak, hogy kifejezze magát?

Magda:

Amikor megismertelek, álmodoztam. Azt szerettem volna, ha ilyen, ha amolyan volnál, ha ilyen jó tulajdonságod, olyan foglalkozásod lenne...

Aztán számot vettem azzal, ha igazán szeretlek, akkor olyannak kell szeresselek, amilyen vagy összes jótulajdonságaiddal és hibáiddal, eszményeiddel, terveiddel együtt. Ma már tudjuk, hogy mindent megnyertünk, ha elfogadjuk egymást olyannak, amilyenek vagyunk.

Gyula:

Egy félévvel ezelőtt igen csalódott voltam, az volt a benyomásom, te semmilyen erőfeszítést nem teszel, hogy érdeklődj az iránt, ami engem érdekel. Elkedvetlenedtem, és nem tettem ezentúl semmit.

Aztán rájöttem arra, hogy neked más érdeklődési területeid vannak, amelyek legalább annyit érnek, mint az enyéme. Rosszul ítélek meg, és nem volt igazam. Ma belátom, mert jobban ismerlek.

Sohasem tudjuk végleg felfedezni azt a gazdagságot, amit párunk hordoz önmagában és amit csak a szerelem tud leleplezni és kifejleszteni. Sohasem fejeztük be egymás megismerését, sohasem fejeztük be egymást szeretni.

Kapcsolatunk Istennel s felebarátainkkal

Ágnes:

Te nem vagy gyakorló katolikus, és én szenvedtem emiatt. Egészen egyedül éreztem magam, szinte téled elválasztva ebben a lényeges vonatkozásban. De mégis, a mindennapi életben, te egészen odaadtad magad másoknak, és sokkal „jobb” voltál, mint én. Ezért sokszor feltettem magamban a kérdést: „Mire jó gyakorló kereszténynek lenni?” És apránkint rájöttem arra, hogy nekem ugyanerre a szeretetre kell törekednem, hogy ugyanígy kell magamat másoknak adnom, hogy éppen ez tanúsítja az én hitemet. Ez volt az út, amelyen találkoztunk.

Lajos:

Milyen határozottak voltunk ítéleteinkben, meggyőződésünkben! Minden áron „hasonlók” akartunk lenni egymáshoz, s nem láttuk be, hogy Isten mindkettőnket különböző utakon vezethet.

És végül tudomásul vettük különböző voltunkat, a gazdagságot, amelyet mindegyikünk magában hordoz, és lassanként megtanultuk tisztelni a másokban „Isten művét”, és ebben kölcsönösen együttműködni.

A szeretet adja meg életünk értelmét. A szeretet által találkozunk Istennel.

A szerelem lassankint átalakít bennünket

Az elmondottakból következik, hogy időnkint újra meg újra közösen gondolkoznunk kell életünk különböző vonatkozásairól: foglalkozásunkról, szórakozásainkról, elkötelezettségeinkről, szellemi, lelki életünkről... vizsgálnunk kell magatartásunkat, fejlődésünket, haladásunkat az egyik életszakasztól a másikig, az akadályokat, amelyekkel találkozunk, a segítséget, amelyet kaptunk... Ez a tisztánlátásra való törekvés csak gazdagíthatja szerelmünket és családi életünket.

Ne egyhamar gondoljuk, hogy célhoz jutottunk, hogy már nem tudunk haladni, előbbre jutni. A látszat ellenére, lehet mindig jobban és jobban szeretni.

A szeretet fokozatosan növekszik. Az élet a látszólagosan üres szakaszok egymásutánja: mindig újból kell kezdeni ugyanazokat az erőfeszítéseket. A mi szerelmünk sem fog növekedni, ha csak mi magunk nem fáradozunk ezen nap mint nap: magától ez nem fog bekövetkezni.

Ideális jegyes, ideális férj, ideális feleség nem létezik. Nincs ideális család sem. A szerelem él és mindennap újratelemződik. Istennel csak a mindennapi élet realitásában tudunk találkozni, és pedig reális életünk nyelvével élve.

A szerelem lassankint átalakítja a házaspárt. A hitvesek mindegyikét is átalakítja. Lassankint egész személyiségük megújul és gazdagszik.

Hitvesünket a házasságban egész életreszólóan szeretni annyi, mint kölcsönösen hozzásegíteni egymást a boldogsághoz és kiteljesedéshez.

Függelék – VI. Pál pápa: A hívő keresztények házasságáról

Beszéd 1970. május 4-én¹

1. Igen gyakran gondolták – elég helytelenül – hogy az Egyház gyanakvó szemmel nézi az emberi szerelmet. Ezért ma igen határozottan hangsúlyozni kívánjuk előttetek: Ez nem így van. Istennek nincsenek ellenére a nagy emberi realitások és az Egyház nagyon is elismeri azokat az értékeket, amelyek millió és millió család mindennapi életében nyilvánulnak meg. Hiszen az örömhír, amelyet Krisztus, az Üdvözítő hozott nekünk, örömhír az emberi szerelem számára is, amely már eredetétől, a Teremtéstől kezdve kiváló – „És Isten látta, hogy ez nagyon jó” (Ter1,13) –, csak a bűn által romlott meg, viszont a Megváltás újra helyreállította, s a kegyelem révén a megszentelődés eszközévé tette.

A házasság az Úrban, hivatás

2. Mint minden megkeresztelt, Ti valóban meg vagytok hívva az életszentségre – ez az Egyház tanítása, amelyet ünnepélyesen megerősített a Zsinat {vö. LG 11).

Számotokra azonban sajátos út nyílik az életszentség felé, hitvesi életetekben és épp annak a révén (uo. 41). Az Egyház az, amely tanítja: „A hitveseket e kegyelem arra képesíti, hogy szent életet éljenek” (Ter 49,2), és lehetővé teszi, hogy „családjuk házi szentélyé válják.” (ApCsel 11)

Ezek a gondolatok, amelyek korunkban oly tragikus módon feledésbe mentek, jól ismertek előttetek. Mégis, hadd elmélkedjünk együtt veletek néhány pillanatig e gondolatokról, hogy megerősítsük benneteket – ha szükséges – az elhatározást, hogy nagylelkűen éljétek emberi és keresztény hivatástokat a házasságban (vö. GS 1,47-52) és működjete közre együttesen Isten szeretete nagy tervén, hogy egy népet alakítson ki magának „dicsőségének megvalósítására”. (Ef 1,14)

I. A házasság

Férfivé és asszonnyá teremtette őket

3. Mint a Szentírás tanítja, mielőtt a házasság szentség volna, mindenekelőtt nagy emberi valóság: „Isten teremtette az embert a maga hasonlatosságára, a maga képére őket férfiúvá és asszonnyá teremtette.” (Ter 1,27) Ismételten vissza kell térnünk a Biblia első lapjaira, ha meg akarjuk érteni, hogy milyennek kell lennie egy házaspárnak, egy családnak.

A pszichológiai elemzések, a pszichoanalitikai kutatások, a szociológiai ankétok és a bölcséleti megfontolások kétségkívül sok fényt vethetnek az ember szexualitására és az emberi szerelemre, mégis félrevezetnének bennünket, ha semmibe vennénk ezt az alapvető tanítást, amely a Teremtés óta adva van a számunkra: két nem különbözősége, kettőssége Isten akaratából van így, hogy a férfiú és nő együttesen válják Isten képmásává, és mint ilyen, az élet forrásává: „Legyetek termékenyek, sokasodjatok, töltsétek be a földet és vessétek uralmatok alá.” (Ter 1,28)

¹ E beszéd az Equipes Notre Dame (Boldogasszony Családjai) közösségének ezer zarándok-házaspára s lelkészeik előtt hangzott el a Szent Péter Bazilikában.

A próféták, a bölcsességi könyvek, az Újszövetség figyelmes olvasása megmutatja nekünk továbbá ennek az alapvető realitásnak jelentőségét, és megtanít, hogy a házasságot ne korlátozzuk merőben a fizikai vágyra és nemző tevékenységre, hanem fedezzük fel benne a férfi és nő értékeinek egymást kiegészítő szerepét, a hitvesi szerelem nagyságát és gyöngéit, termékenységét és arra való alkalmasságát, hogy közreműködhessék Isten szeretet-tervének misztériumában.

Nevelés túlfűtött erotikus légkörben

4. E tanítás ma is teljes mértékben érvényes és megerősít a túlfűtött erotikus légkör káros hatásával szemben. Ennek a kóros jelenségnek legalábbis figyelmeztetnie kellene bennünket egy anyagelvű civilizáció válságos helyzetére, amely a szerelemnek titokzatos világában homályosan érzi egy szakrális érték utolsó mentsvárát. Vajon ki tudjuk-e ragadni ezt az értéket az érzékiségbe való elmerülésből?

De tudjuk ifjúságunkat az erotizmusnak, a nyereségvágyó ipar cinikusan folytatott térhódításának végzetes következményeitől legalább megvédeni. Nem tilalomfákról és elfojtásról van szó, hanem oly nevelői tevékenység előmozdításáról, amely megsegíti a gyermeket és serdülő fiatalságot, hogy fokozatosan tudatosítsák magukban a bennük ébredő erőket, ezeket szervesen építsék bele személyiségük kialakításába, hogy tudják megtagadni felgerjedő ösztöneiket, hogy teljes érettségre jussanak érzelmvilágukban és nemiségükben egyaránt, s így felkészüljenek önmaguk odaadására szerelmükben, amely odaadásukat teljes kibontakoztatáshoz juttatja kizárólagos és végérvényes módon.

A házasság egy és felbonthatatlan

5. A férfi és nő egysége valóban radikálisan különbözik minden más emberi szövetségtől, és így egyedülálló valóságot képvisel. Ugyanis a hitvestársak kölcsönös egymásnak adottságuk alapján „egy testté lesznek”. (Ter 2,24) Ez olyan egység, amely visszavonhatatlanul felbonthatatlan: ez a felbonthatatlanság a pecsét a két szabad ember szabad és kölcsönös elkötelezettségén, akik ettől kezdve már nem két, hanem egy testet alkotnak (Mt 19,6). Egy test, egy házaspár, szinte mondhatnánk egy lény, amelynek egysége a házasságban nyer társadalmi és jogi formát. Ez az egység az életközösségben nyilvánul meg, s termékeny kifejezést nyer a testi önátadásban.

A hitvestársak házasságuk által kifejezik akaratukat, hogy egymáshoz tartoznak életük egész folyamán és e célból objektív kapcsolatot létesítenek, amelynek törvényei és követelményei – távol minden szolgálai megkötöttségtől – biztosítékot és védelmet jelentenek, valóságos támogatást, amint ezt jól tapasztalhattatok mindennapi életetekben.

A hitvesi szerelem

6. A hitvesek kölcsönös önátadása bizonyosan nem jelent egybeolvadást. Mindenkinek megmarad épségben a személyisége – s távol attól, hogy feloldódnék a hitvesi egyesülésben – mely öntudatosul és tökéletesedik, gyarapszik a házasság folyamán a szeretet nagy törvénye értelmében: egymásnak adják magukat, hogy együtt adhassák magukat.

A szerelem az összetartó erő, amely szilárdságot kölcsönöz ennek az életközösségnek, tőle való a lendület, amely az egyre tökéletesebb kiteljesedés felé hajt. A hitvesek egész lényre részesedik benne, személyiségük titokzatos mélységeiben, összetevőinek minden síkján: az érzelmi és testi síkon éppúgy, mint a lelki-szellemi síkon, hogy egyre jobban Isten képmását alkossák, amelyet a hitvesek hivatottak megtestesíteni életük során, beleszöve életszövetükbe

az örömeknek is, a megpróbáltatásoknak szálait is: annyira igaz, hogy a szeretet több, mint a szerelem.

Nincs valódi hitvesi szerelem, amely ujjongó kiteljesedésében ne volna végtelenbe irányuló lendítőerő, s amely ne akarna épp lendületében teljes és hűséges, kizárólagos és termékeny lenni. Csak ebben a távlatban találja meg a vágy a maga teljes jelentőségét. A hitvesi egyesülés mint a kölcsönös megismerés és közösség eszköze táplálja, erősíti a szerelmet és termékenysége a házaspárt teljes kibontakozásukhoz juttatja: Isten képmására az élet forrásává lesz.

A keresztény jól tudja, hogy az emberi szerelem jó az eredeténél fogva, és ha, mint minden emberi, megsérült és deformálódott is a bűn által, Krisztusban megtalálja üdvét és megváltását. Egyébként tanulhatunk a kereszténység húsz évszázados történetéből: hány és hány házaspár talált hitvesi életében az életszentség útjára, hitvesi életükben, az egyetlen életközösségben, mely szentségre van alapítva!

II. Az Úrban

Új teremtés

7. A Szentlélek műveként (vö. Tim 3,5) a keresztségben újjászületve új teremtményekké válunk (vö. Gal 6,15), arra hivatottan, hogy „mi is új életre keljünk” (Róm 6,4). Ebben a nagy vállalkozásban, amikor minden teremtett dolog megújul Krisztusban, a házasság – szintén megújulva és megtisztulva – új valósággá válik, az Újszövetség szentségévé.

És íme az Újszövetség küszöbén, éppúgy mint az Ószövetségén, egy házaspár tűnik fel. De amíg Ádám és Éva házasságába beférkőzött a Rossz, ami előzőnlött a világban, József és Mária házassága lett az a csúc, ahonnan a szentség árad az egész világra. Az Üdvözítő az üdvösség művét ennek a szűzi egyesülésnek a révén kezdte meg, ahol megmutatkozik akarata, hogy megtisztítsa és megszentelje a családot, a szerelemnek ezt a szentélyét és az élet bölcsőjét.

Egység az Úrban

8. Ettől kezdve minden átalakult. Két keresztény házasodni akar; Szent Pál figyelmezteti őket: „Nem vagytok a magatokéi!” (1Kor 6,19) Mindketten Krisztus tagjai, egyikük is, másikuk is „az Úrban”, egységük is „az Úrban” valósul meg, mint az Egyházé, s innen van, hogy házasságuk „nagy titok” (Ef 5,32), jel, amely nem csupán jelképezi Krisztus és az Egyház egységének misztériumát, hanem tartalmazza és ki is sugározza azt a Szentlélek kegyelméből, aki éltető lelke a házasságnak.

Hiszen valóban a szeretet maga az, amely Isten sajátja, s amelyet közöl velünk, hogy viszontszeressük őt, és egymást is szeressük ennek az isteni szeretetnek erejében: „Szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket” (Jn 13,34). A keresztény hitvestársaknál még gyöngédségük minden megnyilvánulását is áthatja az a szeretet, amelyet Isten szívéből merítenek. És ha a szeretet emberi forrásai már-már kiapadással fenyegetnek, isteni forrása olyan kiapadhatatlan, mint Isten gyöngéd szeretetének kifürkészhetetlen mélysége. Ezzel megmondottuk, mily bensőséges, erős és gazdag közösség felé tör a hitvesi szeretet. Mint belső és lelki valóság átalakítja a hitvestársak életét, úgy hogy ezt a Zsinat hiteles tanítása szerint „házi egyháznak” lehet nevezni (LG 11), az egyház valóságos „sejtje”, mint boldogemlékű elődünk, XXIII. János pápa nevezte épp a Ti 1959. május 3-i zárandoklatotok alkalmával, éspedig alapsejt, az egyházi szervezet összejtje.

A keresztény szeretet teljessége

9. Ez az a misztérium, amelyben a hitvesi szerelem gyökerezik, s amely megvilágítja minden megnyilvánulását. Ez a Megtestesülés misztériuma, amely fölemeli a mi emberi lehetőségeinket, belülről átjárva azokat. Távol attól, hogy lebecsüljük, a keresztény szeretet valóban a kiteljesedéshez juttatja ezeket, türelemmel és nagylelkűséggel, erővel és szelídséggel, mint Szalézi Szent Ferenc hangsúlyozta, amikor Szent Lajos házását magasztalta.

Mert ha a test bűvölete veszélyes, az „angyaliság kísértése” nem kevésbé az, – különben is, ha lekicsinyeljük a valóságot, az csakhamar visszaköveteli a maga helyét. De a keresztény hitvesek azt is tudják, hogy kincseiket törekeny cserépedényben hordozzák (vö. 2Kor 4,7), s ezért alázatos buzgósággal törekszenek hitvesi életükben megvalósítani Szent Pál tanácsát: „Testetek Krisztus tagja..., a bennetek lakó Szentlélek temploma, ...Dicsőítsétek meg tehát Istent testetekben.” (1Kor 6,13-20) Miután „megházasodtatok az Úrban” keresztény hitvesek ezután csak Krisztus nevében egyesülhetnek. Akihez tartoznak, és akiért tevékeny tagokként kell munkálkodniuk. Tehát testükkel csak Krisztus szellemében rendelkezhetnek, különösen amennyiben az életadás elvét illeti, és pedig Krisztus Országa érdekében, hiszen Krisztus tagjai.

A család termékenysége

10. A hitvesek, mint „szabad és felelős munkatársai a Teremtőnek” (HV 1) testi termékenységükben új, nemes hivatást fedeznek fel. Az az erő, amely egyesülésre ösztönzi őket, élet hordozója, s lehetővé teszi, hogy Istent gyermekükkel ajándékozzák meg. Mikor már mint apa és anya ott állnak a keresztelő kútnál, boldogan döbbenek rá, hogy ezután gyermekük már Isten gyermeke, aki „újjászületett vízből és Szentlélekből” (Jn. 3,5), és aki rájuk van bízva, hogy örködjenek mind testi, mind lelki növekedésén, de ügyeljenek arra is, hogyan teljesedik ki benne az „új ember”. (Ef 4,24) Ez a gyermek nem csak az, amilyennek látják, hanem amilyennek hiszik: „a misztérium és a szerelem végtelensége, aki majd elvakít bennünket, amikor színről színre látjuk egymást” (Emmanuel Mounier).

A nevelés is valóságos Krisztus-szolgálat lesz az Úr szava értelmében. „Amit egynek tesztek a legkisebbek közül, nekem tesztek” (Mt 25,40), és ha megtörténik, hogy az ifjú elzárkózik szülei nevelő törekvése elől, akkor ezek fájdalmasan részesednek az emberek visszautasítását szenvedő Krisztus gyötrelmeiben.

Az-apaság misztériuma

11. Kedves Szülők, Isten nem bízott rátok ilyen fontos feladatot, (vö. GE) anélkül, hogy ne ajándékozott volna meg előbb atyai szeretetének csodálatos ajándékával. A szülők gyermekük iránti szeretetén keresztül – akiben Krisztus él –, az Atyának nagyon szeretett Fia iránti szeretete lesz láthatóvá, (vö. 1Jn 4,7-11) A szülők tekintélyén keresztül Ő az, aki tekintélyét érvényesíti. A szülők odaadásán keresztül a mennyei Atya gondviselése valósul, akitől minden atyaság származik az Égen és a Földön (vö. Ef 3,15). Ugyanígy a kis megkeresztelt is szülei szeretetén keresztül fedezi fel Isten atyai szeretetét, és amint a Zsinat tanítja, innen való első tapasztalatuk, élményük az Egyházzal (GE 3). Természetesen csak az évek során felnövekedvén lesz ez benne tudatossá, de az apa és anya szerető gyöngédségén keresztül már istengyermeki élete csírázik s bontakozik ki benne.

Hivatástok tehát oly magasztos, hogy Szent Tamás joggal hozza kapcsolatba a papi szolgálattal: „Egyesek a lelki életet merőben lelki-szellemi szolgálattal tartják fenn és terjesztik; ez a szentségi papság feladata; mások mind testi, mind lelki szolgálattal teszik ezt:

ez a házasság szentségében valósul meg, amely a férfit és nőt egyesíti, hogy utódoknak adjanak életet és Isten szolgálatára neveljék őket”.

Azok a hitvestársak, akiknek az a nehéz megpróbáltatás jutott osztályrészül, hogy nem lehetett gyermekük, szintén meghívást kaptak arra, hogy együttműködjenek Isten Népe gyarapodásán – mégpedig sokféle módon.

A vendégszeretet kötelessége

12. Ezúttal csak a vendégszeretetre akarjuk felhívni figyelmeteket, amely kiváló megnyilvánulási módja a házaspár apostoli hivatásának. Nemde Szent Pál buzdítása a rómaiakhoz: „Gyakoroljátok a vendégszeretetet” (Róm 12,13) elsősorban a házaspárokhoz intéződött, és amikor ezt megfogalmazta, vajon nem az Aquila – Priscilla házaspárra gondolt, akiknek vendégszeretetét ő élvezte először, és akik később ennek folytán egy egész kis keresztény gyülekezetnek adtak otthont? (vö. ApCsel 18,2-3; Róm 16,3-4; 1Kor 16-19). A mi korunkban, amely sokak számára oly nehéz, nemde nagy jótétemény – Aranyszájú Szent János szava értelmében – egy ily „kis Egyházban” befogadásra találni, élvezni gyöngéd szeretetét, felfedezni anyai jóságát, gyakorolni irgalmát, akkor a keresztény házaspár valóban „az egyház mosolygó és gyöngéd arca.” Ez pótolhatatlan apostoli feladat, amely titeket illet. Gyakoroljátok teljes nagylelkűséggel, ugyanúgy, mint a jegyesek előkészítését a házasságra, továbbá a fiatal házaspárok megsegítését, valamint az inségbe jutott házaspárok támogatását – mindez a hitvestársak apostoli hivatásának különösen jelentős területe.

Ha kölcsönösen támogatjátok egymást, vajon mily feladatot ne tudátok méltóképpen betölteni az egyházban és a társadalomban? Nagy bizalommal és erős reménységgel eltelve szólítunk fel erre Benneteket: „A keresztény család egyaránt hangosan hirdeti az Isten országának erejét a földön és a jövő élet boldogságának reménységét. Így példája és tanúságtétele által legyőzi a bűnben élő világot, és fényt áraszt azok felé, akik az igazságot keresik (LG 35).

III. Hivatás az életszentségre

Előhaladás a szeretetben

13. Kedves Fiaim és Leányaim, ti abban a szilárd meggyőződésben éltétek, hogy ti éppen a házasság szentségi kegyelmének erejében járjátok „a fáradhatatlan és nagylelkű szeretet” útját (LG 41) a felé a szentség felé, amelyre mind hivatva vagyunk Isten kegyelméből (vö. Mt 5,48; 1Tessz 4,3; Ef 1,4) mégpedig nem önkényes rendelkezés folytán, hanem az Atya szeretetéből, Aki gyermekeinek a teljes kibontakozást és teljes boldogságot szánja. Egyébként nem maradtok magatokra e cél elérésében, hiszen Krisztus és a Szentlélek – Szent Iraeneus kijelentése szerint „Isten két keze” szüntelenül munkálkodik értetek. Ne túrjátok tehát, hogy a jó útról letéritek a kísértések, a rátok váró nehézségek, megpróbáltatások, sőt félelem nélkül ússzatok szembe – ha kell – az árral, ellentmondva mindannak, amit egy elpogányosodott világban gondolnak és mondanak. Szent Pál figyelmeztet bennünket erre: „Ne hasonlítotok a világhoz, hanem gondolkodástokban megújulva alakultatok át.” (Róm 12,2)

De ne csüggedjétek a gyöngeségek pillanataiban: a mi Istenünk olyan Atya, Aki telve van gyöngédséggel és jósággal, aggodással és túlradó szeretettel gyermekei iránt, akiknek nehézségük támad életútjukon. Az Egyház pedig oly anya, aki érti a módját annak, hogy megsegítsen benneteket abban, hogy teljes lélekkel éljétek annak a keresztény házassági eszménynek szellemében, amelyre ismételten figyelmeztet Benneteket szépségeivel, és minden követelményeivel egyetemben.

Helyesen gondolkodni, akarni, cselekedni

14. Kedves Fiaim, a Boldogasszony Családainak lelkészei, ti hosszas, gazdag tapasztalatból tudjátok, a ti Istennek szentelt celibátustok különösen alkalmassá tesz benneteket arra, hogy a házaspárokat segítsétek a szentség felé vezető úton, mint Isten egyházában működő szeretetének tanúi.

Az idők folyamán segítségükre legyetek abban, hogy „világosságban éljenek” (vö. 1Jn 1,7); abban, hogy helyesen gondolkodjanak, vagyis az igazság szellemében ítélik meg magatartásukat; abban, hogy helyesen akarjanak, vagyis mint felelős emberek irányítsák akaratukat a jóra; abban, hogy helyesen cselekedjenek, vagyis életükben fokozatosan, lépésről lépésre, egész létük minden viszontagságán keresztül közelítsék meg azt a keresztény házassági eszményt, amelyet oly nagylelkűen követnek.

Köztudomású: Csak apránként képes az ember különböző hajlamait a helyes értékrendbe sorozni és integrálni, amíg harmonikusan beilleszkednek a házassági tisztaság erényébe, amelyben a házaspár megtalálja teljes emberi és keresztényi kibontakozását.

Ez a felszabadulásnak – hiszen erről van szó – Isten gyermekei valódi szabadságának gyümölcse, akiknek lelkiismerete egyaránt megkívánja, hogy tiszteletben tartsák, neveljék és alakítsák, és pedig a bizalomnak, nem pedig a félelemnek légkörében, amelyben az erkölcsi törvények távol minden absztrakt tárgyilagosság hideg embertelenségétől arra valók, hogy vezessék a hitveseket életútjukon. Ha a hitvesek valóban törekszenek alázatos türelemmel, kudarcok miatt kedvüket nem veszítve igazságban élni a megszentelt szerelem magas igényei szerint, – ezekre csak figyelmeztetni hivatottak az erkölcsi törvények – akkor ez utóbbiakat nem kívánják mint béklyókat lerázni, hanem hathatós segítséget fognak bennük látni.

Örömhír a házastársak számára

15. A hitvesek útján, mint általában az emberi életben, többféle útszakasz adódik. Sokszor nehéz és fájdalmas szakaszok is, amint ezt tapasztalhattátok életetek folyamán. De nyíltan meg kell mondani: a szorongó félelem legyen mindig távol a jóakarató emberektől, hiszen az Evangélium örömhír a hitvesek számára is, és bár nagyigényű üzenet, de ugyanakkor a teljes szabadulás ígérését is hozza.

Ha valaki azt tudatosítja magában, hogy még nem érte el belső szabadságát, hogy még mindig belső hajlamainak rabja, hogy képtelen az erkölcsi törvényt egy igen alapvető területen azonnal habozás nélkül tiszteletben tartani – ez természetesen szorongással, levertséggel jár. De éppen ez a döntő pillanat, amikor a keresztény zavarában ahelyett, hogy a terméketlen s romboló lázongásnak adná át magát, alázatosan járul azzal a megrázó felismeréssel Isten elé, hogy mint bűnös áll a Megváltó Krisztus szeretete előtt.

A húsvéti misztérium

16. Ettől a radikális öntudatra ébredéstől kezdve veszi kezdetét minden haladás az erkölcsi életben, hiszen a házaspárt mélységesen átjárja az Evangélium örömhíre, amennyiben „félve-remegve” (Fil 2,12) fedezik fel, de ugyanakkor csodálatos örömmel is, hogy házasságukban, mint Krisztus és az Egyház egységében, a halál és feltámadás húsvéti misztériuma teljeseedik.

A nagy Egyház ölében ez a „kis Egyház” olyannak ismeri meg magát, aminő valóságban: gyöngye, és néha bűnös és bűnbánó közösségként, amely bocsánatot nyert és útban van a szentség felé, Isten békéjében, „amely minden értelmet meghalad”. (Fil 4,7)

Távol attól, hogy mentesek legyenek minden bukás lehetőségétől – „aki azt hiszi, hogy áll, ügyeljen, hogy el ne essék” (Kor 10,12) – és anélkül, hogy fel volnának mentve a kitartó igyekezet erőfeszítései alól, nem ritkán oly szörnyű helyzetben vannak, hogy csak Krisztus Urunk keserves kínszenvedésében való osztozásra gondolva (vö. Kol 1,24) bírják ki, a hitvesek legalábbis azt tudják, hogy a hitvesi erkölcs követelményei, amelyekre az Egyház figyelmeztet, sem túrhetetlenek, sem teljesíthetetlenek. Inkább Isten ajándékainak kell tekinteni azokat, amelyek segítik őket abban, hogy gyengeségeiken keresztül és ezek által elérkezzenek a teljesen emberi és teljesen keresztény szerelem gazdagságához. Ennélfogva nincs az az aggasztó érzésük, hogy zsákutcába jutottak, minek következtében egyesek talán az érzékiségnek adják át magukat, felhagyva minden vallási gyakorlattal, szentségekhez járulással, lázadozva az Egyház ellen, amelyet embertelennek tartanak, vagy pedig mások rideggé válnak egy elviselhetetlen erőlködésben, s ennek következtében a család harmóniája és egyensúlya, esetleg fennmaradása is válságba jut. Ellenkezőleg a házastársakat élteti a reménység abban a biztos tudatban, hogy az Egyház minden kegyelme várja és segíti őket szerelmük tökéletesítésében.

Befejezés

Apostolság tanúságtétel által

17. Ezek azok a perspektívák, amelyek között a keresztény hitvestársak az emberek között élnek a világban, és megtestesítik a Krisztusban való üdvösség örömhírét s az életszentség felé haladnak házasságukban, épp házasságuk révén, – Krisztus világosságában, erejében és örömeiben.

Ezek egyúttal a Boldogasszony Családjai apostoli életének főirányai is, kezdve életük tanúságtételével, amelynek oly nagy a meggyőző ereje. Világunk lázas nyugtalansággal ingadozik a félelem és reménység között, és sok fiatal ember bizonytalankodva lépked az előttük feltáruló úton. Legyen ez számotokra ösztönző felhívás. Krisztus Urunk erejében sokra vagytok képesek, tehát kötelezve is vagytok nagy teljesítményekre. Elmélkedjete szavain, fogadjátok magatokba kegyelmét az imában s a bűnbánat szentségében és az Oltáriszentséghez járulva, erősítsétek egymást azzal, hogy szerény egyszerűségben kimutatjátok örömeiteket. Férfj és feleség, akik szeretik egymást, a gyermek mosolya, a család békéje ez: prédikáció szavak nélkül, de csodálatos meggyőző erővel, hogy bárki előre megérezheti áttetszőségében egy másik szeretet visszfényét és végtelen hívását.

Lelkipásztori melléklet

Főtisztelendő Uram, Kedves Olvasónk!

Mindaddig, amíg a házasságra való felkészítés lelkipásztori problémáihoz anyagot nyújtó kiadványunk megjelenik, e mellékletben szeretnénk vezérfonalunk lelkipásztori háttérére rávilágítani.

Elsőben szószerint idézünk a vezérfonalunkat kísérő lelkipásztori irányelvekből:

„Isten a jegyesek életében sajátos átalakító módon működik. *Krisztus* a jegyeseknek egymás iránt való szerelmük élményén keresztül akarja kinyilatkoztatni szeretetét. Arra szólítja fel mindegyiküket a másikon keresztül, hogy lépjenek ki önmagukból és találkozzanak Vele. Arra hívja fel őket, hogy Vele alkossanak egy közösséget és Vele együtt vigyenek véghez valamit az életben, a világban. Ő a szerelmük forrása, nevelője, átalakítója.

Az *Egyház* a jegyesekkel az *Örömhírt* akarja közölni: szerelmük szép és *Krisztus* ezt is megváltotta. Segítségükre akar lenni abban, hogy tudatosítsák – amennyire csak lehetséges –, hogy *Krisztus* ily módon is működik életükben, főként pedig abban, hogy mindinkább fogékonyak legyenek eziránt.”

Vagyis ebből látható, hogy nem ismeretközlő oktatásra gondolnak itt. E mögött mély felismerés rejlik, amelyet *P. Chenu* domonkos atya szellemesen így fejezett ki: „Előbb hitoktatni, csak azután a szentséget kiszolgáltatni – előbb az örömhírt közölni, csak utána hitoktatni – előbb tanúságot tenni, csak azután örömhírt közölni, „evangelizálni”. (Vö. idevonatkozólag a *Szolgálat* 4. számában megjelent „A lényegi sorrend. Lelkipásztori megfontolások” c. tanulmányunkat). A tapasztalat szerint közvetlen házasságkötés előtt nincs meg az oktatáshoz szükséges fogékonyosság, a kellő lélektani pillanat. *Ernst Stadter* pszichológus szerint az esküvő előtti utolsó két hónap lélektani szempontból oktatásra a legalkalmatlanabb idő. Viszont a pasztoráció felismerése, hogy a szerelem élménye fogékonytá teszi a jegyeseket arra, hogy Istenről, a lelkükben működő szeretet forrásáról szóljunk hozzájuk. Az Egyház baráti feléjük fordulása, a pap és hívő házaspárok törődése is kedvező visszhangot vált ki bennük. Ezért közöljük velük inkább az örömhírünk lényegét, adjunk indítást, hogy kapcsolatban maradjanak, épp esküvő körüli élményeik hatása alatt Istennel, az Egyházzal – a Tízparancsolat és Hiszekegy megtanítására majd utána jut idő... Legyen itt elég ennyi utalás vezérfonalunk lelkipásztori háttérére és esélyeire.

Tudjuk, hogy az elfoglalt lelkipásztor és az elfoglalt jegyesek szempontjából milyen nagy probléma az idő kérdése. Egy rövid beszélgetés aligha elég életbevágó kérdésben. (A rövid lelkipásztori beszélgetés magjához gondolatokat kínál az *Esküvőnk* c. füzet 7–14. lapja.) Ezért jó korábbi, magának a jegyesség idejének felhasználására is ösztönző beszélgetésre törekedni. A vezérfonal beszélgetései – eredeti gyakorlatban – kb. 6–12 hónappal a házasságkötés előtt folynak.

Ha erre nincs lehetőség, akkor olvasmányként lehet e vezérfonalat kézbeadni. Bécsben azzal is próbálkoztunk, hogy egyházközségi teremben a pap, orvos és 1 vagy 2 házaspár jelenlétében, egy-egy ötperces referátum után az előadók között folyt egy rövid „pódiumvita”, amihez a résztvevők közül többen hozzászóltak, majd az előadók válaszoltak. Alkalmas formája ennek a „kerekasztal konferencia” is. De a pap, orvos, és két házaspár beszélgetése 3–4 jegyespárral az az eszményi forma, amelyet e vezérfonal szem előtt tart. Ahol ilyesmire nincs mód, az előadás és azt követő hozzászólás, eszmecsere is sokat ér, különösen, ha a megbeszélendő kérdéseket (amelyek a vezérfonal egy-egy beszélgetésének végén található) megkapják a jegyesek.

A házassági felkészítésben résztvevő előadók: papok, orvosok, házaspárok kezébe épp úgy tervezünk kiadványokat, amint a „Jegyeseikkel beszélgetünk” sorozat köteteit a jegyesek kezébe szántuk. Ilyen lesz *Auer-Teichtweier-Straetling* idézett műve, szexuálpedagógiai vonatkozásokkal, valamint egy francia házassági tanácsadó házaspár, Maurice et Geneviève *Abi*ven* „Kettesben élni” c. könyve, az említett teológiai és pasztorális kérdésekkel foglalkozó kötet, s már ily szerepet tölt be a jegyesek kezébe is bátran adható Bovet-könyvünk.

Oltártestvérek ismételt ösztönzései alapján itt most elővételezünk két leendő kiadványunkból egy-egy részletesebb tárgyalást kívánó kérdést, amelyeket a vezérfonalban is bővebben érintettünk:

Családtervezés és „*Humanae Vitae*”

A családtervezésről szólva, úgy véljük, elsőrendű kötelességünk, hogy a legfőbb lelkipásztori irányelvet („*salus animarum suprema lex*”) ne engedjük ellentétbe jutni a legfőbb egyházi tanítóhivatal iránti tisztelettel. Talán szabad gondolnunk, hogy a vezérfonalban közölt beszélgetés nem rossz példa erre. Legalábbis a gyakorlatban – ily stílusban szólva – el tudtuk kerülni, véleményeltérések esetén is, hogy a fenti kötelességen sérelem essék. – Oltártestvéreink számára itt még részletesebb információval szolgálunk a püspöki karok és két neves teológus állásfoglalásával kapcsolatban. *Häring* professzor elhunyt közeli munkatársától, Viktor *Schurr*tól annak idején személyesen értesültünk, hogy Häring állásfoglalását a Szentatya megleléssel vette tudomásul.

A hazánkban most folyamatosan megjelenő új teológiai jegyzetek VII. számú erkölcsstani füzeté ezt írja: „A pápa nem *ex cathedra* megnyilatkozása után nagy jelentősége van a püspöki karok állásfoglalásának, hogy mit kívánnak meg teológusaiktól, lelkipásztorkodó papjaiktól és híveiktől.” A II. Vatikáni Zsinat utáni korban már nyilvánvaló, hogy a püspöki karok tanítása milyen nagy jelentőségű, hiszen az egyetemes egyházon belül a rész-egyházaknak sajátos problémáira ők adják a legközvetlenebb útmutatást.

A *különböző püspöki karok általunk ismert nyilatkozatai* közül az olasz, spanyol, lengyel, svájci, Egyesült Államok-beli püspöki karok fenntartás nélkül az enciklika mellett nyilatkoztak. Híveiktől áldozatvállalást, papjaiktól a hívek problémáinak szeretetteljes megértését, de szigorúan az enciklika szellemében való megoldását kérték.

Nagyon tanulságos az osztrák püspöki kar nyilatkozata. Először kifejezik meggyőződésüket arról, hogy a házaspárok maguk határozhatják meg gyermekeik számát. De ezzel kapcsolatban nyomatékosan hangsúlyozzák, hogy a korlátozás okainak erkölcsi jellegűeknek kell lenniük. Kényelemszeretet és az áldozattól való félelem nem elegendő ok. Ezután az enciklika kötelező jellegéről beszélnek. Az egyéni lelkiismereti döntésnél nem szabad mellőzni az isteni törvényt, sem az egyházi útmutatást. Mivel azonban itt nincs szó tévedhetetlen egyházi tanításról, elvben elképzelhető, hogy valaki komoly és alapos vizsgálat után más véleményre jut. Ezt követheti, de a kutatást folytatni kell és az egyház iránt minden vonatkozásban meg kell őrizni a kellő tiszteletet. Végül rámutatnak arra, hogy a Szentatya körlevelében nem beszél halálos bűnről. Aki tehát az enciklika tanítása ellen vét, annak nem kell minden esetben úgy éreznie, hogy elszakadt Isten szeretetétől és ennek megfelelően gyónás nélkül szentáldozáshoz járulhat.

A német püspöki kar a következő alapelveket hangsúlyozza: Mindenki köteles az enciklika tanítását készséges lélekkel átgondolni. Mindazok, akiket az egyház a hit hirdetésével bízott meg, felelősek azért, hogy a pápai körlevél tanítását lelkiismeretesen hirdessék. A lelkipásztorok kötelesek szolgálatukban, különösen a szentségek kiszolgáltatásánál, a hívek felelős lelkiismereti döntését tiszteletben tartani.

A francia püspöki kar beszél azokról a problémákról, amelyek az enciklika megjelenése után is megmaradtak. Tudomásul kell vennünk, hogy a világon nagyon sok család súlyos anyagi gondokkal küzd, és lehetetlen lakásviszonyok között él. Az úgy nevezett harmadik világban a közhatalom felelősei rendkívül súlyos döntések előtt állnak, ha gátat akarnak vetni a fokozódó nyomor elé. Az enciklika elveinek megvalósítása tehát gyakorlatilag sokszor lehetetlennek tűnik. A periodikus megtartóztatás nem biztosítja a házastársak között a testi-lelki egyensúlyt. Éppen ezért nem is ritkán állhat elő az a helyzet, hogy a házastársak a pápai tanítás követelményeit nem tudják összeegyeztetni a házassági hűség követelményével. Ilyenkor két kötelesség konfliktusa áll elő: a természetes ritmus követése lehetetlen, viszont a házassági szerelem kifejeződéséről sem mondhatnak le a felek, ha nem akarják veszélybe sodorni szeretetüket és hűségüket. „Azok a keresztények, akik nem tudnak eleget tenni az enciklika követelményeinek és bűnösnek érzik magukat, hitükből és alázatukból merítsenek erőt. Legyenek meggyőződve arról, hogy az ő hibáik – akik egyébként személyes életükben és apostoli tevékenységükben nagylelkűek – súlyosságban nem hasonlíthatók össze azokéival, akik megvetik az enciklika tanítását és az önzésnek meg a gyönyörkeresésnek adják át magukat. Ne távolodjanak el a szentségektől, hanem inkább gyakrabban éljenek velük.” A keresztény erkölcsstan állandó tanítása szerint, ha két kötelesség olyan alternatíva elé állítja az embert, amelynél egyik választásával sem kerülheti el a rosszat, akkor a hagyományos okosságának kell Isten színe előtt megkeresnie, hogy adott esetben melyik kötelesség teljesítése sürgetőbb. A fogamzástól jónak sohasem mondható. Mindenképpen rendellenes dolog. De a rendellenesség nem mindig bűn.

Az Európán kívüli püspöki karok közül érdemes említeni a kanadai püspökök állásfoglalását. Hangsúlyozzák, hogy a lelkiismeret az ember számára a közvetlen cselekvési norma, de ezt igazítani kell az egyház tanításához. A gyóntatókat arra kérik, hogy az enciklika szelleméhez igazodva „jóakarattal értsék meg azok helyzetét, akik igyekeznek, de nem tudják elfogadni az enciklika egyik vagy másik pontját.” A hívek között előfordulhat, hogy valaki képtelen egyszerre eleget tenni a házastársi szeretet, a szülői felelősség, a meglévő gyerekekről való gondoskodás, a feleség egészség-védelme kötelességének. „Az erkölcssteológia elfogadott elve szerint ezek az emberek abban a mértékben, ahogy megpróbálták végrehajtani minden kötelességüket, de sikertelenül, biztosak lehetnek abban, hogy nem vesztették el Isten szeretetét amiatt, hogy tisztességesen azt az utat választották, amely szerintük a jobbiknak látszott.”

A teológusok közül érdemes megemlíteni Karl *Rahner* cikkét, amely a *Stimmen der Zeit* 1968. N. 9-ben található (193-210. o.). Szerinte a teológusok és szaktudósok eljuthatnak a pápai döntéstől eltérő véleményre. Ezt magánvéleményként vallhatják anélkül, hogy vétenének a pápával szemben tanúsítandó engedelmesség ellen. De hivatalosan, amikor az egyház nevében tanítanak, kötelesek a pápa véleményét képviselni. Ugyanígy a lelkipásztorok sem hirdethetnek mást szószéken vagy katekézis alkalmával. Gyóntatói gyakorlatukban igazodniuk kell azokhoz a szabályokhoz, amelyeket püspökeik (!) az enciklika alapján meghatároztak. Ha a hívő házastársak úgy látják, hogy náluk két vagy több kötelesség ütközik, józan belátásuk szerint kell választaniuk azt, amit jobbnak, fontosabbnak ítélnék. Gyakorlatilag tehát előfordulhat, hogy eltérhetnek, sőt el kell térniük a pápai normától. Ezért azonban Isten előtt vállalni kell a felelősséget. Az ilyen álláspontot csak erkölcsileg helyes motívumok igazolhatják.

Bernhard *Häring* ezeket a gyakorlati elveket tartja követhetőnek: 1) Akik az enciklikára igent tudnak mondani, ezt kötelesek megtenni, az összes következmények vállalásával. 2) Akik kételkednek, további eligazítást szerezhetnek. De addig a körlevélhez kell tartaniuk magukat. 3) Akik a HV tanítását becsületes lelkiismerettel nem tudják elfogadni, őszinte meggyőződésüket követhetik. Házastársak, akik jó okból és becsületes lelkiismerettel alkalmazzák a születésszabályozásnak azokat a módszereit, amelyek felfogásuk szerint a

lehető legjobbak, élhetnek ezekkel a módszerekkel, anélkül, hogy bűnösök lennének. 4) A papok kötelesek kétértelműség nélkül tájékoztatni a híveket a pápa tanításáról, anélkül azonban, hogy a körlevélben foglaltakat az egyház utolsó szavának tüntetnék fel ebben a kérdésben.

A nemek házasság előtti kapcsolatáról

A nemek házasság előtti kapcsolatának problémája a szexuális nevelésnek különlegesen jelentős pontja. Ez annál fontosabb, mert a mai társadalomban a legkülönbözőbb és legellentétesebb véleményeket találják a fiatalok elé. Ezzel kapcsolatban a következőket kell megállapítani:

a) A házasság előtti kapcsolatok *értelme* általánosságban az, hogy a szeretetközösségben való élethez a legalkalmasabb partnerre lehessen találni. Ennek előfeltétele:

- választási lehetőség több lehetséges partner között,
- a partnerválasztás szabadsága,
- a két partner készsége kölcsönös önvizsgálatra s egymáshoz illőségük felülvizsgálatára,
- a lehetőség a tévesnek felismert társválasztás kijavítására.

b) *Gyöngédségek* a házasság előtt abban a mértékben helyesek és megengedettek, amennyiben kifejezésre jut azokban a partnerek közötti személyes szeretetkapcsolat. Amint fiatalok között a szeretet is különböző fejlődési fokokon keresztül lesz egyre érettebbé, úgy megvannak a gyengédségnek is a lépcsőfokai. Ez azt jelenti: e gyengédségeknek mindig meg kell felelniük a partnerek között fennálló emberi kapcsolatoknak. Feltétlenül elkerülendő a még ki nem érett szerelmi kapcsolatoknak szexuális téren való megszilárdítása. Ez ugyanis a két partner szabadságát – hogy tudniillik kapcsolatukat fontos okok fennforgása esetén felbonthassák – korlátozhatja, sőt meg is szüntetheti. A teljes szexuális közösség a másik partnernek való teljes odaadás kifejezése, és nem érhet igazi szerelemmé, ha azelőtt kerül rá a sor, mielőtt egyáltalában lehetséges volna tartós és az egész embert igénybevevő kapcsolat. Olyan szexuális cselekmények, amelyek nem őszinte szeretet kifejezése, amelyek a szeretet síkján és a partnerrel szemben korrektségbe ütköznek, vétének az emberi szexualitás értelme ellen, a partner személyi méltósága és az erkölcsi rend ellen, tehát meg nem engedettek. Gyermeknek életet adni házasság előtt – akár tudatosan erre törekedve, akár mint rizikót vállalva, erkölcsileg sohasem megengedhető, mert ezzel egyfelől a leány élete számára tehát tehertétel, másfelől a gyermek fejlődését is veszélynek teszik ki. Gyermeket csak akkor szabad világra hozni, ha mindkét szülő közösen felelősséget is tud vállalni érte és meg is teremtheti emberi fejlődésének kedvező előfeltételeit.

c) A teljes házasság előtti szexuális közösség ellen szóló érvek:

- igen gyakran a kölcsönös kapcsolat megszilárdítására vezet, még mielőtt kellő kölcsönös próbára kerülhetett volna sor, és így még szabadon lehetne dönteni a partner mellett vagy ellen; ezzel megnehezíti a viszonyoknak okosság diktálta felbontását, sőt sokszor lehetetlenné is teszi;
- az ilyen kapcsolatokban az emberi szexualitásban rejlő személyes szellemi, biológiai-szociális és vallásos vonatkozások nem – vagy még nem – valósíthatók meg teljesen.
- Az ilyen kapcsolatokat gyakran súlyosan megterhelik az idővel és körülményekkel járó nehézségek, amelyek megakadályozzák a közös élmény teljes kibontakozását és a szerelem teljes értékű kultiválását.
- Végül nincs még meg az intézményes rend védelme, sem az ennek biztonságát szorgoló társadalmi és egyházi jogszabályok biztosítéka.

Ebből következik az is, hogy csakis a házasságban van megadva minden előfeltétel az emberi szexualitással együttjáró funkciók és kapcsolatok értelmes és teljes betöltéséhez, vagyis: két ember teljes szexuális közössége rászorul a házasság intézményes védettségére.

d) A szemérmességet ill. tisztaságot máshelyütt úgy határoztuk meg, hogy az ott keresendő, ahol a szexualitás a szeretet kifejezése. Ennek értelmében szükséges, hogy a házasság előtti teljes szexuális kapcsolatoknál árnyaltan különböztessünk. Itt is meg kell vizsgálni, hogy vajon igazi szeretet kifejezői, ill. mennyiben nem felelnek meg a szeretet követelményeinek, sőt mennyiben épp a szeretet ellen irányulnak. Ezért a házasságkötésre már eltökélt, de. abban objektív okokból, vagy esetleg szubjektíve súlyosnak tekintett okokból gátolt fiatal párok intim kapcsolatait másképp kell erkölcsileg megítélni, mint a válogatás nélkül bármely partnerrel, esetleg utcalánnyal folytatott testi kapcsolatokat. A megítélésnél abból kell kiindulni, hogy a jegyesek közötti szexuális kapcsolatok gyakran igazi szeretet kifejezései. Ezzel szemben az önkényes, önző testi kapcsolat a szeretet ellen irányul.

e) Különböztetnünk kell a házasság előtti terhesség következményeivel kapcsolatban is. Akkor, amikor már két házasságra elszánt fiatal gyermekéről van szó, kívánatos lesz mindkettőjüket viszonyuk törvényesítésére bátorítani, ebben segíteni és ha szükséges, anyagilag is túlszolgálni a kezdeti nehézségeken. Ahol azonban joggal kétség merül fel a partnerek házassági szándékát vagy házasságra való érettségét illetően, akkor nem szabad a várt gyermek érdekében a házasságkötést erőltetni. Ebben az esetben a segítség abban áll, hogy a leányt hozzásegítik, hogy gyermekét emberhez méltó körülmények között hozza a világra és különösen súlyos megterhelés nélkül maga nevelhesse fel. Mindkét partnernek legyen meg a lehetősége, hogy minden kényszer nélkül megvizsgálhassa: vajon ajánlatos-e majd a későbbi házasság, amikor is a gyermek utólag törvényesíthető? Meg kell előzni a helytelen, elhamarkodott és erkölcsileg meg nem engedett beavatkozást, mint pl. a magzattelhajtást. Ennek érdekében sok helyütt a közvélemény revíziójára volna szükség, különösen azoknak a leányanyáknak az érdekében, akiknek van bátorságuk hozzá, hogy akaratlanul fogant gyermeküket világra hozzák. Ebben az esetben a leányanya tanúságtételét gyermeke mellett pozitív módon kell értékelnünk.

Jegyzet. A jegyesekkel való lelkipásztori beszélgetésre vö. Glaubensgespräche mit Brautleuten. Pastorale Handreichungen nach dem französischen Modell. Frankfurt, J. Knecht, 1971. 76 l. – Kitűnő a München-Freisingi egyházmegyei értekezlet anyaga, Ernst Stadtert innen idézzük fentebb: Mandel Karl Herbert und Anita, Ernst Stadter: Ehevorbereitung und junge Ehe. Psychologische Überlegungen. München, J. Pfeiffer, 1972 (Pfeiffer Werkbücher 109) – A nemek házasság előtti kapcsolatáról szóló részlet a Vezérfonál 7. lapján idézett bonni füzetből való.